

ЛЬВІВСЬКИЙ НАУКОВИЙ ФОРУМ

МАТЕРІАЛИ

II МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

ПРАКТИЧНІ ТА ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ РОЗВИТКУ НАУКИ ТА ОСВІТИ

(частина II)

19-20 грудня 2020 року

ЛЬВІВСЬКИЙ НАУКОВИЙ ФОРУМ

МАТЕРІАЛИ

**II МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ**

**ПРАКТИЧНІ ТА ТЕОРЕТИЧНІ
ПИТАННЯ РОЗВИТКУ НАУКИ ТА
ОСВІТИ**

**19-20 грудня 2020 року
(частина II)**

**Львів
2020**

УДК 005

ББК 94.3(0)

Практичні та теоретичні питання розвитку науки та освіти (частина II): матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції м. Львів, 19-20 грудня 2020 року. – Львів : Львівський науковий форум, 2020. – 68 с.

У даному збірнику представлені тези доповідей учасників II Міжнародної науково-практичної конференції «Практичні та теоретичні питання розвитку науки та освіти», організованої Львівським науковим форумом. Висвітлюються Практичні та теоретичні питання розвитку науки та освіти на сучасному етапі становлення, розглядаються сучасні наукові дискусії різних наукових напрямів.

Збірник призначений для студентів, здобувачів наукових ступенів, науковців та практиків.

Всі матеріали представлені в авторській редакції. За повноту та цілісність яких автори безпосередньо несуть відповідальність.

ЗМІСТ

БІОЛОГІЧНІ НАУКИ.....	5
<i>Солощак О.В.</i> БІОХІМІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НАСІННЯ ФАЦЕЛІ ПИЖМОЛИСТОЇ.....	5
ГЕОГРАФІЧНІ НАУКИ	6
<i>Костюк В.С.</i> СТАН ТА ПРИЧИНИ ДЕГРАДАЦІЇ ҐРУНТІВ У ЖИТОМИРСЬКІЙ ОБЛАСТІ	6
ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ.....	8
<i>Горохівська Л.П.</i> ВИКОРИСТАННЯ GOOGLE- СЕРВІСІВ У ПРОЦЕСІ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ.....	8
<i>Доброта О.С.</i> АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ С ЗАТРИМКОЮ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ В ІНКЛЮЗИВНІЙ ОСВІТІ	11
<i>Єрмоменко О.А.</i> АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ З УПРАВЛІННЯ НАВЧАЛЬНИМ ЗАКЛАДОМ.....	13
<i>Єрмоміна Г.О.</i> ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ БЕЗПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ	15
<i>Карпінк А.С.</i> ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ.....	16
<i>Кисла С.Д.</i> ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНИХ ПОЧУТТІВ У ПІДЛІТКІВ.....	18
<i>Малахова Ж.В., Єщенко Г.Л.</i> ВИКОРИСТАННЯ ХМАРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС КАРАНТИНУ ПРИ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ».....	19
<i>Мальчикова О.О.</i> РОЛЬ ОСВІТИ Й НАУКИ В ПРОЦЕСІ РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА ..	20
<i>Мамренко М.А.</i> КЛАСИФІКАЦІЯ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ШКІЛ В УКРАЇНІ	21
<i>Ордановська О.І., Гайдут К.І.</i> ТЕХНОЛОГІЯ ФОРМУВАННЯ І РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ.....	23
<i>Орду К.С.</i> ПРЕЗЕНТАЦІЯ МОДЕЛІ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ СІМЕЙНИХ ЛІКАРІВ.....	24
<i>Павенко Н.В.</i> МОДЕЛЬ ГЕЙМІФІКАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ, ОРГАНІЗОВАНОГО В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА	27
<i>Перова С.В.</i> КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ У ЗВО.....	29
<i>Прохорова О.В.</i> ПРОЕКТНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ТВОРЧІЙ ПРАКТИЦІ ВИКЛАДАЧА ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	30
<i>Твердохліб І.А., Ящик О.Б.</i> ВИКОРИСТАННЯ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИВЧЕННІ ПРОГРАМУВАННЯ В ШКОЛІ.....	32
<i>Туз О.С.</i> ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ІНСПЕКТОРІВ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ ДО ІДЕНТИФІКАЦІЇ ОСІБ І ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ	35
<i>Халілова Ю.Р.</i> ФОРМУВАННЯ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ЗАСОБАМИ РОЗВИВАЛЬНОГО НАВЧАННЯ.....	36

<i>Холодних І.М.</i> ЗМІШАНЕ НАВЧАННЯ: ОСОБЛИВОСТІ ТА ПЕРЕВАГИ.....	38
<i>Чорна С.А., Бартко Ж.В.</i> ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ. ПРАКТИКА... ДОСВІД... ПРОБЛЕМИ.....	40
СОЦІОЛОГІЧНІ НАУКИ	42
<i>Kryshchop O.V.</i> CORRELATION OF POSTMODERNISM AND ANTI-SOCIAL BEHAVIOR IN THE 21ST CENTURY	42
<i>Глушеников Д.М.</i> ВАЖЛИВІСТЬ SOFT SKILLS У СФЕРІ ПРОГРАМНОЇ ІНЖЕНЕРІЇ.....	43
СУСПІЛЬНІ НАУКИ	44
<i>Морган В.К.</i> ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ РАСОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА В США У НОВОМУ ТА НОВІТНЬОМУ ЧАСІ	44
ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА ТА СПОРТ	446
<i>Бітківська Л.І., Шукатка О.В.</i> ЗАСТОСУВАННЯ ЗАСОБІВ СПОРТИВНОГО ОРІЄНТУВАННЯ У ФІЗИЧНОМУ ВИХОВАННІ СТУДЕНТІВ ЗВО.....	46
<i>Кокотєєва А.С., Михайлова М.В.</i> АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ У СПЕЦІАЛЬНИХ МЕДИЧНИХ ГРУПАХ ВНЗ	48
ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ	50
<i>Ahibalova T.M., Karachova D.V., Plotnikova N.V.</i> INTERCULTURAL COMMUNICATION MASTERY: VARIOUS FORMS THROUGH VARIETY OF TEACHING MEANS	50
<i>Бойдиш К.С.</i> ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ ЗАСОБІВ НА ПОЗНАЧЕННЯ РАСОВОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ У ПОСТМОДЕРНІСТСЬКОМУ ТЕКСТІ	51
<i>Зелінські Т.В.</i> ТЕРМІНОЛОГІЯ ІНДУСТРІЇ КРАСИ: ЛЕКСИЧНІ ТА ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧІЙ АСПЕКТИ.....	53
<i>Каткова Г.О.</i> ОСВІТНІЙ ПОТЕНЦІАЛ МАС-МЕДІА НА ЗАНЯТТЯХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ВИЩИХ ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ	54
<i>Каткова Г.О.</i> КОМУНІКАТИВНЕ ПРИЗНАЧЕННЯ МОВИ В ПРОФЕСІЙНІЙ СФЕРІ... 56	56
<i>Кондратюк М.В.</i> ПОЕТИЧНІ ТВОРИ У МЕТОДИЦІ ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ НА НЕМОВНИХ ФАКУЛЬТЕТАХ ВУЗІВ	58
<i>Розувасєва А.В.</i> «ВПЛИВ РУХУ ШІСТДЕСЯТНИКІВ НА БУТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА КУЛЬТУРИ».....	60
<i>Серебрякова В.С.</i> АНАЛІЗ ЕКРАНІЗАЦІЇ РОМАНУ ДЖОНАТАНА САФРАНА ФОЕРА «ВСЕ ЯСНО»: ПЕРЕКЛАДАЦЬКИЙ АСПЕКТ	62
<i>Уолсер Л.Н.</i> ОСОБЛИВОСТІ ТИПОЛОГІЇ СЛОВОСКЛАДАННЯ В КОНТЕКСТІ НЕОЛОГІЇ СУЧАСНОЇ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ	63
<i>Харченко Ю.М.</i> НЕОЛОГІЗМИ У СУЧАСНОМУ ПРОСТОРІ.....	65
<i>Шамрай Д.Р.</i> СТРУКТУРНІ ТА ЗМІСТОВІ ОСОБЛИВОСТІ АКРОНІМІВ ТА АКРОВІРШІВ	67

БІОЛОГІЧНІ НАУКИ

Солощак О.В.,

студент-магістрант кафедри лісового і аграрного менеджменту.

Науковий керівник, кандидат с. г. наук,

*доцент кафедри лісового і аграрного менеджменту **Карбівська У.М.***

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника.

БІОХІМІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НАСІННЯ ФАЦЕЛІЇ ПИЖМОЛИСТОЇ

Фацелія пижмолиста (*Phacelia tanacetifolia* Benth.) – трав'яниста однорічна рослина родини Шорстколисті (Boraginaceae), що походить з Північної Америки (Каліфорнія, США) [8, с. 1]. В Україні вирощується як неперевершений медонос, посередня кормова культура [5, с. 88] та сидерат [4, с. 81]. Минулорічні дослідження Степанової та ін. (2019) вказують на можливість використання рослини в якості джерела омега-3 кислот [5].

Для досліджень використовували насіння фацелії сорту Аліна, культивоване на чорноземі опідзоленому приватної земельної ділянки м. Тлумач, Івано-Франківської області в 2019 році.

В насінні визначали наступні показники:

- концентрацію жирних кислот – газовою хроматографією метилових естерів кислот на хроматографі з полум'яно-іонізаційним детектором, встановлюючи кислоти за часом їх виходу [1] (рис. 1);
- вміст олій – за розбіжністю маси зразка до і після екстрагування діетиловим етером [3];
- вміст глюкозинолатів – паладієвим реактивом з наступним зняттям екстинції при довжині хвилі 440 nm на фотоелектроколориметрі [2].

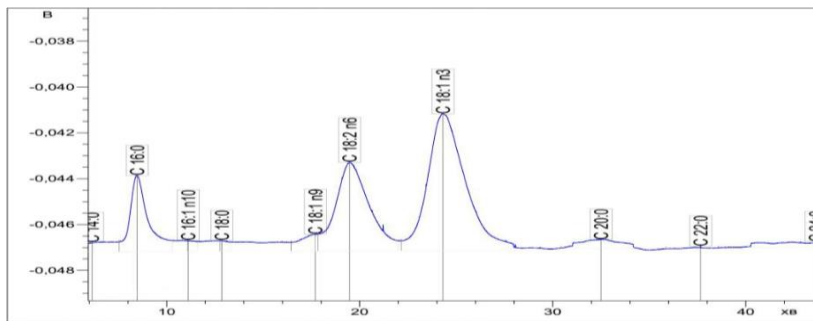

Рис. 1 Хроматограма виходу метилових естерів жирних кислот

За результатами аналізу, вміст поліненасиченої омега-3 кислоти (α -ліноленової) в насінні становив понад 48 %. Загальна концентрація насичених кислот (міристинова, пальмітинова, стеаринова, арахінова, бегенова і лігноцеринова) дорівнювала 21,18 %; мононасичених (пальмітолеїнова та олеїнова) – 3,29 %, а полінасичених (лінолева, α -ліноленова) – 75,53 % (табл. 1).

Таблиця 1

Вміст жирних кислот в фацелієвому насінні

№	Назва жирної кислоти	Вміст, %
1.	Міристинова	0,82
2.	Пальмітинова	12,80
3.	Пальмітолеїнова	0,82
4.	Стеаринова	0,88
5.	Олеїнова	2,47
6.	Лінолева	27,49

7.	α -Ліноленова	48,04
8.	Арахінова	3,51
9.	Бегенова	0,09
10.	Лігноцерінова	3,08

Олійність матеріалу вкрай низька, та становить лише 5,88 %, що унеможливає виготовлення олії з насіння на даному етапі. Підвищення цього показника можливе селекцією на якість продукції.

Вміст глюкозинолатів є важливою ознакою якості олій та насіння олійних культур, оскільки висока концентрація цих сполук призводить до порушення роботи щитовидної залози. В насінні фацелії, їх вміст становив лише 2,96 мкмоль/г.

Отже, фацелія досить цікава, але вкрай не вивчена культура. Повністю відсутні дані щодо вмісту вітамінів, органічних та інших сполук як у насінні, так і вегетативній масі рослини. Відомо, що вона містить флаваноїди та розмаринову кислоту [7, с. 50], проте інформація про їх концентрацію не зустрічається.

Література:

1. ДСТУ ISO 5508-2001. Жири та олії тваринні й рослинні. Аналізування методом газової хроматографії метилових ефірів жирних кислот (ISO 5508:1990, IDT). [Чинний від 2003-01-01]. Київ, 2003. 15 с.
2. ДСТУ 4969-1:2008. Насіння, макухи та шроти хрестоцвітних культур. Методи визначення глюкозинолатів. Частина 1. Методи фотоколориметричного визначення загального вмісту глюкозинолатів. [Чинний від 2010-07-01]. Київ, 2010. 14 с.
3. ДСТУ 7458:2013. Продукти білкові рослинного походження. Макухи та шроти. Метод визначення вмісту жиру. [Чинний від 2014-09-01]. Київ, 2015. 6 с.
4. Міщенко Ю. Г. Вплив післяживних сидератів на поживний режим чорнозему типового під час вирощування картоплі. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції: «Ефективність використання екологічного аграрного виробництва» (Київ, 2 листопада 2017 р.). Київ, 2017. С. 80-85.
5. Степанова С. І., Боряк Л. І. Насіння фацелії пижмолистої – альтернативне джерело омега-3 жирних кислот. Сучасна фармація: історія, реалії та перспективи розвитку: матеріали науково-практичної конференції з міжнародною участю, присвяченої 20-й річниці заснування Дня фармацевтичного працівника України (м. Харків, 19-20 вересня 2019 р.). Харків, 2019. Т. 1. С. 220-221.
6. Утеуш Ю. А., Лобас М. Г. Кормові ресурси флори України. Київ: «Наукова думка», 1996. 218 с.
7. Чорноволенко К. В., Руденко В. П. Будова епідерми стебла та листків фацелії пижмолистої. Topical issues of new medicines development: матеріали XXVII міжнар. наук.-практ. конф. молодих учених та студентів (м. Харків, 8-10 квітня 2020 р.). Харків, 2020. С. 49-50.
8. Smither-Kopperl, M. Plant Guide for Lacy Phacelia (Phacelia tanacetifolia). USDA-Natural Resources Conservation Service, Lockeford Plant Materials Center, Lockeford, 2018. 4 p.

ГЕОГРАФІЧНІ НАУКИ

Костюк В.С.,

*к.б.н., ст. викладач кафедри екології та географії
Житомирського державного університету ім. І. Франка*

СТАН ТА ПРИЧИНИ ДЕГРАДАЦІЇ ҐРУНТІВ У ЖИТОМИРСЬКІЙ ОБЛАСТІ

За своєю площею у нашій країні, Житомирська область перебуває на п'ятому місці і поступатся лише Одеській, Дніпропетровській, Чернігівській та Харківській областям. На сьогодні земельний фонд Житомирщини становить 2982,7 тис. га, що складає 4,9 % земельного фонду України. З них 1554,1 тис. га, тобто більше половини (56,2 %) – займають сільськогосподарські угіддя. Понад третину земель становлять ліси та лісовкриті площі. І лише 5,6 % земель області знаходяться в природному стані: болота, озера, річки, відкриті (без рослинного покриву) землі.

Територія Житомирщини знаходиться у двох природних зонах – Лісостепу (19 %) та Полісся (81 %). Ці частини суттєво відрізняються за рельєфом, ґрунтоутворюючими породами, рослинністю та ґрунтовим покривом. Більша частина ґрунтів сформувалась на малопотужному шарі осадових порід, переважно легкого гранулометричного складу, які залягають на потужному шарі порід Українського кристалічного щита. Серед усього різноманіття ґрунтового покриву регіону, в північній частині переважають дерново-підзолисті ґрунти піщаного, глинисто-піщаного і супіщаного гранулометричного складу, оглеєні, із низьким вмістом гумусу та поживних елементів. В балках, долинах річок переважають дернові ґрунти, в заплавах і зниженнях рельєфу сформувалися болотні і торфово-болотні ґрунти. Більш родючі ґрунти сформувалися у південній лісостеповій частині – сірі лісові, темно-сірі опідзолені, а також чорноземні типові і чорноземи опідзолені; на лесових «островах» сформувалися ясно-сірі лісові ґрунти. Є невеликі масиви чорноземів типових глибоких малогумусних і неглибоких, вилугованих.

Сьогоднішній стан ґрунтів у Житомирській області, на щастя, поки що не можна назвати критичним, але ті негативні екологічні процеси, які зраз спостерігаються у світі, значною мірою позначаються і на них. Антропогенний вплив, нерациональне використання та ерозійні процеси, погіршення ґрунтової структури, механічне руйнування та ущільнення ґрунту, постійне збіднення на гумус та поживні речовини, забруднення ґрунту агрохімікатами, перезволоження та засоленість земель, обумовлюють посилення деградаційних процесів.

На думку дослідників одним з головних за масштабом чинників, що призводить до деградації земель у регіоні є їхнє радіоактивне забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи (переважно ^{137}Cs та ^{90}Sr). В Житомирській області нараховується 1417,7 тис. га території, забруднених радіонуклідами, що становить 47,53 % від її загальної площі. Найбільш забрудненими є Народицький, Овруцький, Лугинський, Коростенський та Олевський райони, де щільність забруднення становить від 5 до 15 Кі/км^2 .

Наступним чинником, за обсягом впливу на деградаційні процеси ґрунтового покриву, є ерозія. За даними держкомстату України, площа земель Житомирської області, які піддаються ерозійним процесам становить 104,8 тис., із них: водній – 83,9 тис. га, вітровій – 20,9 тис. га. Процеси водної ерозії переважають у Лісостеповій частині області, що пов'язано з особливостями рельєфу місцевості, низькою лісистістю та інтенсивним сільськогосподарським виробництвом. Найбільше еродованих земель у Ружинському районі – майже третина сільськогосподарських угідь (29,6 %), Любарському – 14,2 %, Попільнянському – 11,1 %. У зоні Полісся водна ерозія ґрунтів спостерігається на території Словечансько-Овруцької височини та на лесових островах у Радомишльському, Баранівському, Черняхівському районах.

Ще однією суттєвою проблемою є забруднення земель в результаті надмірного застосування мінеральних добрив і хімічних засобів захисту рослин, що супроводжується забрудненням ґрунту баластними речовинами (сульфатами, хлоридами) і накопиченням у ґрунтах і підґрунтових водах отрухохімікатів. Площа кислих ґрунтів, які потребують вапнування становить – 55-60%. В межах регіону нараховується 358,433 тис. га осушених земель. Загальна площа перезвожених ґрунтів складає 79,2 тис. га, а площа заболочених ґрунтів – 284,9 тис. га.

Житомирська область досить багата на родовища корисних копалин, які активно розробляються (переважно відкритим способом), що обумовлює активне розширення територій з порушеними землями. Якщо говорити, зокрема, про наслідки видобутку бурштину (в основному, нелегального), то фактично вказують на деградацію зональних ґрунтів та підстилаючих материнських порід, знищення родючого гумусово-елювіального горизонту ґрунтів, кореневих систем дерев, заболочення території, зміну рівня ґрунтових вод, знищення лісових ресурсів, зміну міграційних процесів фауни регіону. На сьогодні, порушені землі, відвали розкривних порід та відходів спричиняють значну екологічну проблему і вимагають розробки комплексу заходів, спрямованих на її вирішення.

Таким чином, охорона земельних ресурсів від деградаційних процесів стає однією з найважливіших проблем області. Антропогенний вплив, нерациональне використання та ерозія завдають ґрунтам великої, інколи непоправної шкоди.

Задля збереження ґрунтів регіону, необхідно проводити рационально обґрунтовану господарську діяльність, а також вести постійний моніторинг ґрунтів для відображення їх фактичного стану. На сьогодні для Житомирщини пріоритетним є заліснення малопродуктивних і непридатних для сільськогосподарського використання земель, лісомеліоративний захист орних земель від ерозії, охорона водних об'єктів, закріплення поверхні ярів та пісків, а також боротьба з локальними проявами ерозії.

Література:

1. Ковалевський С.Б., Марчук Ю.М., Маєвський К.В., Курдюк О.М. Буриштин на території Українського Полісся: утворення, видобуток, наслідки // Лісове і садово-паркове господарство. – № 13, 2017. – С. 18-32.
2. Легенька Т.П. Причини деградації ґрунтів Житомирської області та шляхи відновлення їх продуктивності // Вісник ЖНАЕУ. – № 2, 2009. – С. 376-383.
3. Макаренко В.В., Матвієнко Б.Я. Вплив антропогенного навантаження на стан родючості ґрунтів на прикладі Коростенського району Житомирської області // Молодий вчений. – № 5 (32), 2016. – С. 314-317.
4. Яцук І.П. Аналіз агроекологічного стану ґрунтів Житомирської області за допомогою методики еколого-агрохімічної паспортизації // Збалансоване природокористування. – № 2, 2014. – С. 107-110.
5. Загальнонаціональна нормативна грошова оцінка земель сільськогосподарського призначення [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://ngo.land.gov.ua/uk/oblast/zhitomirska>
6. Регіональна доповідь про стан навколишнього природного середовища Житомирської області у 2019 році [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://ecology.zt.gov.ua/StanDov_reg_dop_menu.html

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

*Горохівська Людмила Петрівна,
старший вчитель ЗОШ І-ІІІ ст.с.Озерної*

ВИКОРИСТАННЯ GOOGLE- СЕРВІСІВ У ПРОЦЕСІ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ

Висвітлено особливості використання Google- сервісів, проаналізовано основні аспекти змішаного навчання, представлено модель використання платформи classroom у процесі дистанційного навчання на базі загальноосвітнього закладу освіти.

Ключові слова: Google-сервіси, змішане навчання, дистанційне навчання, хмарні сервіси, classroom.

Сучасний етап розвитку освіти характеризується тенденцією збільшення використання ІКТ у навчальному процесі. Якщо раніше ІКТ здебільшого були прерогативою вчителя інформатики із поступовим впровадженням у діяльність вчителів природничо-математичних дисциплін та вчителів іноземних мов, то вимогою сьогодення є гармонійне та педагогічно виважене використання ІКТ у навчанні усіх без винятку предметів. Метою даної статті є висвітлення досвіду використання хмарних сервісів classroom у процесі дистанційного навчання на базі загальноосвітнього закладу освіти.

Останнім часом проблемі дистанційного та змішаного навчання приділяється велика увага в науковій літературі. Дистанційне навчання знаходиться у центрі уваги наукових кіл, і сучасні тенденції свідчать про подальшу активізацію досліджень у цій сфері. Теоретичними, методологічними та методичними проблемами дистанційного та змішаного навчання займалися такі науковці, як В.Биков, В. Кухаренко, С. Вітвицька, В. Ясулайтіс, Е. Полат, А. Петров, О. Тищенко та багато інших.

Дистанційне навчання (ДН) – форма організації і реалізації навчально виховного процесу, за якою його учасники (об'єкт і суб'єкт навчання) здійснюють навчальну взаємодію принципово й переважно екстериторіально (на відстані, яка не передбачає безпосередню навчальну взаємодію учасників віч-на-віч, коли учасники територіально перебувають за межами можливої безпосередньої навчальної взаємодії і коли у процесі навчання їх особиста присутність у певних навчальних приміщеннях навчального закладу не є обов'язковою) [1].

Термін “змішане навчання” (в англійській літературі - blended або hybrid learning) має різні визначення у науковій літературі. Загалом це - поєднання офлайн- (або особисто, “на місці”) та онлайн-навчання у різних пропорціях.

Під час реалізації змішаного навчання роль вчителів проявляється, як фасилітаторів навчального процесу. Тобто, люди, які організовують колективне обговорення так, щоб усі учні були максимально залучені, а проблеми вирішувалися швидко й ефективно. Відтак, основна мета вчителів - не оцінити учнів, а активно взаємодіяти з ними, відстежувати прогрес та допомагати у разі потреби. Таким чином вчителі перестають бути просто спостерігачами і займають роль менторів.

Змішане навчання - не тотожне дистанційному (або онлайн-) навчання. Онлайн-навчання не передбачає особистої комунікації між учнями у класі, чи учнем і вчителем. Це водночас його основна перевага і недолік у порівнянні зі змішаним навчанням. Адже учні, які навчаються онлайн, не мають можливості особисто спілкуватись і розвивати навички роботи в команді.

В умовах пандемії виникла потреба у спеціальному програмному забезпеченні, яке дозволить проводити дистанційне та змішане навчання, розвинути взаємодію між учнями та вчителями, а саме форми й засоби навчання у навчальному процесі повинні використовувати для реалізації інформативної, формуючої, мотивуючої, систематизуючої та контролюючої функцій. Сприяти виконанню цих функцій може у першу чергу використання потужних і простих у роботі Інтернет-технологій та засобів електронного навчання. Одним з основних таких продуктів є G Suite for Education.

В G Suite for Education об'єднуються ряд корисних сервісів, таких як [4]:

Gmail – безкоштовна служба електронної пошти;

Docs – набір інструментів для роботи з офісними файлами;

Classroom – підтримка навчання;

Calendar – планування часу;

Drive – файловий хостинг з використанням хмарних технологій;

Vault – архівація та управління даними користувача;

Forms – створення та проведення онлайн форм і опитування;

Slides – створення презентацій, незалежно від наявного пристрою;

Sites – платформа для хостингу та конструктор для створення сайтів;

Mett – інтерактивне спілкування та підтримка відеоконференцій.

Перераховані вище сервіси можуть використовуватися як окремо, так і комплексно, як доповнення один одного.

Яскравим прикладом полегшення роботи як вчителя, так і учня є Google Classroom.

Google Classroom – це система управління навчальним процесом, розроблена компанією Google для навчальних закладів, призначення якої є спрощення створення, розподілу та класифікації завдань безпаперовим способом (рис. 1) [3].

Google Classroom – це інструмент, в якому поєднуються Google Drive для створення та розповсюдження завдань, Google Docs, Sheets and Slides для написання звітів, Gmail для спілкування та Google Calendar для планування діяльності, а також пошукова система Google для допомоги у проєктуванні [2].

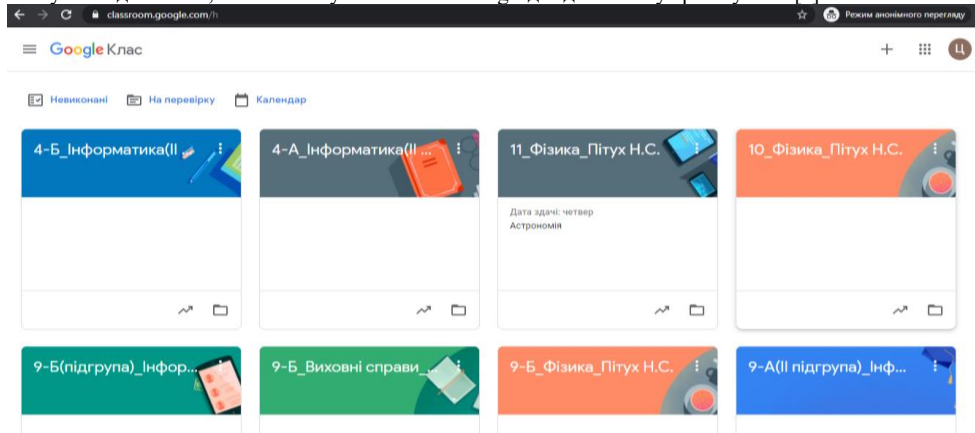

Рис. 1. Вигляд Google Classroom для 33CO

В свою чергу, в Classroom поєднуються всі переваги попередників та надзвичайна простота організації роботи та програмного інтерфейсу. Дана система вдало пройшла, як запевняють розробники [4], цілу низку перевірок і тепер може бути використана, абсолютно безкоштовно навчальними закладами для запровадження дистанційної та змішаної форм освіти, завдяки зручному та якісному поєднанню основних інструментів підтримки навчального процесу.

В сервісі Google Classroom є низка переваг, зокрема вчителі можуть власноруч додавати прізвища учням або надавати їм код для реєстрації в якості слухачів курсу, організовувати письмову роботу без жодного аркуша паперу, розсилати оголошення і починати обговорення; учні мають змогу обмінюватися один з одним матеріалами та відповідати на поставлені питання, бачити на сторінці завдань, які роботи ще не захищені. Вчителі можуть стежити за прогресом у навчанні кожного учня, оцінювання можуть супроводжувати коментарями та вести електронний журнал (рис. 2) [4].

	21 груд. Вибірковий модуль...	23 груд. Базовий модуль...	7 жовт. Базовий модуль...	Термін не... Вибірковий модуль...	9 вер. Базовий модуль...
Сортувати за прізвищем	≥ 12	≥ 12	≥ 12		≥ 12
Середня оцінка курсу				Н/Д	8,8
Олег Гадевич			—/12		9 Не здано
Христина Купик			Немає		Немає
Софія Кутна			Немає		7 Не здано
Марта Місталь			Немає		10 Не здано
Маріяна Опійник		—/12	Немає		Немає
Діана Паламар			—/12		8 Не здано

Рис.2. Електронний журнал класу

Основні можливості використання Google Classroom [4]:

1) Взаємодія і спільна робота, що надає змогу переглядати, коментувати та редагувати роботи учнів в режимі реального часу.

2) Економія часу учні можуть приєднуватися до курсів самі за допомогою коду, робота з кількома курсами. Використання оголошення, завдання і питання з інших курсів; спільне навчання, зручні шаблони. Швидко створення індивідуальних завдань для кожного учня.

В системі Classroom створюється для кожного курсу Google Calendar і оновлюються в ньому завдання і терміни їх використання. Учні можуть переглядати завдання в стрічці, на сторінці робіт і в календарі курсу.

3) Зручна підтримка для адміністраторів: доступність і безпека. В Google Classroom не розміщуються реклами, а матеріали і акаунти учнів не використовуються в маркетингових цілях.

В сучасній системі організації навчання у ЗЗСО застосування технологій дистанційного та змішаного навчання є невід'ємною складовою для забезпечення якісної освіти. Використання хмарних технологій в освітньому процесі значно розширює можливості організації дистанційного навчання, що сприяє підвищенню мотивації до використання ІКТ у професійній діяльності вчителя. Навчання з використанням G Suite for Education надає нові можливості для більш активного залучення учнів та вчителів в навчальний процес.

Список використаних джерел

1. Биков В.Ю. Дистанційна навчання // Енциклопедія освіти України / Акад. пед. наук України; Головний ред. В.Г.Кремель. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – С. 191 – 193.
2. Возможности использования Google Класса [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://support.google.com/edu/classroom/answer/6376881?hl=ru>
3. Гриценко В. Г. Використання сервісу Google Classroom для управління освітніми процесами [Електронний ресурс] / В. Г. Гриценко, І. В. Юстик – Режим доступу до ресурсу: <http://www.cuspu.edu.ua/ua/ntmd/konferentsiy/2015-10-%2006-06-%2017-54/seksiiia-%204/3930-vykorystannya-%20servisu-google-%20classroom-dlya-%20upravlinnya-osvitnimy-%20protseamy>
4. Шишкіна М. П. Хмаро орієнтоване освітнє середовище навчального закладу: сучасний стан і перспективи розвитку досліджень / М. П. Шишкіна, М. В. Попель // ISSN Online: 2076-8184. Інформаційні технології і засоби навчання. – 2013. – №5 – Режим доступу: <http://www.ime.eduua.net/em6/emg.html>.

*Доброта О.С.,
студентка магістратури
Ізмаїльського державного гуманітарного університету*

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ С ЗАТРИМКОЮ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ В ІНКЛЮЗИВНІЙ ОСВІТІ

На сучасному етапі розвитку освітньої системи питання про комунікацію молодших школярів може бути названий одним з центральних. Це обумовлено, перш за все, тим, що саме з початку навчання в школі відбуваються помітні перетворення в соціальній ситуації школяра. Варто відзначити і те, що період молодшого шкільного віку є сензитивним для розвитку комунікативної діяльності. В даному віці на результативність навчання в цілому, а також не процес соціалізації і розвитку особистості дитини в цілому, найбільше впливає саме ступінь сформованості комунікативних умінь.

Для нашого дослідження найбільш підходить визначення: комунікативні вміння - складні і усвідомлені дії учнів і їх здатність правильно будувати свою поведінку, керувати нею у відповідності з завданнями суспільства. Варто відзначити, що максимального значення сформованість комунікативних умінь досягає по відношенню молодших школярів з обмеженими можливостями здоров'я (ОВЗ) в сучасних умовах інклюзивної освіти.

Актуальна на даний період часу «інклюзивна освіта покликана забезпечити рівний доступ до освітніх ресурсів, створити необхідні умови навчання і виховання для включення в освітній простір всіх дітей без винятку, незалежно від психічних або фізичних особливостей дитини». [2, с. 18]. Найбільш поширеною групою дітей з обмеженими можливостями здоров'я учнів в умовах інклюзії є школярі з легким ступенем затримки психічного розвитку (ЗПР). У спеціальній психолого-педагогічній літературі зазначено, що «затримка психічного розвитку - це відхилення у психофізичному розвитку, яке виражається в уповільненому темпі дозрівання різних психічних функцій». Однак включення дитини з ЗПР в інклюзивний простір зв'язано з рядом труднощів, таких як: підвищена тривожність школяра, виникнення додаткових труднощів в навчанні через низьку пізнавальну активність і знижену мотивацію, труднощі у взаємодії з однолітком і дорослим, а також виникнення комунікативного бар'єру у молодших школярів із затримкою психічного розвитку.

Вивчення особливостей комунікації дітей з ЗПР необхідно для розуміння своєрідності формування їхньої психіки і особливостей розвитку. На даний момент проведено досить великий ряд досліджень, які в тій чи іншій мірі присвячені вивченню особливостей комунікації дітей з затримкою психічного розвитку. Так серед сучасних дослідників даного напрямку можна виділити: О. В. Алмазову, Д.І. Бойкова, І.В. Борисова, О.О. Байбородські, Є.Є. Дмитрієву, Л.В. Кузнецову, С.В. Проняєву, Є.Г. Савіну, Е.С. Слепович, Р.Д. Тригер, У.В. Ул'єнкова.

Однак, варто зазначити, що досліджень, які присвячені формуванню комунікативних умінь молодших школярів із затримкою психічного розвитку вкрай мало. Більшість публікацій присвячено дошкільнятам або підліткам з затримкою психічного розвитку, а молодший шкільний вік практично випадає з кола досліджень. Варто відзначити, що особливості комунікативної діяльності молодших школярів розглядалися тільки в контексті створення в освітньому просторі особливих умов для дітей з ЗПР, при цьому не враховувалося сприйняття даної категорії осіб їх однолітками, які нормально розвиваються.

Для більш повного аналізу проблеми необхідно порівняти особливості формування комунікативних умінь дитини з затримкою психічного розвитку та його однолітка, який нормально розвивається. Так можна відзначити, що розвитку дитини з затримкою властиво певна, обумовлена дефектом, своєрідність. У молодших школярів з затримкою психічного розвитку відзначається запізнювання у формуванні комунікативних умінь в порівнянні з нормою. Комунікативна діяльність учнів з ЗПР носить нестійкий характер. Пов'язано це з незрілістю мотиваційно-потребової сфери. Відмінною особливістю при різних варіантах затримки психічного розвитку у дітей є інфантилізм, внаслідок чого, досягаючи шкільного віку дитина продовжує вести себе подібно дошкільнику. [4, с. 23]. Провідною діяльністю залишається - гра, переважає ігрова мотивація. Тому діти із затримкою психічного розвитку, як правило, більше тягнуться

до дітей більш молодшого віку, які краще розуміють їхні інтереси. Все це перешкоджає контакту не тільки з однолітками, а й з дорослими.

Дітям із затримкою психічного розвитку властива наївна, безпосередня поведінка, вони не розуміють до кінця навчальну ситуацію. Тобто діти з ЗПР віддають перевагу спільній грі з дорослими, а ось в ділові, особистісні контакти вступають лише епізодично. У ситуації пізнавального спілкування вони практично не задають дорослому уточнюючих, додаткових питань, виділяючи в них не зміст, а тільки зовнішні особливості будь-якого явища, що може говорити про низьку пізнавальну активність дітей с даним дефектом. У більшості таких дітей виявляється підвищена тривожність по відношенню до дорослих. Діти майже не прагнуть отримати від дорослого оцінку в розгорнутій формі, зазвичай їх влаштовує оцінка у вигляді не диференційованих визначень або емоційне схвалення. Крім того, «діти дуже обережні в прояві своїх інтересів, і в спілкуванні с дорослими відсутня жвавість, діти проявляють себе пасивно. У навчальних ситуаціях здатні виконувати лише те, що пов'язане з їх інтересами. А при незначних невдачах діти відмовляються від виконання завдань, замикаються, насторожуються». [1, с 37].

Для дітей із затримкою психічного розвитку характерно більш повільне утворення і закріплення мовних форм. Для дитини із затриманим розвитком не характерна самостійність в мовному творчості, спостерігається стійке фонетичне недорозвинення. Діти недостатньо вживають слова, що позначають дії, ознаки та відносини. Можна відзначити також і знижену мовну активність, бідність мовного словника. Найчастіше у дітей з затримкою спостерігаються неповноцінні мовні контакти з однолітками і дорослими. Засвоєні мовні засоби не розраховані на задоволення в спілкуванні, практично відсутня словесна комунікація, нерідко діти намагаються уникати мовного спілкування, контакти встановлюють жестами та мімікою або тактильними засобами.

При взаємодії з однолітками діти з затриманим розвитком практично не звертають уваги на партнера, часто відмовляються працювати спільно, з конфліктів, які спалахують, не можуть вийти самостійно і в більшості випадків вдаються до допомоги дорослого. Зниженою виявляється і потреба в спілкуванні, діти не зацікавлені в діяльності іншої дитини, немає повноцінної взаємодії зі іншими дітьми. Крім того, діти із затримкою психічного розвитку часто неадекватно оцінюють емоції однолітка. Відзначається утруднення в вербалізації своїх емоцій, станів, настрою. Це призводить до поверхневих особистих контактів, слабо вираженої емпатії, скороминущим, ситуативним і нестійким спонуканням до дій.

А ось розгальмування і підвищена збудливість даної групи дітей часто провокують імпульсивну поведінку з афективними реакціями та неадекватними способами виходу з конфлікту. У конфліктних ситуаціях діти частіше прагнуть до суперництва, рідко вдаючись до такої форми взаємодії, як співробітництво. Низька потреба в спілкуванні в поєднанні з іншими дезадаптивними формами взаємодії, такі як відчуження, уникнення чи конфлікт, визначають істотну дезінтеграцію і роз'єднаність колективу, до якого включена дитина з затримкою психічного розвитку, конфліктність контактів дитини. При виникненні ситуації відкидання або невдач діти із затриманим розвитком реагують на рівні нижчої стадії розвитку, у них виникають лише примітивні реакції. Як правило, це пов'язано з тим, що діти з ЗПР не можуть самостійно знайти вихід з положення.

Особливості розвитку дітей, деякі особистісні особливості, недостатнє мовленнєвий розвиток школярів із затримкою психічного розвитку, а в деяких випадках неготовність дитячого колективу і суспільства в цілому до інклюзивної освіти призводить до формування у дітей із затриманим розвитком комунікативного бар'єру. «Комунікативний бар'єр - це психологічна перешкода, що заважає ефективній комунікації або повністю блокує її». [4, с. 55].

Однак, такі перешкоди на шляху передачі інформації в процесі взаємодії призводить не тільки до втрати чи руйнування переданої інформації, а й до того що в процесі взаємодії у багатьох дітей виникає страх перед дитячим колективом, і вони намагаються уникати контакту з іншими дітьми. Внаслідок неблагополуччя у дітей «формується негативне уявлення про самого себе, діти мало вірять у власні здібності і низько оцінюють свої можливості». [4, с. 81].

Таким чином ми можемо зробити висновок про значущість сформованості комунікативних умінь для молодшого школяра з затримкою психічного розвитку. Сформовані комунікативні вміння дають можливість дітям активно включатися в систему взаємин і взаємодії з однолітками, які нормально розвиваються, що в результаті веде до повноцінного включення в інклюзивний простір. Так, для повного впровадження дитини із затриманим розвитком в інклюзивний клас необхідно враховувати не тільки

особливості розвитку психіки та комунікативних умінь у даній категорії дітей, а й створення безбар'єрного середовища, яке полягає в запобіганні або усуненні комунікативних бар'єрів. Саме тоді процес надання дитині із затримкою психічного розвитку всіх прав і реальних можливостей брати участь у всіх видах соціального життя суспільства нарівні і разом з іншими членами суспільства в умовах, що компенсують йому відставання в розвиток і обмеження можливості життєдіяльності буде результативним.

Література:

1. Карпова Г. А. Педагогическая диагностика и коррекция задержки психического развития учащихся начальных классов. Екатеринбург: Изд-во Урал.гос. пед. ун-та, 2014. 112 с.
2. Лисина М.И. Проблемы онтогенеза общения. Питер, 2009. 144 с.
3. Мамайчук И. И., Ильина М. Н. Помощь психолога ребенку с задержкой психического развития: научно-практическое руководство. СПб.: Речь, 2016. 352 с.
4. Павлова О.С. Нарушение коммуникативной деятельности у детей с ЗПР. М.: Педагогика, 2008. 304 с.

Єрьоменко О.А.,

*к. пед. н., доцент, докторант кафедри педагогіки,
методики та менеджменту освіти
Української інженерно-педагогічної академії*

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ З УПРАВЛІННЯ НАВЧАЛЬНИМ ЗАКЛАДОМ

Вектор освітньої політики України стрімко змінюється. Події, що відбуваються в сучасному суспільстві, спрямовують заклади вищої освіти змінювати освітнє середовище, стиль роботи зі студентами, а також модернізувати професійну підготовку фахівців. Проте розширюється коло проблем, пов'язаних із цим процесом, а саме:

1) Проблема постійного зростання попиту роботодавців на професійно орієнтованих, компетентних управлінців та недосконалим рівнем професійної самосвідомості та самоорганізованості майбутніх керівників. Так, традиційна система підготовки магістрів зазвичай побудована на передачі необхідної освітньої інформації майбутньому спеціалістові у формі лекцій та практичних занять. Це здійснюється протягом навчання магістрів шляхом опанування та засвоєння ними освітньої інформації з домінують оцінкою результату викладачем, при цьому немає балансу між здійсненням контролю та самоконтролю магістрантом. Тому важлива складова системи супроводу індивідуальної траєкторії розвитку кожного студента не простежується. Цей спосіб здобуття знань по суті вже втратив свою перспективність.

Необхідно зауважити, що традиційна система підготовки магістрів базується на педагогічному впливі, прийомі якого більше відображають авторитарність, що характеризується максимальною директивністю й концентрацією влади в руках викладача. При таких відносинах магістрантові важко проявити самостійність, креативність, прийняти рішення, він має виконувати саме те, що від нього вимагає викладач. Самостійність у ЗВО – це лише формальність. Тому в системі підготовки магістрів треба змінити джерела впливу. На сучасному етапі розвитку освіти починають діяти ринкові важелі. Не викладач має змусити магістранта здобувати необхідну освітню інформацію чи практичні навички, а ринкова конкуренція. Оцінюючи ситуацію на ринку праці та розуміючи, на якого фахівця є попит (самостійно приймає рішення, бере на себе відповідальність за власний розвиток та розвиток організації, якою він управляє, самоорганізований та здатний генерувати нові ідеї), магістрант починає аналізувати та приймати рішення щодо подальшої траєкторії свого розвитку. У такий спосіб підвищується професійна самосвідомість та самоорганізованість магістранта. Викладачеві лише необхідно створити насичене освітнє середовище, яке буде мотивувати магістранта на самостійні дії та самоменеджмент.

2) Наявність педагогічної проблеми, що пов'язана із потребою в компетентних управлінцях закладом освіти і недостатньою готовністю майбутніх керівників до здійснення управлінської діяльності на

високопрофесійному рівні, а отже, набуттям професійних компетентностей при підготовці в ЗВО. Як стверджує дослідник В. Локшин, професійна компетентність фахівця з управління закладом освіти розкривається через призму єдності теоретичної та практичної готовності до управлінської діяльності. Основну структуру компетентності складають численні вміння, які характеризують готовність до розвитку [1]. Це пов'язано з тим, що управління закладом освіти є складним процесом і потребує спеціальної теоретико-практичної обізнаності навіть тих викладачів, які здійснюють підготовку магістрів з УНЗ. Проте найчастіше в ЗВО працюють викладачі, які ніколи не мали досвіду управління закладом освіти, вони володіють тільки управлінською теорією, і це є великою педагогічною проблемою. Не маючи управлінського досвіду, навряд чи такі викладачі можуть підготувати компетентних управлінців, готових до прийняття та забезпечення реалізації управлінських рішень у непередбачуваних, постійно змінюваних умовах. Отже, виникає проблема недостатньої компетентності педагогічних кадрів, що готують магістрів з УНЗ, як наслідок, заклади освіти отримують недостатньо компетентних управлінців.

3) Дефіцит управлінського досвіду при підготовці магістрів з УНЗ порушує ще одну педагогічну проблему: затеоретизованість процесу підготовки магістрів з УНЗ та нестача практико-орієнтованих дисциплін. Збільшення останніх дозволяє зробити процес підготовки гнучким та динамічним, переорієнтувати знання магістрантів у навички і досвід практичної діяльності, зробити освіту студентів більш пізнавальним і творчим процесом. Як стверджує дослідниця Є. Садурська, зі збільшенням частки предметів практичного спрямування зростає і зв'язок між студентом та викладачем, студентом і колективом, студентом і професійною діяльністю. На основі цих зв'язків і формується ідеальна модель конкурентоздатної особистості майбутнього управління [2].

4) Оновлення моделі відносин у системі «викладач-магістрант». Практика показує, що в традиційних взаємовідносинах викладача та магістранта створюється специфічна дистанція, а також у магістранта чітко простежується відчуття певної залежності від викладача, що не дозволяє повноцінно розкритися магістрантові в освітньому процесі. Ми поділяємо точку зору дослідника К. Багрії, який стверджує, що одна з функцій педагога полягає в створенні умов для студентів, які дозволяють їм вийти на новий рівень самоорганізації та розкрити нові індивідуально-особистісні якості [3]. Викладач має створити такі умови (організувати освітнє середовище), у яких магістрант зможе розкрити свій потенціал, буде готовий до осмисленого здобуття знань, а також матиме можливість навчатися, маючи будь-який рівень попередньої підготовки. Таке можливо при переході на адаптивно-партнерську взаємодію між магістрантом та викладачем у процесі професійної підготовки магістрів з УНЗ. Мається на увазі наповнення освітнього простору різноманітним дидактичним матеріалом для того, щоб магістрант мав можливість вибору складності завдань, вироблення власної моделі поведінки, завдяки якій йому не буде складно вийти на рівень подальшого самоконтролю та самоорганізації.

5) Відсутність можливості виходу магістрантів на самостійну, саморегульовану та самоорганізовану освіту при традиційній системі підготовки магістрів з УНЗ, яка характеризується спеціально організованою діяльністю та зовнішнім управлінням. Науковці стверджують, і ми повністю погоджуємося з ними, що лише в процесі самостійної діяльності магістрантів виробляються міцні, раціональні компетентності, що ведуть до успішних управлінських дій.

Дослідивши наявну ситуацію щодо сучасної підготовки магістрів з УНЗ, ми висуваємо проблему підвищення рівня й забезпечення якості підготовки магістрів з управління закладом освіти. Зазначені вище зміни, що відбуваються в освітньому секторі України, мають мінливий характер, у зв'язку з чим потребують постійного вивчення й реагування. Це складає певну педагогічну й управлінську проблему щодо підвищення рівня та якості підготовки керівника закладу освіти. Розв'язання цієї проблеми потребує спеціального розроблення й обґрунтування адаптивної системи підготовки магістрів з управління закладом освіти.

Література:

1. Локшин В. С. Професійна компетентність майбутніх менеджерів соціокультурної сфери в контексті модернізації вищої освіти : автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. Київ, 2015. 42 с.
2. Садурська Є. П. Практико-орієнтовані дисципліни як підґрунтя для набуття знань з редакторського фаху (на прикладі дисципліни «Маркетинг та Верстка»). Інтегровані комунікації. 2017. № 4. С. 75-79.
3. Багрії К. Л. Викладач і студенти: взаємодія у процесі навчання. Проблеми освіти та методика викладання у вищій школі. 2016. Випуск II (62). С. 174-182.

Ерьюміна Г.О.,

*к. фарм. н., асистент кафедри медичної хімії
Національного фармацевтичного університету*

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ БЕЗПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ

Під впливом інформатизації суспільства відбуваються серйозні зміни в багатьох областях життєдіяльності людей [1]. Створення успішної і зручної системи освіти, яка зможе підготувати населення до життя в умовах, що змінюються сучасності – найважливіша проблема нашого суспільства.

Важливим інструментом реалізації концепції безперервної освіти є дистанційне (онлайн) навчання [2,3]. Виникнувши на хвилі розвитку мультимедійних технологій, дистанційне навчання зайняло свою нішу в сучасних концепціях освіти «без меж».

Дистанційне навчання, яке давно вже стало реальністю світової і української освіти, потребує не тільки емпіричного, а й теоретичного осмислення. Тут уже напрацьований величезний матеріал. Метою нашої роботи є систематизація наукової літератури з метою визначення ролі і місця дистанційної освіти в підготовці сучасних фахівців. Для вирішення даної проблеми були використані теоретичні методи дослідження (вивчення і аналіз наукової літератури).

З теоретичної точки зору дистанційне навчання має цілий ряд переваг і деяких недоліків, які є продовженням самих переваг. Дистанційне навчання відбувається в особливому форматі, коли кордони часу і простору нівелюються. У будь-який час і в будь-якій точці світу за наявності технічних умов відкритий доступ до «освітнього контенту». Каталог рішень, розробників, інтеграторів і проектів систем дистанційної освіти (Learning Management System) широкий [4,5]. Серед популярних форматів представлення освітнього контенту можна виділити навчання за допомогою масових відкритих онлайн-курсів (MOOCs), скуре, відеореєстрів, вебінарів, використання мобільних додатків, корпоративних платформ і онлайн-університетів, призначених для навчання або підвищення кваліфікації співробітників, індивідуальних освітніх рішень.

Дистанційне викладання є досить демократичним, оскільки дає можливість здобувати освіту, в тому числі і вищу, різним верствам населення (інвалідам, пенсіонерам, домогосподаркам, в'язням і т.п.). Тим самим не на словах, а дійсно реалізується конституційне право громадян на отримання освіти.

Дистанційне навчання є економічно вигідним, оскільки витрати і оплата тут значно нижче, ніж при інших традиційних формах здобуття вищої освіти. Зручним є і те, що студенти не прив'язані до конкретного місця, а можуть вибирати його на свій розсуд.

До недоліків можна віднести не найвищу якість освіти, якщо порівнювати дистанційне викладання з очним у великих університетах. Оскільки оплата дистанційної освіти невелика, то і зарплата викладачів відповідна, що не може не позначитися на якості послуг, що надаються. При дистанційному навчанні велику роль відіграє самоосвіта і самоконтроль. Але в зв'язку з тим, що за допомогою Інтернету сьогодні можливо швидко знайти відповідь практично на будь-яке завдання, особливо гостро постають проблеми компіляції та плагіату. Викладач найчастіше спілкується зі студентами без візуального контакту, що ускладнює об'єктивну оцінку рівня їх підготовленості. Разом з тим, якщо студент дійсно зацікавлений у високій якості отримуваної освіти, то дистанційна система може надати йому все необхідне. Це знову-таки залежить від бажання і самодисципліни.

Загальна ком'ютеризація породжує ряд проблем, які знаходять своє відображення і в дистанційному навчанні. Психологи і педагоги вже давно відзначають, що віртуальна реальність і стільникова телефонія, лавиноподібно збільшивши інтенсивність спілкування, парадоксальним чином привели до дефіциту спілкування. Молоді люди зазвичай здатні прекрасно спілкуватися у віртуальному середовищі, навичками ж реального спілкування вони не володіють. Це призводить до замкнутості, невпевненості, страху перед особистісною комунікацією. У випадку дистанційної системи освіти семінарські заняття не можуть стати пріоритетною формою навчання, тому для студентів вкрай складно набути досвіду

публічного виступу, дискусії, постановки і відповідей на змістовні питання. Вебіари дозволяють частково вирішити цю проблему, однак їх кількість за весь період навчання дуже обмежено.

На наш погляд, слід активніше використовувати елементи традиційного освіти в теорії і практиці дистанційного навчання.

В даний час пропонується розрізняти навчання і освіту. Якщо навчання дає людині кваліфікацію, то освіта – метакваліфікацію. Метакваліфікація дозволяє знаходити потрібну інформацію в різних областях знання і практичної діяльності. Дистанційне навчання як раз і покликано дати студентам метакваліфікацію, засновану на своїй професії, комп'ютерної грамотності та вмінні швидко знаходити ту інформацію, яка потрібна в даний момент часу. Метакваліфікація передбачає постійну освіту і самоосвіту, в тому числі і на основі дистанційних технологій, що дозволить людині протягом усього свого життя зберігати конкурентоспроможність і не відчувати шок від постійних технічних і інтелектуальних інновацій.

Підводячи підсумок вищевикладеного, слід ще раз зазначити, що дистанційне навчання має великі перспективи для подальшого розвитку. Це пов'язано зі зростаючим попитом на ринку дистанційних освітніх послуг. У даний час все більш затребуваним стає не просто навчання, а універсальна освіта, що дозволяє знаходити найрізноманітнішу інформацію з різних областей теоретичного і практичного знання. Формується концепція метаосвіти, що надає людині метакваліфікацію, і тут послуги дистанційної освіти виявляються незамінними. Оскільки технічні засоби навчання постійно удосконалюються, остільки необхідні не одні лише методичні інновації, а й теоретичне осмислення тих нововвведень, які відбуваються в сфері дистанційного викладання.

Література:

1. Кудрина Е.В. Современное общество и дистанционное обучение. Гаудеамус. 2010. Т.2, №16. С. 57-58.
2. Геращенко И.Г., Геращенко Н.В. Проблемы дистанционного образования: методологический аспект. Studia Humanitatis. www.st-hum.ru. 2017. № 2. 11 с.
3. Колесникова И.А. Непрерывное образование как феномен XXI века: новые ракурсы исследовани. Непрерывное образование: XXI век. 2013. Вып. 1. DOI: 10.15393/j5.art.2013.1941.
4. Pappas C. The Best Learning Management Systems (2020 Update). September 16, 2020. <https://elearningindustry.com/the-best-learning-management-systems-top-list>.
5. Архипова О.В. Непрерывное образование как персональная стратегия и стиль жизни в условиях цифровой культуры. Образование через всю жизнь: непрерывное образование в интересах устойчивого развития: мат. XVII международной конференции 26-28 сентября 2019 года. СПб.: Изд-во СПбГЭУ, 2019. С. 14-19.

Карпик А.С.,
студент 1 курсу соціально- психологічного управління та освіти
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ

Для початку давайте розберемо, що таке освіта. Освіта - цілеспрямована пізнавальна діяльність людей для набуття або розвитку знань, умінь і навичок. Вона присутня весь час, що існують люди. Неможливо жити та не вчитись, у будь-якому віці ми вчимося. Метою освіти є надання новим поколінням базових знань про культуру, формування поведінки дорослих та допомога у виборі потенційної ролі в суспільстві. Освіта прискорює процес розвитку і становлення людини як особистості, суб'єкта, забезпечує формування у неї духовності, світогляду, цінностей та моральних принципів. Вона спрямована на сприяння вступу суб'єкта в культуру, здобуття цінностей та успішним діям у культурному житті. Завдання освіти - створити суб'єкт, бачити проблеми та суперечності світу, об'єктивувати її, знаходити нові комбінації відомих елементів та їх діяльність щодо створення відсутніх елементів.

Якість вищої освіти - це багатовимірна концепція, яка охоплює всіх аспекти вищої освіти: освітній та науковий програми, навчально-дослідницька робота, викладання склад та студенти, навчальна база та ресурси.

Якість вищої освіти також характеризує результати навчання діяльність: усвідомлення, визнання та

реалізація професіоналізму індивідуальні навички та характеристики, що відповідають потребам споживачів, працевлаштування, кар'єра та заробітна плата, набуття методології самоосвіти, гарантування застосування набутих знань та практичних навичок а перевага для сертифікованого професіонала.

Якість потенціалу вищої освіти відображається у таких характеристиках: такі як якість освіти, якість освітніх програм, якість матеріальної, технічної та інформаційно-методичної бази, якість науки та педагогіки персонал, якість викладання, якість наукових досліджень, якість підготовки абітурієнтів та студентів, якість освіта тощо.

У вищій освіті контроль якості освіти включає: - діагностика засвоєння студентами знань та вмінь;

- періодична кваліфікація викладачів;

- оцінка діяльності кожної кафедри

Підвищення якості освіти можливе за такими умовами:

- репутація вищого навчального закладу;

- конкурс для абітурієнтів;

- науковий потенціал факультету;

- фінансові ресурси;

- задоволеність студентів

Форми оцінки якості повної початкової освіти такі:

1. Зовнішнє незалежне оцінювання (ЗНО);

2. Державна підсумкова атестація (ДПА);

3. PISA (Програма міжнародного оцінювання учнів).

Інноваційне освітнє середовище:

1. Розробити навчальні програми для інтегрованих курсів.

2. Активно впроваджуйте ENC, використовуйте онлайн-презентації, консультації по Skype, навчальні форуми.

3. Побудуйте навчальний процес на основі досліджень, швидких досліджень та проектної діяльності.

4. Впровадження інтерактивних освітніх технологій.

5. Розширюйте освітню базу, залучаючи освітні та культурні заклади Києва.

6. Почніть викладати англійську мову з кожної дисципліни (модуль)

Перехід до нової якості вищої освіти:

1. Інноваційне освітнє середовище;

2. Формування контингенту студентів;

3. Кадрове забезпечення освітнього процесу;

4. Діагностика навчальних досягнень студентів; 5. Соціально-гуманітарна діяльність;

Основними напрямками роботи з підвищення якості освіти є:

1) розробка стратегічних проєктів та програм для підвищення якості освіти;

2) робота з місцевою владою для вирішення нагальних питань у галузі освіти;

3) підтримка діяльності керівників районних навчальних закладів з метою реалізації вимог українських законів про освіту;

4) залучення творчих викладачів до дистанційного обміну досвідом шляхом підготовки та публікації методичних матеріалів на веб-сайті Департаменту освіти та спорту молоді;

5) презентація інноваційних результатів вчителів районних загальноосвітніх шкіл через педагогічні виставки, ярмарки, захист педагогічних ідей та презентацію результатів учителів;

6) створення ефективної системи стимулювання для талановитої молоді та її наставників

Література:

1. Вища освіта в країнах Заходу: соціальні та етичні аспекти / В. М. Шейко; Харк. держ. акад. культури. — Х., 1999. — 151 с.

2. Вища освіта в Україні і Болонський процес: Навч.-метод. посіб. для підготов. магістрів, асп. та перепідготов. викл. вищ. навч. закл. / С. М. Гончаров, В. С. Мошинський; Нац. ун-т вод. госп-ва та природокористування. — Рівне, 2005. — 141 с.

3. Вища (університетська) освіта: становлення і розвиток: Навч.-метод. посіб. / Н. О. Терентьєва. — Черкаси, 2005. — 192 с.

*Кисла Світлана Дмитрівна,
студентка III курсу*

Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка

ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНИХ ПОЧУТТІВ У ПІДЛІТКІВ

Підлітковий вік дуже складний і важливий період в житті дитини. В цей віковий період відбувається становлення дитини, як дорослої соціальної особистості. Підлітковий вік відзначається стрімким біологічним та духовним розвитком. Тому під час цього особистісного росту та розвитку важливим є формування моральних почуттів, які в подальшому впливають на сприйняття людини в суспільстві.

Моральні почуття - це почуття, в яких виявляється стійке ставлення людини до суспільних подій, до інших людей і до самої себе. Моральні почуття відображають переживання людини свого ставлення до суспільства та ставлення людей до себе. Вони ґрунтуються на нормах, які прийняті в суспільстві, і пов'язані з оцінкою відповідності їм повсякденних дій і вчинків людини. За рівнем їх розвитку складається враження про загальний розвиток особистості.

Мета роботи описати основні моральні почуття, які починають та продовжують формуватися в підлітковому віці.

Дослідження формування моральних почуттів займаються багато авторів. Серед них І. С. Булах, О. Б. Мазкіна, І. Д. Бех, Ю. А. Алексєєва, Т. С. Кириленко. Вони вважають, що формування моральних суджень дитини пов'язане зі зростанням та розвитком її розумових знань, зі змінами поведінки у соціальному оточенні.

Розвиток упевненості у підлітковому віці це складний процес, що потребує батьківської підтримки та орієнтації дитини на почуття успіху. В цей час підліток починає керувати власними бажаннями, розуміючи та пересилиючи їх він надає перевагу важливим та корисним справам, наприклад вчить уроки, допомагає батькам чи всебічно розвивається. І в цей час починає формуватися наполегливість та старання.

Сором це почуття виражає негативний стан в усвідомленні невідповідальності власних думок вчинків і зовнішності не тільки сподіванням оточуючих, а й власним уявленням про належну поведінку і зовнішній вигляд. Сором може бути пов'язаний з неупевненістю людини у своїх силах, побоюванні можливого неуспіху в роботі, незнанням того, яке враження вона може справити на людей під час спілкування.

Фундамент почуття сорому закладається ще в дитячі роки, коли батьки розповідають про добро та зло, виявляють свої почуття обурення, гніву за ганебний вчинок. Цим поступово викликають відчуття та ніяковіння. Коли почуття сорому сформоване, воно проявляється не тільки як наслідок вчинку або в процесі, а й в уяві про майбутні наслідки цього вчинку. Прояви сорому або його відсутності вказують на рівень морального виховання підлітка. А саме це почуття стає основою для формування совісті, що в подальшому забезпечують саморегуляцію поведінки.

Як наслідок, підліток починає аналізувати свої вчинки та наміри, вчиться визнавати помилки та вибачатися. Його дії та слова стають більш обдуманими, усвідомленими, але гормональні зміни та емоції беруть верх над розумом. Саме тому від батьків та вчителів вимагається підтримки підлітка у його почутті дорослості.

З почуттям дорослості виникають й інші почуття, які притаманні формованій та морально зрілій особистості. Почуття власної гідності, честі, самосвідомості, самоконтролю всі ці почуття зароджуються та формуються у підлітковому віці, в період становлення його, як дорослої людини. Тому не варто оточувати підлітка занадто великою увагою і турботою.

Отже, формування моральних почуттів відбувається в підлітковому віці дуже стрімко. Основні почуття, що формуються у свідомості підлітка це упевненості, сорому та дорослості. Останнє дає поштовх розвитку інших почуттів в залежності від соціального середовища дитини. Адже при розвитку інших, залежних від почуття дорослості, вагому роль має світобачення дитини та приклад для наслідування.

Малахова Ж.В.,

к.н.з ф.в.і с., доцент, зав. кафедри фізичного виховання,

Єщенко Г.Л.,

студент 1 курсу стоматологічного факультету

Донецький національний медичний університет

ВИКОРИСТАННЯ ХМАРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС КАРАНТИНУ ПРИ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ»

Раптовий спалах небезпечної хвороби в Україні окреслив нові виклики перед українськими закладами вищої освіти та змусив навчальні установи змінювати традиційний педагогічний підхід і переходити в онлайн-формат викладання в стислі терміни. Дистанційні технології забезпечують реалізацію навчального процесу в умовах соціального дистанціювання, а також допомагають працювати та спілкуватися за відсутності очної взаємодії. Сучасний стрімкий розвиток інформаційного простору та педагогічної науки допомогли змінитися освітній галузі в частині організації навчального процесу з використанням хмарних технологій, які є основою для інноваційного розвитку сучасного закладу вищої освіти [1].

Хмарні технології – це можливість безлічі фізичних серверів бути єдиним обчислювальним середовищем. В цілому, сервіси хмарних обчислень є додатками, доступ до яких забезпечується через Інтернет за допомогою браузерів або інших мережевих застосунків [2]. Отже, суттєвою є зміна характеру взаємодії діяльності студентів і викладачів у процесі вивчення дисципліни «Фізичного виховання». Застосування технологій дистанційного навчання під час викладання дисципліни «Фізичного виховання» повинно відбуватися у двох напрямках:

- при засвоєнні теоретичного розділу навчальної програми з дисципліни (лекції, тестування) з використанням як традиційних засобів навчання, так і засобів ІКТ;
- при засвоєнні практичного розділу (проведення практичних занять) із застосуванням традиційної структури навчально-тренувального заняття, традиційних засобів фізичного виховання та інноваційної структури навчально-тренувального заняття [3].

Під час засвоєння теоретичного розділу з використанням засобів навчання, що функціонують на базі інформаційно-комунікаційних технологій, з'являється інтерактивний партнер як для студента, так і викладача, у результаті чого зворотний зв'язок відбувається між трьома компонентами навчальної інформаційної взаємодії. При засвоєнні практичного та контрольного розділів програми також змінюється характер взаємодії між студентом і викладачем [3].

Переважає більшість викладачів для організації дистанційного навчання використовували додатки Google (Google Classroom, Google Meet, Google диск і багато інших), для комунікації зі студентами також активно використовували мобільний додаток Viber [4]. Найбільше зацікавлення у студентів викликала платформа Google Classroom: вони проходили тестування, прикріплювали файли, діаграми, надавали доступ іншим до документів. Системою дистанційного навчання таким чином були охоплені усі студенти I курсу спеціальності «Стоматологія» ДНМУ.

Однак, враховуючи досвід практичного використання, можемо виокремити такі переваги використання хмарних технологій:

1. Різні рівні доступу для кожного студента в межах однієї групи.
2. Зручна система сповіщення про надходження нових завдань.
3. Безпечний доступ за допомогою скриньки на Gmail.
4. Інтеграція із Google Drive.
5. Привабливий та зрозумілий на інтуїтивному рівні інтерфейс.
6. Перевагою платформи Google Classroom є модуль оцінювання робіт студентів.

Так, виставляючи індивідуальну оцінку можна написати коментар та оцінка автоматично відправляється студенту й зараховується в підсумкову з предмету. Відповідно студент може в реальному часі бачити свій прогрес отриманих балів з предмету впродовж семестру. Після першого тестування було

проведено опитування щодо функціональності та зручності даного ресурсу. Усі респонденти (100%) відзначили зручність даної платформи та її функціональність.

Перевагами використання хмарних технологій у ЗВО можна зазначити: не потрібні потужні комп'ютери; відсутність значних вкладень на закупівлю ліцензій і дорогого обладнання; тестування онлайн, відкритість освітнього середовища; збільшення взаємодії між викладачами та студентами; попередня підготовка до подальшої роботи в аудиторії; залучення медіаконтенту замість пояснення базових понять, доступ до матеріалів у будь-який час та будь-яким способом, економія ресурсів тощо.

Література:

1. Екстрене дистанційне навчання в Україні: Монографія / За ред. В.М. Кухаренка, В.В. Бондаренка. Харків: Вид-во КП «Міська друкарня», 2020. 409 с.
2. Ладика П., Шандригось Г., Шандригось В. Особливості застосування дистанційного навчання під час викладання спортивно-педагогічних дисциплін. Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві : збірник наукових праць. 2015. № 3 (31). С. 32-35.
3. Шокуров О. Дистанційне навчання з Moodle. Інформаційні технології: наука, техніка, технологія, освіта, здоров'я, 2017. Ч. III. с. 82.

Мальчикова О.О.,
студентка

Миколаївського Національного університету імені В.О. Сухомлинського

РОЛЬ ОСВІТИ Й НАУКИ В ПРОЦЕСІ РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

Сьогодні світ практично вступив в етап глобалізації соціальних, економічних, технічних та інформаційних процесів. На цьому етапі наша країна має можливість суттєво просунутися вперед передусім за рахунок такого ресурсу, як система освіти.

Людство вступає в інноваційний тип прогресу, і ми повинні готувати інноваційну людину- за типом мислення, культури, здатністю до інноваційної діяльності, людину, готову змінюватися, творити. Ми повинні готувати людину, яка використовувала б знання на практиці.

Важко заперечити важливе значення освіти й науки в розвитку суспільства. Усе, що оточує нас — речі, техніка, предмети повсякденного вжитку, — є результатом наукових винаходів, сумлінної праці й натхнення багатьох людей. Ми також можемо стати ученими, фахівцями завдяки здобутій освіті. Тож зрозуміло є необхідність знань і для подальшого прогресу людства.

Немає жодної сторони людського життя, яка б не базувалася на раніше набутих, а тепер старанно збережених знаннях. Науково-технічний прогрес, розвиток різних галузей промисловості, виробництво різних товарів... Однак не можна вважати, що наукові відкриття та знання мають вплив лише на матеріальну сторону нашого існування. Так, культурне життя було б також неможливим без знань та наукового поступу. Колись був винайдений і змайстрований кожен із музичних інструментів, уперше змішані фарби для малювання, були виконані примітивні креслення для будівництва споруд. Без цих відкриттів художник не мав би чим малювати, музикант — на чому грати, а архітектор, дизайнер, скульптор не уявляли б, як досягнути гармонійного поєднання елементів у створюваних ними палацах, інтер'єрах, скульптурах.

Ми не знали б, що таке якісна художня фотографія, якби не був винайдений фотоапарат, не дивилися б прекрасних кінострічок, якби колись не з'явилась перша кінокамера. Та й сучасні діячі мистецтва не мали б чого вдосконалювати та поглиблювати, якби не знання, закладені їхніми попередниками у фундамент певного виду мистецтва. Ні, таке уявити неможливо, а це ж тільки поверховий огляд того, на що б перетворилося наше існування без розвитку культури.

Наукові відкриття та винаходи роблять людину ерудованою, розширюють її світогляд, змушують по-новому подивитися не тільки на певну проблему, а й узагалі на світ.

Однак не слід забувати, що зловживання будь-якими винаходами може призвести до прикрих, а часом і трагічних наслідків. Ядерна енергія, зброя, сильні отрути та багато іншого є причиною численних нещастя людства взагалі й нашого суспільства зокрема. Нерозумне використання цих винаходів.— приклад зловживання набутими знаннями.

Безперечно, людська діяльність завдає великої шкоди довкіллю, але від нашого покоління залежить майбутнє планети Земля. Чи зможемо ми вміло використати людські знання, чи зможемо спрямувати свою діяльність у правильне русло, залежить тільки від нас.

Суспільство ні в якому разі не повинне допустити ще яких-небудь аварій. Науковці повинні спрямовувати свої зусилля не тільки на винайдення небезпечних речей, а й на розробку нових дієвих способів ліквідації техногенних катастроф, на покращення екологічної ситуації, протистояння смертельній загрозі.

Література

1. Андрущенко В.П. Роздуми про освіту: Статті, нариси, інтерв'ю. - К.: Знання України, 2005. - 804 с.
2. Губерський Л., Андрущенко В., Михальченко М. Культура, ідеологія, особистість. Методолого-світоглядний аналіз. - К., 2002. - 577 с.
3. Кремень В.Г. Освіта і наука України: шляхи модернізації (Факти, роздуми, перспективи). - К.: Грамота, 2003. - 216 с.
4. Науково-освітній потенціал нації: погляд у XXI століття / Авт.кол.: В.Литвин (кер.), В.Андрущенко, С.Довгий та ін. - Кн. 3: Модернізація освіти. - К.: Навч. кн., 2003.
5. Соціологія: Підручник / За заг. ред. проф. В.П.Андрущенка, проф. М.І.Горлача. - Х.; К., 1998.
6. Україна: утвердження незалежної держави (1991-2001) / За ред. В.М.Литвина. - К.: Видавн. дім "Альтернативи", 2001. - 704 с.
7. Шевченко В.Б. Стан української освіти в Україні. - Режим доступу: <http://ualogos.kiev.ua/fulltext.html?id=626>

Мамренко М.А.,

*аспірант кафедри педагогіки й менеджменту освіти
КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти»*

КЛАСИФІКАЦІЯ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ШКІЛ В УКРАЇНІ

Розвиток та вдосконалення сучасної педагогічної науки напряму залежить від діяльності науково-педагогічних шкіл. В Україні на початку XXI століття створюються та розвиваються велика кількість науково-педагогічних шкіл. Наразі у науково-педагогічній літературі майже не здійснювались спроби класифікації науково-педагогічних шкіл на відміну від класифікації наукових шкіл. Саме зараз різноманіття їх напрямів, змісту та мети діяльності, структури, локалізації та багато інших чинників спонукають дослідників до роботи над процесом створення класифікації науково-педагогічних шкіл.

Відомою і такою, що має практичне застосування є класифікація О. Ю. Грезньової [1, с. 8-25], за якою наукові школи поділяються за: типом зв'язків між членами наукової школи (течія, угруповання/дослідницький колектив, „невидимий коледж”); типом наукової ідеї (експериментальні, теоретичні); широтою досліджуваної проблемної галузі (вузькопрофільні, широкопрофільні); функціональним призначенням продукованих знань (функціональних досліджень, прикладних досліджень); формою організації діяльності учнів (з індивідуальними або колективними формами організації науково-дослідницької роботи); типом зв'язків між поколіннями (однорівневі, багаторівневі); ступенем інституалізації (неформальні, гуртки, інституальні) та рівнем локалізації (національні, локальні, особистісні).

Досліджуючи та аналізуючи науково-педагогічну літературу приходимо до висновку, що класифікація науково-педагогічних шкіл можлива за багатьма різними критеріям, зокрема:

- 1) за типом наукової ідеї – теоретичні та експериментальні;
- 2) за широтою досліджуваної проблемної галузі – вузькопрофільні і широкопрофільні;

- 3) за функціональним призначенням продукуваних знань – фундаментальних або прикладних досліджень;
- 4) за формою організації діяльності учнів – з індивідуальними або колективними формами організації науково-дослідницької роботи;
- 5) за типом зав'язків між поколіннями – однорівневі і багаторівневі;
- 6) за ступенем інституалізації – неформальні, гуртки, інституальні;
- 7) за рівнем локалізації – національні, локальні, особистісні;
- 8) за типом зав'язків між членами школи – наукова течія, дослідницький колектив, перехідна форма між течією та колективом;
- 9) за часовими характеристиками – усталеного розвитку, зростання, становлення;
- 10) за рівнем наукової ієрархії – загальновизнані, визнані, відомі, молоді;
- 11) за способом існування – реальні або віртуальні;
- 12) за проблемною галуззю – педевтологічні, професійної підготовки вчителів та викладачів; шкільної освіти; педагогічної майстерності; теорії виховання; історії педагогіки; дидактики; соціальної педагогіки; дошкільної освіти та виховання; компаративістики; корекційної педагогіки.
- 13) за педагогічним явищем, що досліджується – педагогічної творчості, обдарованості, креативного навчання, інформаційно-комунікативних та проектних технологій, педагогічної підготовки у непедагогічних ВНЗ, післядипломної підготовки педагогічних кадрів, освіти дорослих, неперервної освіти, проблеми лінгводидактичної освіти тощо.

Крім того, в українській педагогічній науці широкого розповсюдження все більше набувають науково-практичні школи або так звані „літні школи”, які проводяться на базі навчальних закладів, в роботі яких мають змогу взяти участь представники різних наукових шкіл, аспіранти, докторанти, викладачі, науковці для обміну досвідом, ідеями, висунення програм вирішення актуальних проблем педагогічної науки[2].

Оскільки науково-педагогічна школа це живий організм, який не стоїть на місці а розвивається, то не можливо запропонувати ідеальний уніфікований варіант сучасної класифікації науково-педагогічних шкіл, адже в залежності від форм, методів, способів та структури організації дослідження школи є динамічними і видозмінними за своїм змістовним наповненням. Але це не означає, що спроби класифікації або типологізації науково-педагогічних шкіл в контексті розвитку педагогічної науки в Україні не повинні мати місце серед наукових розвідок сьогодення.

Враховуючи вищезазначене, приходимо до висновку, що наведена вище система класифікації може бути розширена, але цілком зрозуміло, що такий складний і різнобічний феномен як “науково-педагогічна школа” потребує побудови багатомірної моделі, яка дозволяє описувати та ідентифікувати її різні варіанти[3].

Література:

1. Грезнева О. Ю. Научные школы (педагогический аспект). Российская академия образования, Институт теории образования и педагогики. Москва, 2003. 69 с.
2. Напрями діяльності українських науково-педагогічних шкіл / Н. П. Бірук // International research and practice conference „Modern methods, innovations and operational experience in the field of psychology and pedagogics”: Conference proceedings, October 20-21, 2017. Lublin: Izdawniecsiba „Baltija Publishing”. 236 pages. P. 12-15.
3. Тимошенко А. А. Класифікація наукових шкіл. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. Київ, 2014. №48. С. 205-210.

Ордановська О.І.,

*д.пед.н., доцент кафедри інноваційних технологій та
методики навчання природничих дисциплін.*

Гайдут К.І.,

*студентка другого (магістерського) рівня освіти
спеціальності 014 Середня освіта(Фізика).*

*ДЗ «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського*

ТЕХНОЛОГІЯ ФОРМУВАННЯ І РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Технологія формування і розвитку критичного мислення в наш час є одним із популярних освітніх трендів в усьому світі, в той час як у вітчизняному освітньому просторі тільки набуває поширення і популярності. Зокрема в Концепції Нової української школи наголошується, що розвиток критичного мислення у школярів повинно стати одним із найважливіших завдань освітнього процесу.

Слід зауважити, що і в попередні часи вітчизняні освітні програми спиралися на розвиток умінь і навичок, а особливо на розвиток розумових здібностей учнів, що дають можливість адекватно та врівноважило оцінювати ситуацію та приймати правильні рішення щодо життєвих проблем. Проте педагоги помічають, що незважаючи на ці вимоги, вони залишаються на декларативному рівні, а реальні зовсім інші. Так поширеними є явища, коли в процесі навчання школярі лише «вбирають» і «відтворюють» нову інформацію, є пасивними під час учіння; вчителі практикують здебільшого однотипні «стереотипні» питання, які спрямовані лише на відтворення нового матеріалу уроку і не передбачають висловлення учнями власних думок; взагалі освітній процес є скоріше монотонним і одноманітним. Наслідком цього є втрата в учнів пізнавальних інтересів, зниження мотивації і прагнення до пізнання нового, затримання в засвоєнні змісту навчання на рівні «запам'ятовування – відтворення», неспроможність застосування знань і вмінь в реальному житті.

З метою уникнення таких явищ, потребується таке переадресування освітнього процесу, щоб інформація, що надається учням, ставала критично осмисленою ними, творчо переробленою, застосовуваною в різних видах діяльності. Досягти цього можна, впроваджуючи технологію формування і розвитку критичного мислення, яка й спрямована на те, щоб формувати в учнів нестандартний погляд на одержану інформацію, уміння оцінити і побачити альтернативи, розкласти пріоритети, приймати необхідні рішення, корегувати власні і чужі помилки тощо.

Технологія формування і розвитку критичного мислення реалізується в освітньому процесі за такими позиціями:

- 1) в освітній процес включаються і системно розв'язуються вправи, які потребують від учнів складних розумових операцій, формування навичок перетворення, доведення, аналізу доказів, формулювання висновків тощо;
- 2) процес навчання організовується так, щоб відбувалася інтерактивна взаємодія; впроваджується співробітництво і співпраця для досягнення єдиної мети під час розв'язання завдань;
- 3) систематично реалізується зворотний зв'язок «учень– вчитель», тобто оцінювання і корегування знань відбувається постійно і систематично.

Результатом навчання за технологією формування і розвитку критичного мислення має бути вироблені уміння аналізувати, мислити критично, висловлювати власні думки, ставити собі оцінку, сформованість позитивної мотивації до самонавчання, самовдосконалення, до взаємодії, співробітництва і співпраці для рішення проблем.

Дидактичний інструментарій технології формування і розвитку критичного мислення є дуже широким і постійно доповнюється новими педагогічними ідеями, результатами творчого пошуку методистів і вчителів-практиків. Спільним в цих прийомах педагогічної техніки є їхній «проблемний характер» і спрямованість на формування в учнів наступних вмінь:

- здатність ставити нові питання;
- аналізувати інформацію з позиції логіки;

- приймати незалежні обдумані рішення;
- приймати обґрунтовані оцінки;
- застосовувати отримані результати до стандартних і нестандартних ситуацій;
- зайняти власну позицію з обговорюваного питання і обґрунтувати її;
- вислухати співрозмовника, ретельно обмірковувати аргументи і проаналізувати їхню логіку.

Сучасний розвиток інформаційних технологій дозволяє реалізовувати цей дидактичний інструментарій за допомогою цифрових сервісів, освітніх платформ, середовищ. Так, наприклад, для реалізації прийомів «Мапа думок», «Кошик ідей», «Коректор» тощо можна використати платформу Padlet, а під час застосування прийомів «Лови помилку», «Так чи ні» – сервіс Kahoot.

Зважаючи на все вищезгадане, на перший погляд здається, що навчання дітей так, щоб у них розвивалося критичне мислення, є значно важчим, ніж просте повідомлення окремих фактів і закономірностей, оскільки, це вимагатиме від учителя постійного підбору незвичайних завдань, витрачання значних зусиль і часу. Проте насправді технологія критичного мислення може втілюватися за такою стратегією, коли в учнів поступово розвиваються певні види розумової діяльності, які є сходинками до формування критичного мислення.

У підсумку можна зазначити наступне.

1. Необхідність розвиненого критичного мислення викликана реаліями сьогодення, коли креативність, ентузіазм, вміння висловлювати свої думки, ставити під сумнів факти, творчо здійснювати інтелектуальний пошук стають запорукою успішного існування в сучасному інформаційному, швидко мінливому світі. Отже, сучасну освіту не можна вважати якісною без формування і розвитку критичного мислення в тих, хто навчається.

2. Формування і розвитку критичного мислення в учнів має реалізовуватися систематично в освітньому процесі з усіх дисциплін, щоб в результаті навчання учні могли б спиратися не лише на засвоєні знання, але й на сформовані вміння застосовувати набуті навички в життєвих ситуаціях, висувувати гіпотези, проводити дослідження, критично оцінювати інформацію та аргументувати свою точку зору.

3. Реалізувати технологію формування і розвитку критичного мислення в освітньому процесі можна за допомогою цілої ланки педагогічних прийомів, зокрема й цифрових інструментів, які призводять до покращення якості знань школярів та пробудженню зацікавленості в пізнанні нового.

Література:

1. Концепція Нової української школи. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
2. Технології розвитку критичного мислення учнів / Кроуфорд А., Саул В., Метьюс С., Макінстер Д.; Наук. ред., передм. О. І. Помертун. Київ: «Гледі». 2006. 220 с. URL: <https://osvita.ua/doc/files/news/487/48780/KritichneView.pdf>
3. Сердюк Н. М., Фогель Т. М. Розвиток критичного мислення як засіб формування художньо-образної компетентності. *Інноваційна педагогіка*. 2019. URL: http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2019/12/part_2/18.pdf

К.С. Орду,

аспірантка педагогіки Державного закладу

«Південноукраїнський національний педагогічний університет ім. К.Д. Ушинського»

ПРЕЗЕНТАЦІЯ МОДЕЛІ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ СІМЕЙНИХ ЛІКАРІВ

Теоретичний аналіз проблеми підготовки майбутніх сімейних лікарів, аналіз Стандарту вищої освіти України, навчальних планів і робочих навчальних програм підготовки сімейних лікарів, результати констатувального етапу дослідження дали змогу побудувати модель зазначеної підготовки у процесі навчання у закладі вищої медичної освіти.

За визначенням професорки З. Курлянд, модель – знакова система, що відтворює деякі суттєві

властивості системи оригіналу [1,с.224] .

Учені А. Подаваленко, О.Касянова, В. Задорожна, вважають, що першою і визначальною складовою моделі є фахівець, оскільки саме він відображає потреби держави на сучасному етапі розвитку і диктує вимоги до знань, вмінь і навичок з питань епідеміологічного нагляду та імунізаційної практики, якими повинні володіти лікарі загальної практики-сімейної медицини, епідеміологи, педіатри та терапевти [2,с.122].

У науковому дослідженні під моделлю розуміємо схематичне зображення, що відображає основні структурні компоненти процесу формування інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх сімейних лікарів (див. Рис.) і дає змогу наочно представити освітній процес, спрямований на досягнення результату – позитивна динаміка формування інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх сімейних лікарів.

Метою першого – мотиваційно-настановного – етапу була реалізація педагогічної умови «Інтеграція знань з гуманітарних і фахових дисциплін щодо інформаційно-комунікативної взаємодії майбутніх сімейних лікарів;», яка була спрямована на набуття студентами необхідних знань щодо сутності поняття «інформаційно-комунікативна компетентність», ознайомлення з , усвідомлення значущості в професійній діяльності лікаря сімейної медицини.

Засобами реалізації зазначеної педагогічної умови виступили: лекції, практичні заняття, диспути, дискусії, круглі столи, вебквести, що проводилися в межах навчальних дисциплін «Українська мова (за професійним спрямуванням)», «Народна психологія», «Медична інформатика». На зазначеному етапі передбачалася індивідуальна робота студентів з інформативними джерелами (написання рефератів, підготовка доповідей).

На другому - інформаційно-комунікативному - етапі впроваджувалася педагогічна умова «Насичення освітнього процесу інтерактивними методами навчання, спрямованих на опанування інформаційно-комунікативних умінь і навичок», що передбачала відпрацювання їх шляхом упровадження активних методів навчання, рольових ігор, вирішення ситуаційних задач, розв'язання конфліктних ситуацій, метод кейса, тренінги, метод конкретних ситуацій, інтерв'ювання, круглий стіл. Використовувалися такі методи роботи: аналіз помилок, колізій, казусів; аудіовізуальний метод навчання; брейнстормінг; діалог Сократа; «дерево рішень»; дискусія із запрошенням фахівців; ділова (рольова) гра (студенти перебувають у ролі сімейного лікаря, провізора, фармацевта); «займи позицію»; коментування, оцінка (або самооцінка) дій учасників; майстер-класи; метод аналізу і діагностики ситуації; метод інтерв'ю; метод проєктів; моделювання; «навчальний» полігон; PRES-формула; проблемний (проблемно-пошуковий) метод; публічний виступ; робота в малих групах; тренінги індивідуальні та групові (як окремих, так і комплексних навичок) та ін.

Завершальний – креативно-самостійний – етап був спрямований на реалізацію педагогічної умови «Актуалізація досвіду професійної комунікації майбутніх сімейних лікарів у позааудиторній діяльності» і передбачав проведення різних позааудиторних видів роботи, самостійну творчу діяльність студентів, участь у науково-практичних конференціях. На даному етапі впроваджувалися дистанційні форми навчання, що мали на меті виховати у студентів самоорганізацію та самовиховання.

Проілюструємо приклади завдань та вправ, що застосовувалися під час практичних занять:

На практичному занятті з теми «Спеціалізований сайт сімейного лікаря. Особливості медичної консультації онлайн та у телефонному режимі» студентам-медикам запропоновано наступні завдання:

Вправа 1. «Створення персонального веб-сайту сімейного лікаря»:

- 1) створіть вебсайт за допомогою безкоштовного хостингу <http://www.webnode.com.ua/>.
- 2) заповніть сторінки: «ПІБ сімейного лікаря», «Кількість прикріплених пацієнтів», «Адреса за якою приймає лікар», «Інтерактив», «Мультимедіа», «Відеоресурси».
- 3) Створіть за допомогою програми MS PowerPoint презентацію «Портфолію сімейного лікаря».
- 4) Знайдіть відеоматеріали на YouTube, які мають інформативний характер щодо важливості вакцинації.
- 5) Наповніть сайт контентом на Ваш розсуд.

Вправа 2. «Веб-сайт «Гаряча лінія» для медичних консультацій пацієнтів із COVID-19 »:

- 1) Створити веб-сайт засобами версії <https://sites.google.com/>
- 2) Заповнити контентом наступного характеру:

Алгоритм звернення пацієнта до свого сімейного лікаря:

- консультація сімейного лікаря телефоном;
- оцінка стану пацієнта та визначення рішення щодо доцільності госпіталізації;

За необхідності – виїзд сімейного лікаря до пацієнта.

Наступні кроки – виклик мобільної бригади для забору зразків, передача зразків у лабораторію.

У разі підтвердження у пацієнта Covid-19– надання медичної допомоги в амбулаторно-поліклінічних умовах з активним спостереженням хворого. Пацієнту з моменту звернення до сімейного лікаря рекомендовано самоізолюватись до встановлення діагнозу.

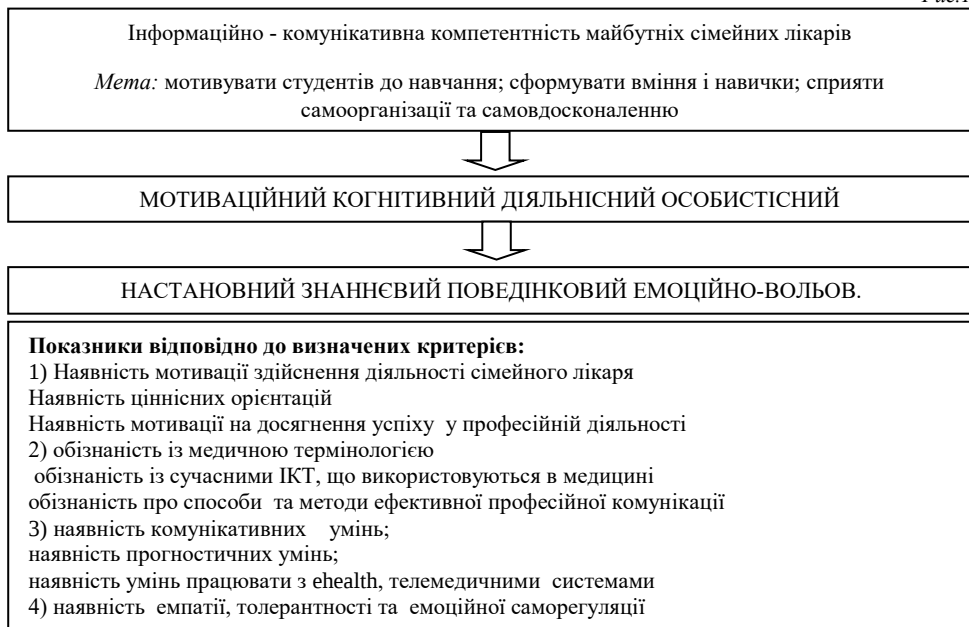
3) Передбачити сторінку «Зворотній зв'язок».

4) Надати посилання на офіційний сайт МОЗ України.

Ситуативна вправа.

Студентам запропоновано провести телемедичну консультацію, користуючись онлайн-уроками, що надані Одеським обласним центром телемедицини <https://telemed.od.ua/ru/#lessons>. Даний вид роботи сприяє покращенню успішності студентів, розвитку вміння вирішувати питання стратегії і тактики ведення хворих, створює умови для особистої зацікавленості в остаточних результатах, а також формує почуття відповідальності за своє навчання та майбутню професію.

Рис.1.

Література

1. Курлянд З. Н. Педагогіка вищої школи. Київ: Знання, 2007, с.224
2. Подаваленко А. П. Модель формування компетентного фахівця з питань епідеміологічного нагляду за контрольованими інфекціями *Профілактична медицина. 2013. № 3-4. С. 122-127.*
3. Офіційний сайт Одеського обласного центру телемедицини <https://telemed.od.ua/ru/#lessons>

Павенко Н.В.,

*викладач Слов'янського багатопрофільного регіонального
центру професійної освіти імені П.Ф.Кривоноса*

МОДЕЛЬ ГЕЙМІФІКАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ, ОРГАНІЗОВАНОГО В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Гейміфікація навчального процесу у закладах освіти повинна впроваджуватись у форматі системного навчання, спрямованого на виховання свідомого, компетентного фахівця і стимулювати розвиток спеціальних знань, умінь та навичок у сфері медіа, розвивати ресурсні можливості особистості. Реалізація цього орієнтовно може здійснюватися у різних формах, здебільшого це інтеграція з наявними загальноосвітніми предметами.

Під гейміфікацією освітнього процесу пропонується розуміти комплекс інструментів для підвищення залученості учнів, що складається з ігрових елементів і прийомів без зміни самого дидактичного процесу.

В рамках даної позиції, феномен «комп'ютерна навчальна гра» пропонується розглядати як системоутворюючий компонент в сучасному цифровому освітньому середовищі. До комп'ютерної навчальної гри як до засобу навчання повинні пред'являтися вимоги інтерактивності, відповідності викликам майбутнього, активізації пізнання та підтримка пізнавального інтересу, наявність інструментів зворотного зв'язку, можливість експерименту і творчості.

Перераховані вимоги дозволяють максимально повно реалізувати дидактичний потенціал цифрових сервісів гейміфікації, завдяки активному включенню яких в навчальний процес досягається висока якість освіти.

Відповідаючи такому підходу, структура заняття будується на наступних принципах:

1) практичний досвід, що здобувається в процесі експериментально-ментальної і практико-перетворюваної діяльності над інформаційними об'єктами, є основою при формуванні теоретичних знань;

2) узагальнення практичного досвіду, необхідне для синтезу уявлень про об'єкт, формування його цілісного образу і вбудовування в систему наявних знань, є необхідним елементом.

Розглянемо модель навчання на прикладі схеми вивчення нового матеріалу, відображеної в структурі уроку.

1. Мотиваційне або ситуативне завдання, нові умови якого унеможливають його рішення без залучення нових засобів.

2. Базові знання, обговорення основних ідей досліджуваної теми, позначення опорних точок, логічно пов'язаних між собою, визначають напрямок подальшої пошукової діяльності учнів.

3. Експериментальна робота. Педагог здійснює підготовку ланцюжка завдань та пропонує їх учням, в ході вирішення яких вони, стикаючись з труднощами, експериментують в інструментальному середовищі або в ігровому освітньому просторі і знаходять їх рішення.

4. Аналіз результатів експерименту, висновки. На даному етапі доцільно робити записи в зошиті, оскільки вони допоможуть сформувати цілісний образ теми, який полегшить її сприйняття, подальшу обробку і зберігання.

5. Використання нової інформації для збагачення знань і формування умінь і навичок.

6. Створення цілісного образу теми. Образ теми збагачений знанням, набутим під час вирішення завдань, стає більш повним і особистісно забарвленим.

Комп'ютер як універсальний інструмент для роботи з інформацією, цифрові технології, сервіси гейміфікації надають об'єктивні можливості, які ефективні для організації самостійної роботи учнів і вибудовування індивідуального освітнього маршруту:

1) візуалізації інформації;

2) пошуку інформації;

3) автоматизації рутинних інформаційних процесів (обчислення, тощо);

4) створення інформаційних продуктів (ігрових освітніх просторів) за допомогою різних середовищ гейміфікації;

5) інформаційну взаємодію з іншими людьми (коли можливий безпосередній особистий контакт і коли можлива тільки віртуальна комунікація), з електронними освітніми ресурсами, з віддаленими джерелами інформації, з інструментальним середовищем, з персонажами ігрового освітнього простору.

Таким чином, в представлених реалізаціях моделі враховуються вимоги суспільства, держави і системи освіти. Процес навчання, організований на основі запропонованої моделі, спрямований на розвиток особистості учня і на зміни, що відбуваються з ним.

Така модель навчання сприяє формуванню в учнів наступних навичок, що відповідають викликам цифрової економіки:

- ✓ зміни майбутнього результату в залежності від прикладених зусиль;
- ✓ груповий проектної діяльності;
- ✓ пошуку варіантів розвитку ситуації, так як кожна ситуація не тільки виникає з минулого, а й залежить від рішень.

Іншими словами, мова йде про форсайт-методологію навчання («Rapid Foresight», «швидкісний форсайт»). «Rapid Foresight» - це методологія спільної роботи, яка допомагає особистостям і суспільним групам усвідомити і сформулювати виклики і можливості майбутнього, а також розробити інструменти для ефективного управління ними.

Специфіка кожного заняття визначається можливостями цифрових ресурсів гейміфікації, досвідом педагога, рівнем підготовки учнів, особливостями навчального предмета тощо.

Діяльність педагога набуває нових особливостей:

- а) стає менш авторитарною. Оскільки навчання ведеться за певним планом, це дозволяє учням ознайомитися з темами пропущених занять.
- б) педагог отримує більше можливостей підходити до навчального процесу творчо.
- в) можливості вивчення навчальних предметів стають ширшими, наприклад, при вивченні дисципліни «Мистецтво» в учнів з'являється можливість відвідування музеїв усього світу в онлайн-режимі.
- г) звільнення педагога від рутинних операцій освітнього процесу (наприклад, автоматизація і гейміфікація процесу перевірки знань), що дозволяє йому сконцентруватися на наданні допомоги учням. З'являється часовий ресурс для корекції знань учнів і виправлення помилок.

Діяльність учнів також зазнає змін:

- а) розвивається процес взаємодопомоги учнів. За допомогою цифрових ресурсів гейміфікації у здобувачів освіти з'являється можливість віртуальної комунікації.
- б) з'являється можливість отримання більш глибоких, фундаментальних знань при використанні різноманітних інформаційних ресурсів на етапі виконання домашніх завдань.
- в) збільшується обсяг самостійної роботи, що сприяє розвитку навичок навчання, вміння планувати і організовувати свою діяльність, формування основних професійних компетенцій.
- г) більше уваги приділяється процесу створення, у здобувачів освіти виникає інтерес до вирішення проблемних ситуацій, підвищується мотивація до навчання.
- д) надається можливість самовираження і представлення своєї особистісної та громадянської позиції. Наприклад, не називаючи свого ім'я і не задаючи собі психологічних переживань, можна оцінити те, як на його думку реагують інші члени суспільства.

Таким чином, активне включення цифрових ресурсів для гейміфікації навчально-пізнавального процесу в умовах пропонуємої моделі реалізує якісно нові можливості не тільки для підвищення мотивації до навчання та цілеспрямованої пізнавальної діяльності, а й сприяє:

- ✓ збагаченню традиційних інформаційних потоків в навчанні із застосуванням цифрових технологій;
- ✓ формуванню безпечного інформаційного цифрового середовища для формування системи значущих соціальних і міжособистісних відносин, ціннісно-смыслових установок;
- ✓ створенню умов для розвитку навичок планування діяльності, самокритики і самоаналізу, розвитку навичок проектної діяльності, побудови індивідуальної освітньої траєкторії;
- ✓ отриманню професійних компетенцій для опанування професії.

Література:

1. Макаревич О. Гейміфікація як невід'ємний чинник підвищення ефективності елементів дистанційного навчання : наукова стаття. Young Scientist. 2015. № 2 (17). С. 275–278.
2. Ткаченко О. Гейміфікація освіти: формальний і неформальний простір [Електронний ресурс] / Олена Ткаченко // Актуальні питання гуманітарних наук. – 2015. – Вип. 11. – С. 303-309. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apgnd_2015_11_45

Перова С.В.,

*к.пед.н., доцент, завідувач кафедри теорії та практики перекладу
ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»*

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ У ЗВО

Сучасний темп життя і інноваційні процеси, які стрімко породжуються і розвиваються у всіх сферах життя, вимагають конвертування всього набутого досвіду у площину освіти з метою її відповідності запитам суспільства. Практично кожен сегмент у професійному середовищі вимагає від фахівця відповідності певним компетентностям / компетенціям. Отже, підготовка такого спеціаліста, зокрема майбутніх перекладачів, у закладах вищої освіти має ґрунтуватися на компетентнісному підході.

Як зазначалося нами раніше, компетентнісний підхід – це підхід, який акцентує увагу на результатах освіти, причому в якості результату розглядається не сума засвоєної інформації, а здатність людини діяти в різноманітних проблемних ситуаціях. Тип (набір) цих ситуацій залежить від типу (специфіки) навчального закладу: закладу загальної чи професійної освіти, початкової, середньої чи вищої, якої саме професійної освіти. Компетентнісний підхід – це підхід, при якому результати освіти визначаються за межами системи освіти, тобто йдеться про зміну одиниць організації змісту освіти та про зміни засобів оцінки ефективності процесу освіти (оцінка якості) [3, с.23].

Основою підготовки перекладачів на першому (бакалаврському) рівні у ЗВО є філологічна освіта, тому і загальний зміст навчання має бути спрямований на формування інтегральної, загальних і спеціальних компетентностей відповідно до стандарту вищої освіти України за спеціальністю 035 «Філологія» [4].

Перелік спеціалізацій відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 25 травня 2016 року за № 567 «Про затвердження Переліку спеціалізацій підготовки здобувачів вищої освіти ступенів бакалавра та магістра за спеціальністю 035 «Філологія», за якими здійснюється формування та розміщення державного замовлення» (зі змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти і науки України від 20 вересня 2017 року за № 1293), визначає 43 спеціалізації, серед яких 39 спеціалізацій можуть бути орієнтовані на підготовку перекладачів у тому числі («переклад включно») [4, с.12-13].

Крім того, результати підготовки майбутніх перекладачів у ЗВО мають забезпечувати сформованість таких компетентностей, які узгоджуються з сучасними потребами ринку перекладацьких послуг і відповідають вимогами міжнародних стандартів щодо їх надання та трансформації перекладацької професії у зв'язку з викликами життя, з якими людство стикнулося у 2020 році. Так, згідно із загальноєвропейським стандартом BS EN ISO 17100:2015, який регламентує умови здійснення та забезпечення якості перекладів, перелік і зміст компетентностей є таким:

«– перекладацька компетентність – здатність перекладати зміст тексту відповідно до вимог цього стандарту, що включає в себе здатність визначати труднощі в розумінні та створенні змісту тексту, а також здатність передавати зміст тексту мовою перекладу відповідно до домовленості між замовником і постачальником перекладацьких послуг та згідно з іншими специфікаціями проекту; – лінгвістично-текстова компетентність щодо мови оригіналу та мови перекладу – здатність розуміти мову оригіналу, досконало володіти мовою перекладу й загальними або спеціалізованими знаннями текстів різних типів. Ця компетентність включає здатність застосовувати ці знання під час створення перекладів або іншого відтворення змісту мовою перекладу;

– компетентність у дослідженні, отриманні й обробці інформації – здатність ефективно здобувати додаткові лінгвістичні та спеціальні знання, необхідні для розуміння змісту тексту мовою оригіналу й створення змісту тексту мовою перекладу. Дослідницька компетентність також вимагає досвіду у використанні дослідницьких інструментів і здатності розробляти відповідні стратегії для ефективного застосування наявних інформаційних джерел;

– культурна компетентність – здатність використовувати інформацію про стандарти поведінки, актуальну термінологію, системи цінностей та місцеву специфіку, що характеризують культури мов оригіналу й перекладу;

– технічна компетентність – знання, здатності та вміння, необхідні для виконання технічних завдань у процесі перекладу шляхом застосування інструментів та ІТ-систем, які підтримують весь процес перекладу;

– галузева компетентність – здатність розуміти зміст тексту, створеного мовою оригіналу, і відтворювати його мовою перекладу з використанням відповідного стилю та термінології» [Цит. за 2].

Якщо порівняти компетентності, які зазначені в стандарті вищої освіти України за спеціальністю 035 «Філологія» і загальноєвропейському стандарті забезпечення якості перекладу, можна помітити, що компетентності, зазначені в обох документах, досить чітко корелюються між собою. Що привертає особливу увагу в міжнародних стандартах – це технічна компетентність перекладача, яка передбачає вимоги до здатності перекладача застосовувати інформаційні технології в процесі перекладу і уміння застосовувати ІТ-системи, а у вітчизняному стандарті ця вимога звучить лише як загальна компетентність – навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

Отже, компетентнісний підхід у ЗВО є провідним і служить підґрунтям для підвищення ефективності професійної підготовки майбутніх перекладачів. Під час складання освітньої програми з підготовки перекладачів мають також враховувати міжнародні та європейські стандарти, які окреслюють вимоги до компетентностей перекладача.

Література:

1. British Standards EN ISO 17100:2015 Translation Services. Requirements for translation services. – London : British Standards Institution, 2015. – 30 p.
2. Амеліна С. М., Тарасенко Р. О. Орієнтація професійної підготовки перекладачів на вимоги міжнародних стандартів щодо реалізації перекладацьких проєктів / С. М. Амеліна, Р. О. Тарасенко // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. – Вип. 51 (104). – 2016. – С. 60-65.
3. Перова С. В. Розвиток ключових компетентностей майбутніх учителів філологів у процесі вивчення соціально-гуманітарних дисциплін у вищих навчальних закладах: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Світлана В'ячеславівна Перова. – Луганськ, 2012. – 306 с.
4. Стандарт вищої освіти за спеціальністю 035 «Філологія» галузі знань 03 «Гуманітарні науки» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2019/06/25/035-filologiya-bakalavr.pdf>

Прохорова О.В.,

викладач-методист

Коростишівського педагогічного фахового коледжу імені І.Я. Франка

Житомирської обласної ради

ПРОЕКТНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ТВОРЧІЙ ПРАКТИЦІ ВИКЛАДАЧА ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

У сучасних умовах стрімких соціально-економічних, політичних і державотворчих процесів, які відбуваються в Україні, обсяг необхідних для людини знань різко і швидко зростає. Уже неможливо робити головну ставку лише на засвоєння певної суми знань. Необхідно розвивати вміння та навички, самостійно поповнювати свої знання, орієнтуючись у стрімкому потоці наукової і політичної інформації.

Така пізнавальна самостійність студентів формується, головним чином, у процесі самостійної роботи, коли неодмінно поєднується їх самостійна думка із самостійними виконаннями розумових і практичних дій. Ця робота організовується так, що студенти працюють без участі викладача, але під його безпосереднім керівництвом.

Іноземна мова, як навчальна дисципліна, сприяє створенню умов, необхідних для розвитку мовленнєвої компетенції студентів та їх особистісних якостей як основи успішної майбутньої активної діяльності у соціумі.

Не підлягає сумніву гіпотеза, що на різних етапах розвитку суспільства кожне покоління повинно оволодіти іноземними мовами значно краще, ніж попереднє. У результаті у державі з'являється

нова генерація політичної та наукової еліти, яка вільно володіє кількома мовами. Таку ситуацію ми спостерігаємо зараз у нашій молодій державі, яка бореться за свою незалежність.

Тому на сучасному етапі розвитку України з метою забезпечення високої професійної підготовки фахівців ставляться особливі вимоги до методики та процесу викладання іноземної мови.

Одним із способів активізації пізнавальної діяльності студентів та інтексіфікації навчання є проектна робота. «Метод проектів» не є принципово новим у світовій педагогіці. Він виник у 20-ті роки минулого століття у США (його називали також методом проблем). Цей метод пов'язують з ідеями гуманістичного напрямку в філософії та світі, висунутими американським філософом та педагогом Дж.Дьюї, а також його учнем В.Х.Килпатріком.

Метод проектів набув поширення і великої популярності завдяки раціональному поєднанню теоретичних знань і можливості їх практичного застосування для розв'язання конкретних проблем дійсності у суспільній діяльності учнів. «Усе, що я пізнаю, я знаю, навіщо мені це потрібно, де і як я можу ці знання застосувати» – ось основна теза сучасного розуміння методу проектів, яка приваблює багато освітніх систем, що прагнуть знайти розумний баланс між академічними знаннями і прагматичними вміннями» [1, с. 14].

Проектна робота починається з першого курсу і застосовується протягом чотирьох років навчання. Вона виконується не ізольовано від тем, які вивчаються відповідно до програми, а навпаки, тісно з ними пов'язана. Проекти на першому курсі є простішими і щодо граматичного, і щодо лексичного матеріалу. Це, так би мовити, підготовчий етап. Проте він є дуже важливим, оскільки дає можливість студенту з перших днів відчувати свою значущість, позбудити страху висловлюватися іноземною мовою перед аудиторією, повірити у свої можливості досягати успіху [1, 14].

Слід зазначити, що успішність і результативність застосування проектного методу у першу чергу залежить від професійності викладача, який є організатором, консультантом і оцінювачем роботи студента. Перехід від традиційного до особистісно орієнтованого навчання, де традиційні методи замінюються інноваційними, які спрямовані на інтелектуальний розвиток студента за рахунок зменшення долі репродуктивної діяльності, вимагає змін самого викладача і розуміння ним педагогічної ситуації: суб'єкт— суб'єкт.

Проекти з іноземної мови мають деякі специфічні риси: використання мови в комунікативних ситуаціях, які наближені до реальних умов спілкування; спонукування студентів до самостійної роботи (індивідуальної або групової); вибір теми, яка максимально цікавить студентів; пошук мовного матеріалу та планування етапів послідовності роботи; презентація кінцевого результату.

Опрацювавши ряд методичних джерел та обговоривши питання проектів на засіданнях циклової комісії викладачів іноземної мови Коростишівського педагогічного фахового коледжу імені І.Я. Франка, ми прийшли до висновку, що її розмаїття видів проектів нашими студентами можуть виконуватися: 1) інформаційні монопроекти, коли студент збирає потрібну інформацію, аналізує, узагальнює і презентує групі; 2) групові проекти, коли дослідження проводяться групою, але кожен студент окремо вивчає відповідний аспект обраної теми.

Метод проектів, як уже було сказано, починаємо застосовувати з першого курсу. Ми розуміємо, що “*Aller Anfang ist schwer*”, тому після аналізу всіх тем першого курсу, студенти, зазвичай, обирають такі теми: “Сім'я. Родина”, “Мій вірний друг”, “Батьки і діти”, “Рідна школа”, “Наш коледж”, “Здоровий спосіб життя”, “Проблеми довкілля”. Вимоги до монопроектів такі: відповідність темі; приклад із власного життя, власне спостереження; кількість слайдів– 7-10; використання лексики, яку засвоїла група під час вивчення теми; кожен слайд підписаний однією фразою, а розповідь ведеться простими поширеними розповідними реченнями; під час консультацій викладач коректує помилки, які студент допустив при письмовій підготовці монопроекту; при оцінюванні проекту-презентації враховуються: цікавість матеріалу, вміння презентувати, грамотність висловлювань, а також якість грамотності тексту, представленого на консультаціях.

Студенти другого курсу завершують загальноосвітню підготовку, тому монопроекти-презентації – один із визначальних методів роботи. Вимоги до кінцевого продукту дещо збільшені. Необхідно, дотримуючись уже згаданих вимог, при розповіді вживати складносуриядні речення та 1-2 складнопідрядних. Я заохочую та враховую при оцінюванні вживання доречних питальних речень, особливо *Bestätigungsfragen* oder *Wortfragen*.

Як приклад, продемонструємо роботу над проектом “*Die Kunst*”. Загальноосвітня підготовка у нас ведеться за підручником Р.Кириленко, де ця тема вивчається з огляду характеристик картин О.Кульчицької та житомирського художника Л.Шелудька. Для вивчення теми студенти засвоюють такий вокабуляр: *die Kunst, der Künstler, das Bild, das Gemälde, das Getreide, der Flachs; im Vordergrund, im*

Hintergrund, das Gefühl erwecken, kalt lassen; die Farben: rot, grün, türkis...; Blumen: die Mohnblume, die Kornblume darstellen, beeindrucken, bewundern, heimkehren...;

Щоб висвітлити тему українського мистецтва, студенти готують проекти про художників: Т. Шевченка, М. Пимоненка, В. Загорєцького, Ф. Кричевського, А.Ерделі, Т.Яблонську. Над проектами працюють 3-4 студенти з кожної групи: один студент працює над книгою “Українські художники”, з якої вибирає 5-6 картин, перекладає назву німецькою мовою, і описує кожну картину, вживаючи вивчену лексику до теми. Наприклад: Das ist das Bild “Am Brunnen” von Pymonenko. Im Vordergrund sehen wir einen Jungen und zwei Mädchen. Ich bin der Meinung, dass die Mädchen in diesen Jungen verliebt sind. Ein Mädchen holt das Wasser aus dem Brunnen. Das Bild erweckt das Gefühl der Ruhe im Dorf. Nebenan steht eine Kuh mit dem Kalb. Im Hintergrund ist ein armes Haus und ein grüner Garten dargestellt. Das Bild gefällt mir, denn es ist hier wie in meinem Ort. Другий і третій студент коротко розповідає біографію цих художників і також описують по одній картині. Четвертий студент готував відеопрезентацію “Іван Марчук – всесвітньвідомий художник сучасності”.

На третьому і четвертому курсі студенти працюють над груповими проектами, оскільки вивчаються німецькомовні країни. Так, при вивченні теми “Федеративна Республіка Німеччина” група працює над модулем “Land und Leute”. Кожен студент отримує окрему тему: “Ландшафт Німеччини”, “Визначні міста Берліна”, “Острів – музей у Берліні”, “5 особливих міст ФРН”, “Дрезденська картинна галерея”, “Веймар – місто класичної німецької літератури”, “Карнавал у Кельні”, “Октоберфест”. На кожному занятті демонструється одна або дві відеопрезентації. Після перегляду обов’язково проводяться два види діалогічного мовлення: 1) автор презентації задає питання групі щодо змісту розповіді та відео. (Питання заздалегідь коректує викладач під час консультацій); 2) група задає питання автору відеопрезентації (ці питання містять зазвичай деякі помилки, тому викладачем не оцінюються. Оцінюється відповідь автора відеопрезентації).

Підсумовуючи сказане, хочу підкреслити, що застосування методу проектів на заняттях із іноземної мови потребує значних зусиль і часу викладача і студентів, проте результати цього варті. Це дозволяє сформувати інноваційні вміння, які необхідні в умовах оновлення організації навчально-виховного процесу, вміння вибирати вид діяльності, що приносить користь особистості, встановити особисте ставлення до практичної діяльності та суспільно корисну цінність від практичної проектної діяльності.

Література

1. Гончар О.В. Іноземна мова як засіб розвитку комунікативної компетентності учасників навчального процесу вищої школи. Засоби навчальної та науково-дослідної роботи. 2012. Вип. 39. С. 39-47.
2. Грицай А.М. Використання відео на заняттях з практики усного та писемного мовлення (англійська як друга іноземна мова) як засіб мотивації до вивчення іноземних мов. Наукові записки [Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя]. Сер. : Психолого-педагогічні науки. 2012. № 2. С. 77-81.
3. Полат Е.С. Метод проектів на уроках іноземної мови. Іноземні мови в школі. 2000, №2/3.

Твердохліб І.А.,

*к.п.н., доцент кафедри інформаційних технологій і програмування
Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова*

Яцик О.Б.,

*к.п.н., доцент кафедри комп’ютерних технологій
Тернопільського національного педагогічного університету імені В. Гнатюка*

ВИКОРИСТАННЯ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИВЧЕННІ ПРОГРАМУВАННЯ В ШКОЛІ

Сучасні умови розбудови суспільства вимагають нових підходів до організації навчання, виховання, які б сприяли формуванню і розвитку школяра у тісному і постійному взаємозв’язку з природним і соціальним середовищем, здатності до суспільно-корисної і соціально значимої діяльності, швидкої адаптації під час зміни оточуючих обставин [3].

А це означає, що школа має бути зорієнтована на використання таких педагогічних технологій, які передбачають навчання та виховання активної, освіченої, творчої особистості, розглядають на основі цілісного підходу навчальні дисципліни не тільки як одну зі сторін оточуючої дійсності, з якою треба ознайомитися для збагачення знань і умінь, а й використовують їх зміст, форми і методи організації навчальної діяльності для формування і удосконалення таких якостей особистості, як активність, пізнавальна самостійність, здатність творчо підходити до розв'язування як навчальних, так і життєвих задач. Навчання за сучасних умов має забезпечувати не тільки істотне підвищення рівня теоретичної і практичної підготовки учнів, а й методологічну переорієнтацію освіти на особистість, пріоритет соціально-мотиваційних факторів у процесі навчання.

Аналіз стану шкільної практики свідчить, що під час використання традиційних технологій не завжди можна створити сприятливі умови для самореалізації учня, яка виражається у природному прагненні до оволодіння новими знаннями, спілкування, взаємодопомоги, співробітництва, тобто намаганні стати значимим, активним суб'єктом навчального процесу. Невідповідність результатів навчання і виховання молоді соціальному замовленню суспільства обумовлює потребу у створенні нової концепції освіти, і вимагає інших підходів до організації і функціонування навчання [6, с. 3 – 4].

Останнім часом стає помітною тенденція до зниження ефективності використання методів, традиційно застосовуваних при навчанні учнів. Жорстке регулювання діяльності учнів на заняттях, обов'язковість навчальних процедур часто призводять до нерозуміння дітьми цілей здійснюваних ними дій, до недостатнього усвідомлення необхідності досліджуваного матеріалу і його практичної значущості. Як результат, в учнів спостерігається відсутність мотивації до навчання, а також навичок планування своєї діяльності [4].

Для вирішення зазначених проблем в організації навчально-виховного процесу варто звертатися до сучасних педагогічних технологій, серед яких однією з найперспективніших є гейміфікація (Digital Game Based Learning). У загальному випадку під гейміфікацією розуміють використання ігрових практик та механізмів у неігровому контексті для залучення кінцевих користувачів до вирішення проблем.

Варто зазначити, що окремі аспекти впровадження гейміфікації в різні сфери життєдіяльності людини, зокрема в освітню, сферу досліджували А. Бершадський, В. Бугайова, К. Бугайчук, О. Коневщинська, В. Кухаренко, А. Митева, Л. Сергєєва, М. Стамблер, А. Столярєвська, О. Ткаченко, Е. Янко та ін.

На думку Гейба Зіхермана гейміфікація – це використання технологій і так званих ігрових «механік» для залучення і мотивації людей за допомогою їх ключових внутрішніх стимулів. Науковець вважає, що споживачі повинні винагороджуватися за будь-яку діяльність отриманням певного статусу, який набувається у процесі ігор [8]. Один з провідних експертів з гейміфікації Юкай Чоу визначає її як застосування найцікавіших елементів з ігор в повсякденному житті, роботі, бізнесі, навчанні [7].

К. Вербах наголошує на мотиваційній функції гейміфікації, що дозволяє активізувати діяльність людей. Погоджуючись із цим, Д. Хантер зауважує, що гейміфікація дозволяє не лише створювати нові ігри, але й використовувати їх компоненти для мотивації людини [1]. Так, будь-який компонент гри (бейджи, аватар, подарунок) може бути використаним поза форматом гри – для формування у людини причетності до певного середовища.

В.А. Полякова, О.А. Козлов у роботі [5] звертають увагу на негативних аспектах використання гейміфікації в навчальному процесі:

- наявність зовнішньої мотивації у вигляді нагород, які є необхідними, проте більш важливою є внутрішня мотивація учнів до навчання;
- нехтування використанням нагород в навчанні тому, що учень повинен ясно розуміти, за що саме отримати нагороду;
- гейміфікація психологічно підриває поведінку, оскільки багато учнів можуть зосереджуватися на отриманні нагород, а не на самому навчанні.

Проте, використання комп'ютера все ж таки сприяє формуванню в учнів рефлексії своєї діяльності. Так, великою популярністю в наш час користуються комп'ютерні навчальні ігри. Їхня роль і значення, стверджують фахівці, безумовно виходять за рамки "чистої" педагогіки. Ставши засобом проникнення у світ майбутнього, вони сприяють відпрацюванню інтуїції, розвитку проблемного мислення та уваги.

У сучасній школі, що акцентує увагу на активізації й інтенсифікації навчального процесу, ігрова діяльність може використовуватися як:

- самостійні технології для опанування поняття, теми й навіть розділу навчального предмета;
- елементи (іноді досить істотні) більшої технології;
- урок (заняття) або його частина (введення, пояснення, закріплення, вправи, контроль);
- технології позакласної роботи [2, с. 138 – 139].

Однією з переваг використання гейміфікації у навчальному процесі є можливість забезпечення доступного зворотного зв'язку, що допомагає учням досягти успіху в навчанні й підтримати позитивне ставлення до освіти. Ігри стимулюють ініціативу і творче мислення, сприяють підвищенню мотивації учіння, формуванню вмінь спільно діяти, підкоряти свої інтереси загальним цілям. Розвиваючи інтелектуальні ігри спрямовані на розвиток таких корисних якостей індивіда, як логічне мислення, навички дослідницької роботи, творчий потенціал.

У нашому дослідженні розглядаються можливості та особливості використання ігрових технологій при вивченні програмування в школі, оскільки, вивчення програмування в шкільному курсі інформатики – процес досить складний. Тому, зробити його більш цікавим, а традиційні заняття більш різноманітними можна з використанням ігрових сервісів, що дають можливість вивчати мови програмування в режимі реального часу.

У процесі вивчення програмування в школі можливо реалізувати такі підходи до застосування ігрових технологій:

- 1) класичні ігрові інтерактивні методи, призначені для імітації практичних ситуацій з метою їх обговорення;
- 2) використання спеціалізованих онлайн ресурсів з ігровими можливостями для вивчення програмування;
- 3) розробка комп'ютерних ігор.

Серед усього різноманіття ігрових інтерактивних методів для організації вивчення програмування в школі можна обрати такі: ігри-вправи, ігри-імітації, ігри-змагання, ігрове проектування. Так, можна виокремити кілька сервісів, що є найбільш вдалим, на нашу думку, до використання при вивченні програмування в школі: *Livcoding*, *Trinket*, *Swift Playgrounds*, *CodeCombat*.

Багатьма науковцями доведено, що гейміфікація в навчанні сприяє підвищенню мотивації до навчання, його якості та результативності, стимулюванню творчості особистості, виявленню її нових яскравих рис. Використання ігрових методик в навчанні підвищує інтерес до нього, заохочує до активної навчально-пізнавальної діяльності і є комплексом мотиваційних навчальних технік.

Таким чином, використання гейміфікації в навчальному процесі дає змогу розв'язати деякі з вище перерахованих проблем, а саме гейміфікація навчально-виховного процесу сприяє мотивації навчання учнів, звертаючись до базових психологічних потреб людини через ігрові механіки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Вербах К., Хантер Д. Вовлекай и властвуй. Игровое мышление на службе бизнеса. Перевод с английского Кардаш А. – М.: «Манн, Иванов и Фербер», 2015.
2. Ворожейкіна О.М. 100 цікавих ідей для проведення уроку. — Х.: Вид. група «Основа», 2011. — 287 с.
3. Кухаренко В.М., Березенська С.М., Бугайчук К.Л. Теорія та практика змішаного навчання : монографія. Харків, 2016. 284 с.
4. Нова українська школа: порадник для вчителя / Під заг. ред. Бібік Н.М. — К.: ТОВ «Видавничий дім «Плєяди», 2017. — 206 с.
5. Полякова В.А., Козлов О.А. Воздействие геймификации на информационно-образовательную среду школы // Современные проблемы науки и образования. – 2015. – № 5.
6. Тополя Л.В. Дидактичні ігри під час вивчення алгебри та геометрії в 7-9-х класах : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Л.В. Тополя ; Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова. – Київ, 2003. – 243 с.
7. Chou Yu. What is Gamification? [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://yukaichou.com/gamification-examples/what-is-gamification>.
8. Zichermann G. The purpose of gamification. A look at gamification's applications and limitations [Електронний ресурс]. – Date: April 26, 2011. – Режим доступу : <http://radar.oreilly.com/2011/04/gamification-purposemarketing.html>.

Туз О.С.,

Національна академія

Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ІНСПЕКТОРІВ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ ДО ІДЕНТИФІКАЦІЇ ОСІБ І ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ

Професійну підготовку інспекторів прикордонної служби до ідентифікації осіб і транспортних засобів слід трактувати як систему спеціально спроектованих, організованих заходів із реалізації змісту, форм, методів та засобів провадження освітнього процесу з метою забезпечення ефективного управління навчальною діяльністю військовослужбовців ДПСУ для формування в них знань, умінь і навичок ідентифікації осіб і транспортних засобів.

Серед важливих методологічних підходів до формування професійної підготовки інспекторів прикордонної служби до ідентифікації осіб і транспортних засобів важливе значення мають аксіологічний підхід у педагогіці (визначає необхідність зв'язку навчальних дисциплін і цінностей), діяльнісний (пов'язаний з тим, що готовність прикордонників до ідентифікації у пунктах пропуску передбачає мету, умови, дії, операції та розгортається від потреби через мотив до дії), системний (обумовлює розгляд готовності інспекторів прикордонної служби до ідентифікації осіб і транспортних засобів у пунктах пропуску як функціональної системи, що охоплює науково визначені цілі, зміст, методи, форми і засоби професійної діяльності та особистісного розвитку прикордонника), особистісно орієнтований (передбачає увагу до індивідуальності, внутрішнього світу та інтересів прикордонників, повагу до їх особистості та права на власну думку) підходи.

Підготовку прикордонників до ідентифікації осіб і транспортних засобів як педагогічний процес слід організовувати з урахуванням тих принципів, що спрямовують навчання відповідно до цілей професійної підготовки: принципу науковості (достовірність знань, відповідність сучасному рівню розвитку педагогіки та прикордоннології), міцності засвоєння матеріалу (урахування структури та змісту матеріалу, організації і методики навчання, необхідних для міцності знань прикордонників), наочності й доступності навчання (надання конкретних і чітких знань про сутність ідентифікації), систематичності, послідовності та комплексності (ретельне, логічне планування програм і тематичних планів, урахування взаємозв'язку спеціальних та гуманітарних дисциплін), принципу індивідуального підходу (урахування індивідуальних особливостей і рівня підготовки кожного прикордонника), аксіологічності (орієнтує на пошук прикордонниками цінностей професійної діяльності), проблемності (передбачає створення умов для здобування знань у спільній діяльності з вирішення проблемного завдання), контекстності (визначає необхідність відтворення у формах і методах навчальної діяльності реальних професійних дій і відносин), діалогічності (визначає необхідність діалогу для висловлення кожними слухачем своєї точки зору, для активізації його мислення) та ін.

Важливе значення у підготовці військовослужбовців до ідентифікації осіб має використання методу візуалізації. За допомогою цього методу слід виокремлювати найбільш значущі елементи інформації щодо ідентифікаційних дій. Зокрема, відеозапис пасажирів під час проходження прикордонного контролю дозволяє навчити персонал відділу прикордонної служби визначати вік людини за його зовнішнім виглядом або за зображенням особи на фотографії чи на екрані дисплею. Переглядаючи відеозапис пасажирів під час проходження прикордонного контролю чи кінохроніки, прикордонники повинні складати «словесний портрет». Інше завдання, навпаки, має передбачати, що прикордонники повинні за «словесним портретом» виявити необхідних осіб. Для проведення тренування необхідно використовувати «словесні портрети», зроблені на попередніх тренуваннях. При цьому слід передбачити, що пошук осіб прикордонник повинні вести як серед персоналу підрозділу, так і використовувати відеозапис пасажирів, які проходять паспортний контроль.

Загалом мультимедійність, тобто текстова репрезентація інформації, візуальна репрезентація інформації (колір, графіка, зображення, мультиплікація, відео), різноформатна репрезентація інформації (текст, звук, графіка, відео) якнайкраще відповідають потребам показу особливостей паспортних документів та особливостей зовнішності людини для здійснення ідентифікації. Використання інформаційно-комунікаційних технологій дозволить належним чином розширити можливості подання

навчальної інформації, організувати навчальний процес щодо формування у прикордонників умінь здійснювати ідентифікацію та закріплення матеріалу. Прикордонники матимуть можливість працювати з різноманітною інформацією, більш ефективно запам'ятовувати інформацію щодо ідентифікації за рахунок її візуалізації та мультимедійного подання.

Важливою складовою професійної підготовки інспекторів до ідентифікації осіб і транспортних засобів є навчання професійної комунікації з особами під час процедури паспортного контролю першої та другої ліній у пунктах пропуску, тобто до належних дій у різних ситуаціях спілкування. Поширеними формами інтерактивного навчання мають бути аналіз конкретних ситуацій та ділова гра. Для аналізу конкретних ситуацій слід пропонувати моделі ситуації професійного спілкування як системи взаємин. Зокрема, слід використовувати декілька видів ситуацій (за Н. Волковою) [2, с. 63–64], зокрема базові, стандартні, конкретні, критичні та екстремальні.

Велике значення має також використання таких методів навчання, які допомагають навчити інспекторів комунікативно правильно вести себе у різних ситуація професійної взаємодії. Цим вимогам якнайкраще відповідають ігрові методи навчання, зокрема ділові ігри та рольові ігри. Для цього слід моделювати професійну діяльність загалом чи окремі її елементи. На ділових іграх важливо обговорювати зі слухачами проблему прийняття рішення щодо ідентифікації у професійних ситуаціях комунікативної взаємодії з особами, які перетинають державний кордон у пунктах пропуску. Під час імітаційної гри слухачі повинні відтворювати справжню професійну діяльність з ідентифікації документів та проведення співбесіди. Важливе значення мають такі ділові ігри, як «Ідентифікація осіб у пункті пропуску», «Спостереження за особами, що перетинають державний кордон у пунктах пропуску», «Ідентифікація транспортних засобів».

Слід звертати увагу на те, щоб прикордонники знали норми національного законодавства, які стосуються професійної етики, і відповідно до них будували власну поведінку, могли пояснити процедури, які використовуються у випадках неетичної поведінки, уміли знаходити розумний баланс між вимогами [3, с. 73–74]. У цьому зв'язку важливо намагатися, щоб слухачі розглядали свою професійну діяльність, своє призначення у ширшому контексті значення для суспільства.

Література:

1. Волкова Н. П. Інтерактивні технології навчання у вищій школі: навч.-метод. посіб. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2018. 360 с.
2. Назаренко В. О., Ставицький О. М., Баратюк В. І., Гродовський О. В. Сталий розвиток системи прикордонного контролю на шляхах міжнародного сполучення України як науково-прикладна проблема. Збірник наукових праць НАДПСУ. Сер.: військові та технічні науки. 2013. № 1 (59). С. 166–175.
3. Уніфікована програма підготовки прикордонників країн ЄС. Представлено агенцією FRONTEX в рамках співпраці країн-членів ЄС і асоційованих членів Шенгенської зони. / агенція FRONTEX. Варшава, Rondo ONZ 1, 2007. 398 с.
4. Діденко О., Ткачук Д. Зміст і методика формувального етапу експерименту з формування професійної готовності інспекторів прикордонної служби до ідентифікації осіб і транспортних засобів. Збірник наукових праць НАДПСУ. Сер.: педагогічні науки. 2019. № 1(16). 450 с.

Халілова Юлія Русланівна,
магістрант ННІ педагогіки

Житомирського державного університету імені Івана Франка.
Науковий керівник - кандидат педагогічних наук, доцент, **Власенко О.М.**

ФОРМУВАННЯ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ЗАСОБАМИ РОЗВИВАЛЬНОГО НАВЧАННЯ

Сучасний світ характеризується інтенсивною зміною обставин та подій, які так чи інакше впливають на свідомість людини. Оскільки діти є чутливими до впливу оточення з ранніх років визначається необхідність ще з ранніх років починаати розвивати критичність їх мислення, тобто здатності вирішувати проблемні завдання в різних умовах.

Мислити критично означає зосередження уваги на головному, знаходити правильне рішення поставленої проблеми та робити узагальнення. Тому, щоб дитина могла краще пристосовуватися до нових обставин, слід розвивати критичність мислення на кожному віковому етапі розвитку дитини.

Забезпечення розвиваючого навчання дітей передбачає актуалізацію пізнавальних можливостей дітей та розвиток основних психічних процесів дітей під час різних видів роботи.

В українській педагогічній науці ідеї розвивального навчання знайшли відбиття в працях Г.І. Ващенко, В.О. Сухомлинського.

Ідеї розвивального навчання проводять у своїх наукових працях Б.Г. Ананьев, Г.С. Костюк, спираючись на прогресивні думки Ж.-Ж. Руссо, І.Г. Песталоцці, А. Дістервега, К.Д. Ушинського.

Мета статті полягає у визначенні поняття “критичне мислення”, а також визначення основних особливостей розвитку критичного мислення школярів, визначенні наукових основ розвиваючого навчання як пріоритетного напрямку навчання дітей.

Як відомо, критичне мислення — це вміння об’єктивно оцінювати власні можливості та чужі думки, всебічно перевіряти всі положення. Воно визначає творчість особистості, допомагає людині визначити особисті пріоритети, а також передбачає прийняття індивідуальної відповідальності за зроблений вибір, підвищує рівень індивідуальної культури роботи з інформацією, формує вміння аналізувати та узагальнювати[1, с.87].

На думку В.О. Сухомлинського, розвиток критичного мислення сприяє розумовому вихованню дітей, а також передбачає цілеспрямоване ставлення до явищ оточуючої дійсності, відбір об’єктів пізнання, передбачає дисциплінованість, гнучкість та самостійність[2, с.37].

На думку Б. Теплова критичність передбачає здатність строго оцінювати думку. А також ретельно зважувати аргументи визначених гіпотез та перевіряти їх.[3, с. 63].

С. Рубінштейн вважав, що перевірка, критика, контроль характеризують мислення як свідомий процес[4, с. 71].

Основними характеристиками критичного мислення є:

1. Самостійність - здатність особистості висловлювати власні думки, ідеї, переконання.
2. Визначення проблеми — збір необхідної інформації про саму проблему та подальше його осмислення.
3. Прийняття рішення - оптимальне вирішення поставленої проблеми.
4. Аргументованість - розуміння всебічності вирішення проблеми, наявності різноманітних аргументів для доведення найкращого рішення.
5. Соціальність - взаємодія та спілкування людини з соціумом., закріплення власної позиції в ньому[5, с. 146].

Для того, щоб розвивати у дітей критичне мислення необхідно у дітей формувати низку якостей:

- здатність бути гнучким до обставин;
- готовність планувати власну діяльність;
- наполегливість у виконанні тієї чи іншої роботи;
- готовність виправляти власні помилки, робити правильні висновки;
- самоусвідомлення. Здатність спостерігати за собою під час розумової діяльності;
- пошук компромісних рішень[6, с. 275].

Визначено, що розвиваюче навчання — це спрямованість навчальної діяльності та його змісту, форм та методів роботи на розвиток можливостей людей, її вольової сфери[7, с. 90].

Основне завдання розвиваючого навчання — організація навчального процесу, при якому відбувається розвиток розумових здібностей, пізнавальних можливостей, самостійності дітей.

У власних дослідженнях Л.В. Занкова визначила основні принципи розвиваючого навчання:

- використання різних видів роботи у навчанні різного рівня організації — дати можливість проявляти власні духовні сили;
- швидкий аналіз визначеного програмового матеріалу — поступове збагачення новими знаннями, постійний рух вперед;
- важлива роль теоретичних знань у навчанні дітей — глибоке осмислення понять та відношень;
- принцип усвідомленості учнями самого процесу учіння, в основі якого знаходиться принцип свідомості, тобто розуміння змісту навчального матеріалу;
- загальний розвиток всіх дітей, організація всебічної взаємодії[8, с. 89].

Термін „розвивальне навчання” належить великому швейцарському педагогу Йоганну Песталоцці, який був фундатором дидактики початкової освіти. К.Д. Ушинський назвав „великим відкриттям

Песталоцці” і всіляко розвивав її у своїх підручниках, особливо у фундаментальній праці „Людина як предмет виховання”[9, с. 15].

Ш.О. Амонашвілі розробив систему розвивального навчання, що спрямована на формування цілісної особистості школярів. Цілісний розвиток — це загальний розвиток особистості, що включає в себе психічний та соціальний розвиток у їх єдності. Він визначив основні принципи системи розвиваючого навчання;

- зміст навчання, актуальний для засвоєння в певний період педагогічного процесу має бути значимим для учня;

- навчання має стимулювати навчально-пізнавальну діяльність школярів, спонукати до співпраці з учителем;

- навчання повинне мати яскраво виражену тенденцію. А також забезпечувати загальний розвиток особистості школярів;

- процес навчання має приносити радість дітям[10, с. 67].

Отже, навчальна діяльність школярів спрямована на розвиток основних психічних процесів особистості, збагачення дітей знаннями та вміннями самостійно оцінювати різноманітні проблеми та приймати рішення в різних ситуаціях, а тому визначається тенденція використання системи розвиваючого навчання на різних етапах початкової освіти.

Література

1. Аверін О. Психологія дітей і підлітків/ Олександр Аверін. – СПб: Видавництво «Міхайлова», 2013. – 379 с.
2. Белкіна О.В. Критичне мислення учнів початкових класів/ О.В. Белкіна // Практична психологія та соціальна робота. –2014. –№ 5. –с. 37-44.
3. Рахімов А. Формування творчого мислення школярів в процесі навчальної діяльності / Андрій Рахімов. –К.: АССА, 2016. –167 с.
4. Громико Ю. Проблема перспектив розвитку системи Ельконіна-Давидова / Ю. Громико // Питання психології. –2015. –№ 1. –с. 141-147.
5. Халперн Д. Психологія критического мышления / Даяна Халперн. –СПб.: Питер, 2016. – 512 с.
6. Ярош Г.О.Сучасний урок у початковій школі. 33 уроки з використанням технології розвитку критичного мислення/ Г. Ярош, Н.Седова. –Х.: Основа, 2015. –240 с
7. Степаненков М. Педагогіка: [навч. посіб.]/ Микола Степаненков. –К: А-ба-ба-га-ла-ма-га, 2015. –448 с.
8. Пометун О.І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: [науково-методичний посібник]/О. І. Пометун, Л.В.Пироженко. –К.: А.С.К., 2014. –192с
9. Стеценко І. Логіки світу. Розвиток логічного мислення молодших школярів / Ірина Стеценко. – К.: Редакція загально педагогічних газет, 2014. –112 с.
10. Тагліна О.В. Я у світі: підруч. для 4 класу загальноосвіт.навч.закл. / О.В. Тагліна, Г.Ж. Іванова. – Х.: Вид-во «Ранок», 2015. –144с.

Холодних І.М.,

вчитель математики ЛЛМР № 52 ім.М.Лобачевського

ЗМІШАНЕ НАВЧАННЯ: ОСОБЛИВОСТІ ТА ПЕРЕВАГИ

Карантинні обмеження посилили виклики, які стоять перед закладами освіти України. Потреба в нових підходах до навчання з обмеженням кількості аудиторних занять залишається проблемним питанням для освітянської спільноти. Приклад американських та європейських шкіл свідчить, що якісна освіта можлива і за суттєво меншої кількості аудиторних занять, ніж в українських закладах освіти. Але це вимагає грамотного застосування онлайн-технологій з відповідними підходами, що забезпечать ефективне поєднання безпосередньої та опосередкованої форми взаємодії учнів та педагогів у вигляді змішаного навчання.

Існує достатньо багато підходів до визначення поняття змішаного навчання, більшість з цих понять носять описовий характер. Так, Darling Painter у своїй статті “Missed Steps” пропонує під змішаним навчанням (blended learning) розуміти поєднання строгих формальних засобів навчання - роботи в

аудиторіях, вивчення теоретичного матеріалу - з неформальними, наприклад, обговорити за допомогою електронної пошти та інтернет-конференції. Загалом, змішане навчання - це організація освітнього процесу, що поєднує застосування технологій дистанційного навчання на очній формі.

Основні особливості системи змішаного навчання:

- більш активно використовуються цифрові технології, щоб знайти матеріал і отримати нові знання;
- поєднання різних видів роботи з матеріалом. Наприклад, частину інформації відводять на спільне опрацювання, а частину на самостійне вивчення. Це може відбуватися у закладі освіти чи дистанційно у різних комбінаціях;
- під час змішаного навчання педагог більше виконує роль фасилітатора освітнього процесу. Тобто, організовує обговорення різних питань чи тем між учасниками; налагоджує ефективний обмін думками; зіткнення думок спрямовує в конструктивне русло; допомагає подолати розбіжності і виробити прийнятне рішення.

Варто розуміти, що змішане навчання не тотожне онлайн-навчанню. Онлайн-навчання не передбачає особистої комунікації між учнями у класі чи аудиторії та педагогом. Це основна перевага і недолік онлайн-навчання. Учні, які навчаються онлайн, не мають можливості особисто спілкуватися і розвивати навички роботи в команді. Натомість система змішаного навчання дозволяє вирішити цю проблему.

Змішане навчання складається з живого спілкування з вчителем та іншими учнями, самостійного навчання, співпраці з однолітками та вчителем. Також, необхідно зазначити велику роль оцінювання в системі змішаного навчання. Цей компонент важливий, як для тих, хто навчається, так і для тих, хто викладає. Діти можуть стежити за своїм прогресом, а педагоги - оцінювати їхні знання та коригувати процес навчання через індивідуальні інструкції.

Впровадження змішаного навчання необхідно починати з визначення очікуваних навчальних результатів. Цей етап може охоплювати діагностичне тестування, розроблення інструкцій чи пам'яток. Важливу роль відіграє і підбір електронних ресурсів. Крім того, необхідно підібрати ті види навчальної діяльності, які допомагають якнайкраще досягнути навчальних результатів. Частину цих матеріалів можна подати онлайн, в частину офлайн. Подання нової інформації може відбуватися дедуктивно та індуктивно. У першому випадку учні спочатку отримують знання про теорію та правила, а потім шукають зв'язки з практикою. У другому - учні самі вивчають правила і закономірності через роботу з прикладами, кейсами, дослідями. Самостійне опрацювання матеріалів передбачає не просто перегляд, прослуховування чи прочитання, як таке. Тут можуть бути відповіді на питання у вигляді тесту, розгорнутої відповіді чи заповнення шаблону, також можна передбачити виконання вправ. Обговорення в групі може відбуватися в синхронному режимі - вебінар, чат або в асинхронному - форум, робота над спільним документом. Практичні завдання можуть бути, як й індивідуальними, так і груповими. Їх можна виконувати і синхронно і асинхронно. Оцінювати завдання незалежно від форми необхідно за чіткими та зрозумілими критеріями, з якими учні мають познайомитися до початку виконання практичного завдання.

Звичайно, при впровадженні змішаного навчання можливі труднощі: не всі учні виходять на зв'язок, відсутність підтримки з боку батьків, технічні проблеми, брак попереднього досвіду та багато інших. Готових рецептів вирішення та уникнення цих проблем, на жаль, немає. Але застосування системи змішаного навчання дає багато переваг у порівнянні з традиційним навчанням або онлайн-навчанням. Дослідники у сфері освіти Чарльз Грехем та Джаред Стайн виділяють три основні переваги:

- 1)Доступність та зручне користування. Самостійне опрацювання частини матеріалу робить навчальний процес більш гнучким. Учні можуть проглянути його у зручному місці та темпі;
- 2)Покращення навчального процесу. За системи змішаного навчання учні не просто отримують настанови від вчителя, вони здобувають інструментарій для самостійної навігації та пошуку матеріалу у межах теми. Робота з онлайн-матеріалами дозволяє рухатися у власному темпі, а не наздоганяти решту класу;
- 3)Зменшення витрат. Система змішаного навчання може оптимізувати витрати на використання приміщення чи розробку додаткових матеріалів, а також вирішити проблему з наданням підручників.

Отже, змішане навчання не є універсальним інструментом, який переверне усе навчання з ніг на голову, але це той інструмент, який допоможе подивитися на процес отримання знань по-іншому, змінить ставлення до технологій, і найголовніше. дасть можливість і педагогам, і учням спробувати себе в новій ролі.

Література:

1. Наумов В. Змішане навчання (Blended Learning) і дві точки зору на нього.
2. Змішане навчання - методичний навігатор - Google Sites.
3. Рекомендації щодо впровадження змішаного навчання у закладах фахової передвищої та вищої освіти - mjp.gov.ua.
4. Змішане навчання: сутність та переваги у сучасному світі - EdEra blog.
5. Змішане навчання: персоналізоване навчання кожного учня - prosvitcenter.org.
6. Як запровадити змішане навчання у школі: 10 найважливіших складових - osvitoria.media.

Чорна С.А., Бартко Ж.В.,
викладачі вищої категорії

*ВСП «Могилів-Подільський технологіко-економічний фаховий коледж
Вінницького національного аграрного університету*

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ. ПРАКТИКА... ДОСВІД... ПРОБЛЕМИ...

Для сучасної освіти України є важливим запровадження системних змін, оновлень у змісті, формах, методах освіти. Інноваційна діяльність набирає значної сили і значення в умовах дистанційного навчання.

В нормативно-правових документах, зокрема в Законах України “Про освіту”, “Про вищу освіту”, у Положенні Міністерства освіти і науки України “Про порядок здійснення інноваційної діяльності в системі освіти України” визначено, що організація здобуття освіти за інституційною формою здійснюється відповідно до освітньої програми закладу освіти. Дистанційне навчання може бути реалізовано шляхом застосування дистанційної форми як окремої форми здобуття освіти або використання технологій дистанційного навчання для забезпечення навчання за різними формами здобуття освіти, їх поєднання [1].

Актуальність теми полягає в тому, що обмін досвідом з використання технологій дистанційного навчання дозволяє викладачеві ширше реалізувати педагогічні ідеї в нових освітніх умовах.

Концепція змішаного навчання з'явилася ще в 1990-х роках минулого століття як протипоказ онлайн-навчанню, проте вивчати та впроваджувати її почали лише з 2000-х. Проблемою змішаного навчання опікуються вчені: А. Андрєєв, В. Биков, Н. Корсунська, В. Солдаткін, О. Тіхомірова, Е. Тоффлер та інші, якими розроблені теоретичні положення технології [2,3].

Традиційно, гібридна технологія включає наступні моделі:

- ротаційна модель – це організація курсу чи дисципліни, таким чином, що студенти використовують різні форми навчання в межах фіксованого заняття за певним часовим розкладом: робота у невеликих проектних командах, теоретичні виклади (лекції), групові проекти, індивідуальні консультації, письмові завдання тощо;

- гнучка модель – це організація навчання, в якій онлайн-складова є основою навчання студентів, навіть якщо певна діяльність і відбувається офлайн. Студенти працюють за індивідуальним, гнучким графіком, який включає різні формати навчання. Проте, навчання проводиться здебільшого в навчальному закладі;

- модель самостійного змішування – студенти проходять курс повністю онлайн, не відвідуючи навчальний заклад. Модель не може бути застосована для всіх навчальних дисциплін, адже програми окремих дисциплін передбачають лабораторно-практичні заняття, які потребують використання реальних наочних засобів і формують професійний базис майбутнього спеціаліста та соціальну компетенцію;

- модель збагаченого віртуального навчання – студенти проходять частину навчання офлайн, а потім завершують індивідуальні завдання самостійно онлайн [2,3,4].

Змішане навчання (blended або hybrid learning) - поєднання офлайн- (або особисто, “на місці”) та онлайн-навчання у різних пропорціях. На перший погляд, основна відмінність змішаного навчання від звичайної системи – в активному використанні інформаційних технологій та засобів ІКТ в навчально-виховному процесі. Водночас – це нова система поєднання традиційних та новітніх підходів до освітнього процесу, зміна способів подачі матеріалу та формування нетрадиційних видів взаємовідносин в системі

«викладач – студент», що забезпечує швидку адаптацію в умовах інформаційного суспільства. Наприклад, навчання в гугл класах спонукає викладача до зміни системи подачі інформації: частина інформації розподіляється на групову роботу, частина – на індивідуальну, частина – на інформаційно-комунікативну взаємодію, що залежить від технічності та кваліфікації учасників освітнього процесу.

Відповідно до традиційної педагогіки освітній процес можна уявити у вигляді відкритої керованої системи. Ведуча роль у цій системі належить меті і змісту навчання (рис. 1).

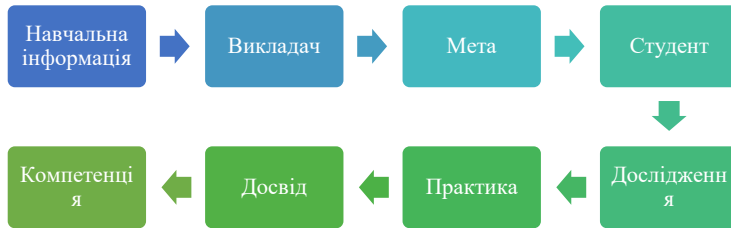

Рис. 1 Схема взаємозв'язку між структурними компонентами педагогічної системи

Під час дистанційного навчання змінюється компетенція викладача у ланці подачі навчальної інформації: викладач → інформація → мета → студент, тобто формується методологія, яка поєднує традиційне активне навчання через засоби психології та педагогіки і онлайн навчання через засоби ІКТ.

Онлайн-навчання не передбачає особистої комунікації між студентами групи, студентом та викладачем. Це його основний недолік у порівнянні зі змішаним навчанням. Адже студенти, які навчаються онлайн, не мають можливості особистого спілкування і розвитку навичок роботи в команді [5]. Система змішаного навчання вирішує проблему, поєднуючи різні системи інформатизації суспільства через різні мобільні додатки та сервіси Google, за допомогою яких можна отримати широкі можливості для індивідуального та колективного онлайн спілкування. Наприклад, в період дистанційного навчання в навчальному середовищі досить популярними стали платформа Zoom, Google сервіси Duo, Meet, Hangouts, Google classroom.

Відштовхуючись від проблеми «навчання дистанційно» сформувалася кардинально нова модель blended learning технологій, яка поєднала особисті досягнення викладача як психолога, педагога-новатора, спеціаліста галузі знань та віртуоза в сучасних ІКТ засобах.

Якщо проаналізувати особистий досвід педагогічної діяльності, то в період карантину викладачі переформатовали навчальні програми, моделі оцінювання та підходи до викладання в онлайн-режимі. Для тих, хто не надто активно опанував нові технології до карантину, ще більшим викликом стала потреба швидко вивчити базові діджитал-інструменти дистанційної освіти, а для тих, хто володів інструментами технології змішаного навчання, довелося поєднати різні моделі blended learning та створити власну модель активізації пізнавальної діяльності через традиційні засоби педагогіки, психології та сучасні засоби онлайн комунікації.

Дистанційне навчання не тільки виявило проблеми в технічності освіти, проте й проблему психологічної неготовності викладача до онлайн спілкування в режимі реального навчального часу, неготовність «слухачів» спілкуватися без соціальної взаємодії, перевантаженість учасників освітнього процесу. Водночас blended learning модель навчання урівноважила протиріччя між аудиторним та дистанційним навчанням, адаптувала учасників освітнього процесу до нових умов роботи.

Висновок. Змішане навчання (blended learning) дозволяє використовувати накопичений позитивний досвід здійснення класичного навчання, доповнюючи його сучасними технологічними і технічними інноваціями, та створює нову модель організації і проведення освітнього процесу в умовах дистанційної освіти. Адже використання ІКТ у змішаному навчанні відкриває широкі можливості для здійснення самостійної роботи студентів під керівництвом викладача, сприяє розвитку ключових компетентностей, зокрема, інформаційно-цифрової, уміння вчитися впродовж життя та професійної мобільності.

Література:

1. Відповіді на поширені запитання щодо організації освітнього процесу в умовах карантинних обмежень. [Електронний ресурс]: - Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/vidpovid-na-poshireni-zapitannya-shodo-organizaciyi-osvitnogo-procesu-v-umovah-karantinnih-obmezhen>
2. «Змішане» навчання – інноваційна освітня технологія. [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <http://ito.vspu.net/intel/files/Web-proekti/dodatki/zmiwane.htm>
3. Змішане навчання. Методичний навігатор. [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <https://sites.google.com/a/lyceum2.cv.ua/metodicnij-navigator/metodicni-materiali/zmisane-navcanna>
4. Ковальчук В. І., Воронникова І. П. Моделі використання елементів дистанційного навчання в школі. Наукова стаття. [Електронний ресурс]: – Режим доступу: https://www.researchgate.net/publication/320182960_MODELI_VIKORISTANNA_ELEMENTIV_DISTANCIJNOGO_NAVCANNA_V_SKOLI
5. Про суть технології змішаного навчання. [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <http://aphd.ua/prosut-tekhnohii-zmishanoho-navchannia/>

СОЦІОЛОГІЧНІ НАУКИ

Kryshchak O.V.,

student of Kharkiv National University of Radioelectronics

CORRELATION OF POSTMODERNISM AND ANTI-SOCIAL BEHAVIOR IN THE 21ST CENTURY

Today, phenomenon of anti-social behavior in the context of postmodernism has become very popular. The purpose of this work is to understand the relationship between postmodernism and anti-social behavior as a phenomenon of the 21st century.

Postmodernism is “what has replaced modernism”, a concept that reflects different cultural foundations in the second half of the 20th century and the beginning of the 21st century. The characteristic features of postmodernism are marginality, theatricality and irony. Today postmodernism has found a high position in modern culture. Moreover, such a phenomenon as anti-social behavior is becoming an integral part of postmodernism.

In turn, anti-social behavior is the opposite form of behavior, it is a form of deliberate and conscious deviation from the generally accepted form of behavior that exists to destroy cultural foundations. Anti-social behavior has sacred and ritual roots, which were used in various rituals. The motivating reasons for reproduction are the reasons for the cultural plan. Also, this concept is characterized by such a feature as theatrical performance.

Postmodernity breaks the established logic. The anti-social world, which is an important sphere for the implementation of anti-social behavior, it is in postmodernism that it fully reveals its essence through pluralism and uncertainty.

Postmodernity introduces everything into a playful form, so new characters of anti-social behavior arise. The archetype of the artist becomes the key in this row, he is no longer an inventor, not the voice of the era, he is a rebel, a mad man, a self-taught, provincial genius, etc. A prime example is the contemporary music industry involved in a culture such as hip-hop. Many performers build their image as rebellious and insane.

A postmodern writer or artist is in the position of a philosopher: the work he creates does not obey predetermined rules; this also helps anti-behavior to penetrate the world of postmodernism. He can destroy his own works.

The following features of postmodern art can be distinguished: marginality, irony and theatricality. All these features are most clearly reflected in such phenomena as flash mob, happening and outrageous. These phenomena can be called anti-social behavior.

Happening is a phenomenon characterized by massive audience participation, moments of live improvisation. Happening is the epitome of sincere humor and absurdity. This is something like a theater, where there is no division into spectators and actors, and this happens sometimes not noticeably for the participants themselves. V. Tsoi is an example of such a phenomenon.

Flash mob is a type of short-term street action initiated and conducted, as a rule, by network users. The number of such users gathers many people to participate in one action. For passers-by, what these people do seems to be anti-behavior.

Outrageous - deliberately defiant, shocking behavior that contradicts the moral, social, and other norms accepted in society.

In conclusion, today anti-social behavior has become an intact part of postmodernism. All of the above phenomena found themselves in such cultures as postmodernity and anti-social behavior. Anti-social behavior in itself is of great value for postmodern culture.

Literature:

1. H. S. Becker. Outsiders: Studies in the Sociology of Deviance. New York, 1963
2. P. Berger. An Invitation to Sociology: A Humanist Perspective. M., 1996

Глушенков Д.М.,

студент кафедри програмної інженерії

Харківського національного університету радіоелектроніки.

Науковий керівник: Дашенкова Н.М.,

кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії.

ВАЖЛИВІСТЬ SOFT SKILLS У СФЕРІ ПРОГРАМНОЇ ІНЖЕНЕРІЇ

Для того, щоб брати участь у проектах по розробці програмного забезпечення (ПЗ), членам команди потрібно буде виконувати різноманітні ролі та мати необхідні навички у розмаїтих методологіях, інструментах та технологіях. Однак, інші навички, зазвичай відомі як “soft skills” також відіграють важливу роль. Більшість досліджень виділяють як найбільш важливі наступні навички: здібність до комунікації, вміння працювати у команді, а також аналітичні, організаційні та міжособистісні навички [1].

Складність людської особистості дуже часто заважає процесу розробки програмного забезпечення та ставить його у труднощі, які не можуть ігноруватися, але часто залишаються недоглянутими. В області психології існує гіпотеза, що не кожний може виконувати усі завдання ефективно, стверджує, що риси характеру працюють дуже важливу роль у продуктивності виконання одного і того ж завдання різними людьми. Також область психології ПЗ була оприлюднена дуже давно. На жаль, вона була знехтувана в останні роки через складність людської природи та її неоднозначний вплив на навички розробки програмного забезпечення.

Вимоги до кандидатів у сфері програмної інженерії (ПІ) зазвичай поділяють навички на дві категорії: “hard skills” та “soft skills”. Hard skills – це технічні вимоги до кандидата, тобто ті знання, якими він повинен володіти для виконання поставлених задач. Soft skills засновані на психології та покривають дуже широкий спектр характеристик, включаючи тип особистості, здатність до соціальної взаємодії, навички комунікації та особисті звички.

Після обширного статистичного аналізу було виявлено, що існують множинні та суттєві кореляції між особистістю людини та розробкою програмного забезпечення. На основі цього аналізу було зроблено висновок, що відмінності в особистості можуть пояснити та передбачити як приймаються судження та як оцінюються рішення у проектах з розробки програмного забезпечення.

Також було проведено дослідження впливу великої п’ятірки [2] рис особистості на продуктивність парного програмування разом із впливом знань та складності завдань. У дослідження було залучено 196 експертів з розробки програмного забезпечення з трьох різних країн, таким чином формуючи 98 пар. Результати дослідження стверджують, що особистість може бути дійсним показником довготривалості роботи команди. З іншого боку, було виявлено, що риси характеру мають скромне передбачувальне значення для продуктивності парного програмування порівняно з досвідом, складністю завдання та крайною мешкання.

Відсутність м’яких навичок у програміста з більшою ймовірністю буде впливати на тривалість працевлаштування ніж брак когнітивних або професіональних навичок [3]. Оскільки розробка програмного забезпечення – це колективна робота, то необхідно визначити, які soft skills необхідні для кожного етапу розробки. Ці навички можуть варіюватися в залежності від характеристик проекту та

області його застосування, але є навички, які можуть бути спільними для кожної фази розробки ПЗ. Дослідження показують, що 68% ІТ-директорів стверджують, що м'які навички, такі як комунікація та тимблдинг, сьогодні набагато важливіші, ніж п'ять років тому [4].

Дослідження вказують на те, що роботодавці мають тенденцію надавати м'яким навичкам більшу перевагу порівняно із технічними навичками [5]. Також було доведено, що нетехнічні навички, такі як усна та письмова комунікація, вміння розв'язання задач та можливість навчання необхідні для будь-якої роботи у сфері інформаційних технологій. Крім того, згідно з опитуванням, робота системного аналітика розглядає поведінкові навички, такі як дипломатичність та проникливість найбільш важливими [6].

Підсумовуючи усі зазначені вище твердження, можна із високою долею впевненості сказати, що soft skills є важливими та невід'ємними навичками любого будь-якого фахівця у сфері ІТ та програмної інженерії зокрема. Саме тому кандидатам слід звернути окрему увагу на розвиток свої особистих рис, тому що нині всі проекти розробляються у команді та ніколи по одиночці.

Література:

1. Capretz, Luiz. (2013). Soft Skills and Software Development: A Reflection from Software Industry. International Journal of Information Processing and Management. 4. 171-191.
2. Goldberg, L.R., An Alternative Description of Personality: The Big-Five Factor Structure. Journal of Personality and Social Psychology, vol. 59, pp. 1216-1229, 1990.
3. Behm, C. A., People skills: The core of performance improvement. International Performance Improvement Networker Newsletter, vol. 19, no.7, pp. 1-11, 2003.
4. McGee, M. "Soft Skills Can Boost Careers," Information week, NY, USA, pp. 84, 1996.
5. Young, D. and S. Lee. The Relative Importance of Technical and Interpersonal Skills for New Information Systems Personnel, Journal of Computer Information Systems, pp. 66-71, 1996.
6. Green, G.L. "Perceived Importance of Systems Analysis Job Skills, Roles, and Non-salary Incentives," MIS Quarterly, vol. 13, no. 2, pp. 115-133, 1989.

СУСПІЛЬНІ НАУКИ

Морган В.К.,
студент

Дніпровського національного університету ім. Олеся Гончара

ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ РАСОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА В США У НОВОМУ ТА НОВІТНЬОМУ ЧАСІ

Декларації незалежності США 1776 року зазначалося: «Ми вважаємо самоочевидними наступні істини: що всі люди створені рівними і наділені Творцем певними невід'ємними правами».

У XVII столітті, коли на територію сучасної Північної Америки європейські народи, почався процес колонізації нових земель. Конституція США 1787 року встановила єдиний порядок натуралізації, а в 1790 році Конгрес прийняв Закон про натуралізацію, за яким тільки вільне біле населення могло отримати американське громадянство, тим самим закріпивши нерівність рас.

1843 р. було встановлено, що негроїдне населення США не відноситься ні до американських громадян, ні до іноземців, а займає проміжну позицію. У 1857 році Верховним судом США було винесено судове рішення Дреда Скотта, за яким було встановлено, що конституція США не відноситься до афроамериканців, і за яким було узаконено їх безправне становище [1].

Голова суду Роджер Брук Тейн ігнорував прецеденти, спотворену історію, наділяв Конституцію характеристикою жорсткості, ігнорував конкретні повноваження Конституції. Так, суд постановив, що всі привезені в Америку чорношкірі та їх нащадки не є громадянами Сполучених Штатів, не мають права на його отримання та не мають права звертатися до суду.

Напередодні Громадянської війни, становище негрів стало частково змінюватися в кращу сторону. В Акті про громадянські права 1866 роки (Civil Rights Act - Закон про громадянські права 1964 р.) було зазначено, що особи, народжені або натуралізовані у Сполучених Штатах, є громадянами США, в тому

числі й афроамериканці. Дане положення було підкріплено ратифікацією 14-ї поправки до Конституції США в 1868 році. [2].

1963 рік прийнято вважати початком «негритянської революції». Губернатор Джордж Уоллес був провідним ворогом десегрегації, а Бірмінгем мав одне з найсильніших й найжорстокіших розділів Ку-клукс-клану. Бірмінгем став головним центром руху за громадянські права до весни

1963 р., Коли там був заарештований Мартін Лютер Кінг під час провідних прихильників його Південно-християнської ліdersької конференції (ПХЛК) у ненасильницькій кампанії демонстрацій проти сегрегації.

28 серпня 1963 року близько 250 тисяч людей - як чорних, так і білих - взяли участь у Марші за Вашингтон за роботу та свободу, найбільшій демонстрації в історії столиці країни та найвизначнішій демонстрації зростаючої сили руху за громадянські права.

Мартін Лютер Кінг-молодший з Південно-християнської конференції лідерів (ПХЛК), який красномовно "У мене є мрія", висловивши свою віру в те, що одного разу білі та чорношкірі стануть рівними, і між расами буде гармонія: "У мене є мрія, що мої чотири маленькі діти колись житимуть там, де їх оцінюватимуть не за кольором шкіри, а за змістом характеру".

На завершення Кінг процитував «старого негрівського духовника: «Нарешті вільний! Нарешті безкоштовно! Слава Богу Всевишньому, ми нарешті вільні!» [3].

Під напором потужного виступу негрів в 1964 р. був прийнятий Закон про цивільні права. Ліндону Джонсону довелося просувати Закон про громадянські права - найбільш далекосяжний закон про підтримку расової рівності в історії Америки - через Конгрес у червні 1964 року.

На телевізійній церемонії 2 липня 1964 року Джонсон підписав закон про громадянські права. У 1965 році Конгрес скасував всі расові квоти і прийняв закон «Про імміграцію без расової дискримінації». Також одним з найбільш важливих етапів у розвитку расового питання є закон «Про право голосу» 1965 р. який усунув будь-яку можливість щодо відмови або обмеження в праві голосу [2].

Для координації дій, спрямованих на усунення сегрегації і завоювання політичних прав в 1957 році була створена «Конференція південного християнського керівництва» зі штаб-квартирою в Атланті, десятками філій і тисячами активістів. Її президентом був обраний М. Л. Кінг. У тому ж році Конгрес США прийняв перший з 1860-х років федеральний закон про виборчі права негрів. У 1958 і 1959 рр. були організовані грандіозні марші молоді на Вашингтон за десегрегацію середніх шкіл. У них брало участь близько 40 тисяч осіб, а у лютому почалася хвиля сидячих страйків-демонстрацій. До кінця березня 1960 року вони проводилися вже більш ніж в 50 містах. Вони підкріплювалися «лежачими», «уклініними» і «купальними» демонстраціями в бібліотеках, театрах, церквах і плавальних басейнах. До протестувальників афроамериканців приєднувалися також і білі студенти.

В квітні 1960, в Ролі, штат Північна Кароліна, був сформований «Студентський координаційний комітет ненасильницьких дій» (The Student Nonviolent Coordinating Committee). Протестуючі студенти символічно обрали Кінга лідером свого руху. [2].

У наступні роки СНКК активізував свої зусилля в організації громад та підтримав свободу в 1961 р., а також Марш у Вашингтоні в 1963 р. та агітував за Закон про громадянські права. У 1966 р. СНКК офіційно підтримував ширший протест у В'єтнамі.

Стоклі Кармайклом, який замінив Джона Льюїса на посаді голови СНКК у 1966–1967 роках. Більш радикальні елементи СНКК, Кармайкла Х. Реп Браун, тяжіли до нових груп, таких як партія "Чорна пантера". Зазначимо, що СНКК був розформований на початку 1970-х.

«Рейди свободи» тривали все літо 1961 р., а вже у травні 1962 р. Кінг був запрошений в Бірмінгем, штат Алабама, щоб допомогти місцевій організації «Рух Алабамському християн за права людини» (The Alabama Christian Movement for Human Rights). Були визначені чотири цілі протесту в Бірмінгемі:

- десегрегація закусокних, примірочних, туалетів і фонтанчиків питної води в універмагах;
 - недискримінаційне підвищення по службі і наймання чорних на роботу в торгівлю мережу і на промислові підприємства міста;
 - амністія всіх демонстрантів, які потраплять за ґрати;
 - створення міжрасового комітету для вироблення графіка десегрегації в інших сферах життя Бірмінгема.
- Відгуком на Бірмінгемські події стали масові демонстрації і виступи під гаслом «Свободу негайно!» (Freedom now!), Які пройшли за чотири місяці в 196 містах 35 штатів.

У червні 1964 р. керівники міст Честера створили «Великий Честерський рух» (ВЧР) - парасольку, яка мала на меті координувати діяльність груп, що працюють над покращенням Честера.

У 1963 році губернатор Алабами Джордж Уоллес заявив: «Сегрегація сьогодні, сегрегація завтра, сегрегація назавжди».

Президент Кеннеді в червні 1963 направив до Конгресу законопроект про широку десегрегацію і заходи проти дискримінації чорношкірих громадян. 28 серпня відбувся марш на Вашингтон, в якому брали участь 250 тис. чоловік. Цей день став справжнім святом єдності білих і чорношкірих.

2 липня 1964 р. президентом США Джонсоном був підписаний та прийнятий Конгресом Закон про громадянські права 1964 року, який заборонив расову дискримінацію в сфері торгівлі, послуг і при прийомі на роботу. Мартін Лютер Кінг. [4].

З 1966 р. центр подій, пов'язаних з рухом чорношкірих, перемістився з півдня США в негритянські райони міст північних штатів. С. Кармайкл висунув радикальний гасло «сила чорних» (Black Power), який підтримали деякі провідні організації руху за громадянські права.

Влітку 1967 року спалахнули стихійні бунти чорношкірих в 128 містах, кульмінацією яких стали криваві заворушення в Ньюарку і Детройті.

У 1967 р. Кінг висунув ідею «походу бідняків» на Вашингтон з вимогою прийняття закону про економічні права, який повинен був гарантувати всім бідним американцям - чорним і білим - роботу і прожитковий мінімум так як 4 квітня 1968 р. Кінг був убитий в Мемфісі, штат Теннессі. Влітку 1968 р. соратнику Кінга Ральфу Абернеті вдалося провести «похід бідняків» на Вашингтон, але він був мало успішним. [4].

Виходячи з аналізу змін в правовій сфері та прийнятих нормативно-правових актів можна зробити висновок про те, що були як позитивні перетворення в бік відмови від расової дискримінації, так і деякі кроки, в результаті яких інші раси позбавлялися деяких прав. Розвиток антирасового законодавства в Новому і Новітньому часу все більше і більше було направлено на припинення расової дискримінації. Проте дана проблема все ще існує. Більш того, останнім часом ситуація з расовою нерівністю в суспільстві загострюється і проникає в багато сфер суспільного життя.

Література:

1. Аптекер Г. Американский негр сегодня. – М., 1963. – 132 с.
2. Николаев Б. В. Правовое противодействие расовой дискриминации в системе высшего образования в США // Известия ПГУ им. В.Г. Белинского. – 2012. – №28
3. Кинг М.Л. Есть у меня мечта. Избранные труды и выступления. – М.: Наука, 1970. – 225 с.
4. Орлов Н. С. Религия и американская молодежь в 70-е гг. XX века // Вестник МГОУ. Серия: История и политические науки. – 2018. – №5.

ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА ТА СПОРТ

Бітківська Л.І.,

викладач кафедри фізичного виховання та спорту,

Шукатка О.В.,

д.п.н., доцент кафедри фізичного виховання та спорту.

Львівський національний університет імені Івана Франка

ЗАСТОСУВАННЯ ЗАСОБІВ СПОРТИВНОГО ОРІЄНТУВАННЯ У ФІЗИЧНОМУ ВИХОВАННІ СТУДЕНТІВ ЗВО

Сучасний ринок праці потребує фахівців, здатних швидко реагувати на зміни, приймати нестандартні рішення, креативно мислити, витримувати великі фізичні та психічні навантаження, ефективно взаємодіяти.

Фізичне виховання, як складова частина системи підготовки майбутніх фахівців, зважаючи на сучасну концепцію розвитку вищої школи, потребує вдосконалення та врахування реалій і запитів сучасного суспільства. Низький рівень фізичної підготовленості студентів спонукає зацікавлювати молодь такими видами фізкультурної діяльності, в яких вони здобудуть необхідний баланс фізичних та розумових здібностей. Відтак, виникає потреба урізноманітнити засоби фізичного виховання, враховуючи запити та індивідуальні особливості студентської молоді.

Одним з ефективних засобів, що сприятиме успішній підготовці майбутніх фахівців, можуть стати заняття спортивним орієнтуванням на навчальних заняттях з фізичного виховання.

Під засобами розуміють цілий комплекс фізичних і техніко-тактичних вправ, які умовно поділяються на загальнопідготовчі, допоміжні, спеціально-підготовчі та змагальні [4]. Саме такий широкий спектр засобів дає можливість займатися орієнтуванням студентам із різним рівнем підготовленості.

Спортивне орієнтування – вид спорту, у якому учасники змагань самостійно, застосовуючи тільки карту місцевості та компас долають дистанцію з контрольними пунктами, розташованими на ній, з застосуванням великого набору техніко-тактичних прийомів під час бігу на місцевості. Саме тому, в спортивному орієнтуванні результат залежить в рівних мірах від фізичних та розумових здібностей і знань орієнтувальника [5].

Головною особливістю навчання у секції зі спортивного орієнтування в процесі фізичного виховання є відмінність у змісті фізичної підготовки студентів. На відміну від спортивного тренування, головною метою якого є досягнення максимального спортивного результату у змаганнях, заняття у навчальній секції спрямовані на зміцнення здоров'я студентів, забезпечення всебічної фізичної підготовленості, розвитку спеціальних фізичних якостей, що характерні для цього виду діяльності, оволодіння технікою і тактикою орієнтування.

Заняття спортивним орієнтуванням сприяють покращенню функціонального стану кардіореспіраторної системи, розвитку та удосконаленню фізичних якостей, покращенню розумової працездатності.

Як зазначали у наукових дослідженнях В. Борилкевич, А. Зорин, Б. Михайлов, А. Шириян, І. Левченко, Л. Кравченко, серед всіх видів спорту спортивне орієнтування займає одне з перших місць по кількості спожитого кисню на 1 кг ваги спортсмена, а за розумовим навантаженням поступається тільки шахам.

Як відомо, результат залежить в рівній мірі від знань орієнтувальника, його фізичних якостей та розумових здібностей. Під час проходження дистанції зі спортивного орієнтування необхідно виконувати низку техніко-тактичних операцій, таких як читання мапи, зіставлення її з місцевістю, вибір раціонального шляху та контроль напрямку переміщення, володіння компасом, розподіл сил на дистанції, та ін. [1]. Продуктивна розумова діяльність в орієнтуванні потребує розвитку та вдосконалення таких психічних функцій, як: увага; образна, короткочасна і довготривала пам'ять; сприйняття просторово-часових параметрів; увага; наочно-образне та оперативне мислення [2].

Особливу роль у спортивному орієнтуванні відіграє пам'ять. У процесі занять орієнтувальник багаторазово запам'ятовує ділянку карти, щоб контролювати свій шлях та ділянки місцевості, постійно відчувати і контролювати своє місцезнаходження на карті. Як стверджує С. Казанцев, процес запам'ятовування умовних знаків карти і відтворення реальних форм місцевості і, навпаки, йде постійно, від старту до фінішу. Запам'ятовування і відтворення проходить на тлі фізичного навантаження, нерідко при фізичній та психічній втомі. Розвиток «пам'яті карти» дозволяє швидше проходити дистанції. Орієнтувальники постійно використовують короткочасну (оперативну) і довготривалу пам'ять. Часто дія обох типів пам'яті йде одночасно [2].

Нерідко виникають несподівані ситуації, коли для виконання заданої програми дій потрібне велике напруження вольових зусиль у пошуку оптимальних рішень, пов'язаних з певним ризиком і виникненням стресових ситуацій. На думку Н. Коломієць, завдяки заняттям спортивним орієнтуванням розвиваються такі морально-вольові якості як наполегливість у досягненні поставленої мети, мужність, дисциплінованість, самодисципліна, рішучість, самостійність, вміння володіти собою, ефективно мислити в умовах великих фізіологічних навантажень, організовувати свій побут у польових умовах тощо [3].

Отже, застосування засобів спортивного орієнтування у навчальному процесі студентів закладів вищої освіти сприятиме фізичній, інтелектуальній, психологічній підготовленості, розкриттю творчого потенціалу, дозволяючи реалізовувати можливості для здорового способу життя.

Література:

1. Дьяков А. С. Спортивное ориентирование : учеб.-метод. пособие / А. С. Дьяков, А. Ю. Яговкин. – Екатеринбург : ГОУ ВПО УГТУ-УПИ, 2004. – 20 с.
2. Казанцев С. А. Психология спортивного ориентирования : монография / С. А. Казанцев. – Санкт Петербург, 2007. – 110 с.
3. Коломієць Н.М. Інтегральна підготовка у спортивному орієнтуванні на основі індивідуальних особливостей кваліфікованих спортсменів: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з фіз. вихов. і спорту: спец. 24.00.01 „Олімпійський і професійний спорт” / Н.А. Коломієць. – Харків, 2010. – 24 с.
4. Король С. А. Засоби спортивного орієнтування у фізичному вихованні студентів ВНЗ / С. А. Король // Спортивний вісник Придніпров'я. – 2013. – № 2. – С. 241–244.
5. Лосев С. А. Тренировка ориентировщиков-разрядников / С. А. Лосев. – М.: Физкультура и спорт, 1984. – 112 с.

*Кокотєєва А.С.,
асистент,
Михайлова М.В.,
студент.*

Одеський національний політехнічний університет.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ У СПЕЦІАЛЬНИХ МЕДИЧНИХ ГРУПАХ ВНЗ

Фізичне виховання здобувачів вищої освіти є одним з важливих компонентів у системі освіти. Це включає ведення здорового способу життя, організацію активного відпочинку, розвиток фізичних та духовних сил, ерготерапію та корекцію здоров'я.

В Україні з кожним роком збільшується кількість здобувачів вищої освіти, які за станом здоров'я належать до спеціальних медичних груп (СМГ). За даними наукових досліджень, кількість молодих людей із низьким рівнем психофізичного стану за останні 10 років збільшилась у 2-3 рази та становить 30-50% від загальної кількості відносно здорової молоді. Часто внаслідок недостатньої рухової активності молоді люди переносять захворювання, які з часом набувають хронічних форм. Отже, таким чином вони надовго, часто на багато років, залишаються позбавленими активних занять фізичними вправами або отримують недостатню кількість фізичних навантажень, що не задовольняє потребам організму.

Здоров'я є інтегральною та якісною характеристикою як кожної особистості, так і суспільства в цілому, що поєднує соціальний, духовний, психічний, фізичний компоненти і дає людині відчуття внутрішньої гармонії, благополуччя і загального задоволення життям. Одним з головних завдань роботи викладача – є уважне ставлення до здоров'я здобувачів вищої освіти, тому що воно є запорукою бадьорості, повноцінного розумового та фізичного розвитку.

Зважаючи на це, потрібно адекватно оцінювати дійсний стан справ. Фізичне виховання і спорт у плані збереження і відновлення здоров'я, повинні займати значно вище місце, ніж вони займають нині. Отже кожен працівник галузі фізичного виховання повинен знайти своє місце у вирішенні завдань щодо впровадження нових технологій покращення та відновлення здоров'я здобувачів вищої освіти.

Практика показує, що робота в ВНЗ занадто відстає від потреб часу. На жаль, суттєва ланка викладачів фізичного виховання не володіють у достатній мірі необхідним рівнем знань про особливості організації та методики роботи СМГ, виявляють пасивність та інертність у цій важливій роботі, помилково рахуючи її лише додатковим навантаженням.

Процес фізичного виховання ослаблених хворобою юнаків та дівчат складний. Лише при глибокому осмисленні цього процесу можливо ефективно використовувати ті можливості, які є в навчальних закладах для успішної роботи з такими групами.

Основною формою побудови роботи з фізичного виховання у СМГ у ВНЗ є логічно та обґрунтовано заплановані заняття, де вирішуються головні завдання ЛФК.

Головними завданнями фізичного виховання здобувачів, зарахованих до СМГ, є:

1. Покращення функціонального стану та попередження прогресування хвороби.
2. Покращення фізичної та розумової працездатності.
3. Підвищення захисних сил організму та його опірності.
4. Зняття втоми та підвищення адаптаційних можливостей.
5. Виховання морально-вольових якостей та інтересу до регулярних самостійних занять фізичною культурою.
6. Виховання потреби у загартовуванні.

Актуальною проблемою, на жаль, залишається відсутність мотивації з боку здобувачів під час проведення занять у СМГ. Самовпевненість у невтішному діагнозі на все життя, зневіреність у власних силах, проблеми з виконанням фізичних вправ, відсутність стійкого інтересу і потреби у фізичному самовдосконаленні, насамперед, основі теоретичних знань та розуміння важливості і відповідальності цього процесу.

Робота спеціального медичного відділення повинна базуватися на основі оздоровчої спрямованості,

виховуючи здобувачів різнобічно фізично підготовленими, заповнюючи прогалини в їх фізичному розвитку шляхом комплексного застосування арсеналу засобів і методів фізичного виховання з урахуванням у кожному окремому випадку індивідуальних особливостей здобувачів.

Найкращий результат досягається за допомогою введення занять з оптимальними навантаженнями, оскільки мінімальні навантаження недопустимі через обмежені фізичні можливості здобувачів. До того ж не можна зосереджувати увагу на їх захворюваннях або фізичній неповноцінності, необхідно спрямовувати їх свідомість на всебічну активність.

Важливим питанням є урахування ефективності занять та засвоєння програмного матеріалу, розробка єдиних для здобувачів СМГ ВНЗ контрольних нормативів тестування. Проте під час складання заліків багато здобувачів, які сумлінно займалися, деякі нормативи не можуть виконати навіть на мінімальну оцінку у зв'язку з особливостями свого діагнозу.

Наприклад, такі вимоги, як складання і виконання комплексу індивідуальної гімнастики (з обов'язковим урахуванням показань та протипоказань), проведення його у групі, техніка та методика виконання окремих елементів та вправ тощо можна виконувати абсолютно всім здобувачам вищої освіти СМГ. Тому не нормативні контрольні вправи або тести й педагогічні спостереження дозволять визначити ефективність занять і вмотивоване ставлення здобувача до предмета.

Підводимо підсумки, що напрямок роботи у сфері фізичної культури для здобувачів СМГ, повинен полягати у переході від обов'язкової одноманітності до оздоровчого та профілактичного шляхів, свідомого розуміння потреби вести здоровий спосіб життя. На відміну від існуючих положень базою системи фізичного виховання здобувачів СМГ повинно стати виховання спрямованості на профілактику захворювань і реабілітацію після них засобами фізичної культури і масового спорту.

Література:

1. Дубогай О. Д. Методика фізичного виховання студентів, віднесених за станом здоров'я до спеціальної медичної групи / О. Д. Дубогай, В. І. Завацький, Ю. О. Короп. – Луцьк: Надстир'я, 1995. – 220 с.
2. Кузнецова О.В. Фізична і розумова працездатність студентів з низьким рівнем фізичної підготовленості – ЛДУФК, 2005. - 22с.
3. Маліков М. В. Функціональна діагностика у фізичному вихованні і спорті: навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів / М. В. Маліков, А. В. Сват'єв, Н. В. Богдановська. – Запоріжжя: ЗДУ, 2006. – 227 с.
4. Методика фізичного виховання студентів, віднесених за станом здоров'я до спеціальної медичної групи/ О.Д.Дубогай – Луцьк, Надстир'я, 1995, - 220с.
5. Петренко М. І. Фізичне виховання студентів в спеціальній медичній групі / М. І. Петренко, А. М. Голубович, Є. П. Микитюк. – Вінниця: ВДТУ, 2003. – Ч. І. – 83 с.

ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ

Ahibalova T.M.,

*Candidate of Philological Sciences,
Associate Professor at the Department of Business Foreign Language and Translation,
National Technical University «Kharkiv Polytechnic Institute»,*

Karachova D.V.,

*Candidate of Philological Sciences,
Senior Lecturer at the Department of Business Foreign Language and Translation,
National Technical University «Kharkiv Polytechnic Institute»,*

Plotnikova N.V.,

*Candidate of Philological Sciences,
Associate Professor at the Foreign Languages Department,
National University of Pharmacy.*

INTERCULTURAL COMMUNICATION MASTERY: VARIOUS FORMS THROUGH VARIETY OF TEACHING MEANS

The current globalized environment influences all the fields of research including means of knowledge transfer. Information is considered to be valuable as long as it is provided one step ahead of required denotation and accessible by recipients with different language backgrounds. And the solution to this problem belongs to the field of intercultural communication competence. The magnitude of the problem of counseling clients from different cultures is increasing because specialists may spend thirty to eighty percent of their time counseling. Particularly in large cities, where multi-ethnic communities have burgeoned in the last twenty years, university graduates have many intercultural counseling situations. Therefore, higher education provides training specialists who are aware of the growing interconnection among countries, ready to participate in the dialogue of cultures. It should awake interest and respect for other cultures among students. This is the basis for successful communication. Effective cognition of foreign culture is impossible without learning a foreign language. Successful intercultural communication suggests cultural sensitivity, the ability to adequately interpret the communicative behavior of a representative of another society, readiness of communication participants to perceive other forms of communicative behavior, understanding their variations and cultural differences.

Intercultural learning takes various forms through a variety of means. First, it can have different locations of learning: classrooms, museums, exhibitions, fieldwork, a short visit, an exchange program, independent learning. These locations form a continuum from structured learning to informal education. Intercultural sensitivity develops incrementally over time through learning in the classroom and, simultaneously, learning from the real world. Byram highlighted that “the real world” and “the classroom world” develop in parallel to each other [1].

The second important factor is the degree of direct contact. The experiential learning approach (also known as learning by doing) is based on the assumption that culture learning is best achieved when people have direct or simulated experiences, while a didactic approach assumes that cognitive understanding, which can be developed through traditional means such as lectures, reading and group discussion, is essential before individuals can effectively interact with people of another culture [4]. Thus, intercultural learning through participation in intercultural exchanges or study abroad programs can increase participants’ knowledge of the host culture, improve fluency in the host country language, reduce anxiety in interacting with people from different cultures, develop sensitivity to cultural differences and increase efficacy. Participants also develop greater intercultural networks and friendships with people from different cultural backgrounds. The task is to get the right balance between challenge and support. The third factor is culture-specificity: whether and how much training is focused on one culture (culture-specific) or general principles regardless of cultures [3].

And the last element is the educational level. Postgraduate degrees in intercultural communication are offered by many universities and schools across the world. They incorporate global citizenship, a concept closely related

to intercultural communication, in their curriculum, modes of delivery: e.g. classroom-based learning, e-learning, work-based learning. The development of intercultural competence through education and training has emerged as a major theme in intercultural studies. Spencer-Oatey and Franklin provide a comprehensive overview of the field related to both professional and school-level educational contexts highlighting the challenges of incorporating intercultural competence into an already full curriculum [5].

Teachers should encourage developing attitudes of openness and tolerance towards other people and cultures; providing information about daily life and routines; promoting reflection on cultural differences; providing information about shared values and beliefs; supporting experiences with a rich variety of cultural expressions (literature, theatre, film, etc.); maintaining the ability to handle intercultural contact situations; providing information about the history, geography and political conditions of the foreign cultures; promote the ability to empathize with people living in other cultures; promote increased understanding of students' own culture. In the beginning, it seems reasonable to discuss topics about daily life, and routines, living conditions, food and drink, traditions, folklore, tourist attractions, youth culture, educational, professional life, history, geography, political system, literature, values, and beliefs. Starting in the second semester of the academic year, international relations (political, economic, and cultural) with students' home country and other countries as well as professional vocabulary might be appropriate to be included in the curricula.

Noteworthy to say, lack of empathy, lack of trust, stereotyping, and especially ethnocentrism, or judging another culture according to one's own cultural values, may lead to intercommunication problems. To be effective in foreign language learning, we recommend using authentic materials given in the target language such as newspapers, magazines, books; to gain information on a different nation's world view from culturally-oriented texts and videos; to improve oral teachers' and students' input with the involvement of specialists in a particular field. Term translation requires both a cognitive and communicative approach to the material, knowledge of the source and target systems, and assessment of the recipient, and the function of the target text. Some researchers [2] point out that different translation strategies should be used for lay readers and specialists, as well as for the texts used for information purposes and ones used as documents in the target language.

References:

1. Byram, M. (1997). Teaching and assessing intercultural communicative competence. Clevedon: Multilingual matters.
2. Friedrich, P. (1989). Language, ideology and political economy. *American Anthropologist* 91 (2), pp. 295–312.
3. Gudykunst, W., Hammer, M. R. (1983). Basic training design: Approaches to intercultural training. Landis D. and Brislin R. W. (eds). *Handbook of Intercultural Training*. Vol. 1: Issues in Theory and Design. New York: Pergamon Press, pp. 118–154.
4. Kolb, D. A. (1984). *Experiential Learning: Experience as the Source of Learning*
5. Spencer-Oatey, H., Franklin, P. (2009). *Intercultural interaction: a multidisciplinary approach to intercultural communication*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

*Бойдиш Карина Сергіївна,
студентка VI курсу факультету післядипломної освіти
Чорноморський національний університет імені Петра Могили*

ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ ЗАСОБІВ НА ПОЗНАЧЕННЯ РАСОВОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ У ПОСТМОДЕРНІСТСЬКОМУ ТЕКСТІ

Постмодернізм як парадигма сучасної культури є загальним напрямом розвитку європейської культури, що сформувався в 70-ті роки XX ст. А передумовами появи постмодернізму стало розчарування в ідеалах модернізму, тобто не прогресування нових ідей, вирішення наукою й технікою глобальних проблем людства, існуванні загальнолюдських цінностей (1).

До найвиразніших письменників-постмодерністів належать англієць Джон Фаулз (в якого одні з найвідоміших творів – це «Колекціонер» та «Жінка французького лейтенанта»), Джуліан Барнс («Історія світу в дев'яти з половиною розділах») та Пітер Акройд («Мільтон в Америці»), німець Патрік Зюскінд («Запах»), австрієць Крістоф Рансмайр («Останній світ»), італійці Італо Кальвіно («Неспішність») і Умберто Еко («Ім'я троянди», «Маятник Фуко»), американці Томас Пінчон («Ентропія», «Продається №49») і Володимир Набоков (англомовні романи «Блідий вогонь» тощо) (1).

Однією з найголовніших теорій постмодернізму є саме цитата, а для представників цього напрямку притаманне цитатне мислення. Американський дослідник Б. Морріссетт назвав постмодерністську прозу «цитатною літературою». Цілком постмодерном є американський студентський анекдот про те, як студент-філолог вперше прочитав «Гамлета» й був розчарований: нічого особливого, зібрання поширених крилатих висловів і виразів.

Постмодернізм та його розвиток є важливим складником сукупної культури людства, який акумулював духовний досвід попередніх поколінь та вирішує проблеми взаємодії людини з самою собою, розширює горизонти людської особистості, шукає нові форми осягнення людиною дійсності.

Постмодерністський текст є складником для перекладу. Існують різні методи, які дозволяють найбільш точно передати ідею автора художнього твору. Одним з таких методів є трансформації, що є основою більшості прийомів перекладу. Сутність цього явища полягає в зміні формальних (лексичних або граматичних трансформацій) або семантичних (семантичних трансформацій) компонентів вихідного тексту при збереженні інформації, призначеної для передачі.

Основне завдання при перекладі – це максимальна еквівалентність тексту оригіналу. Процес досягнення цієї еквівалентності ускладнюється відмінностями між мовою оригіналу і мовою перекладу. Ефективним способом досягнення перекладацької еквівалентності між мовою оригіналу та мовою перекладу є перекладацькі трансформації.

Проблема перекладацьких трансформацій як проблема теорії та практики перекладу традиційно викликає великий інтерес з боку як вітчизняних, так і зарубіжних вчених, та набуває все більшої важливості. Серед них такі відомі лінгвісти, Комісаров В. Н. (2), Латишев Л. К. (3), Рецкер Я. І. (4), Федоров А. В., Швейцер О. Д. (5) та інші.

Завдання перекладача при досягненні адекватності вміло застосовувати різні перекладацькі трансформації для того, щоб текст перекладу якомога точно передавав всю інформацію, яка є укладеною в тексті оригіналу, при дотриманні відповідних норм мови перекладу. Згідно з цим, в процесі своєї перекладацької діяльності перекладач завжди переслідує певну мету – досягнення адекватності перекладу (4).

«Перекладацька діяльність носить посередницький характер, оскільки її мета полягає в тому, щоб зробити доступним для читачів перекладу повідомлення, зроблене автором оригіналу іншою мовою.» (6, с. 40).

Серед різновидів трансформацій можна виділити найяскравіші: *лексико-семантичні* (сутність яких виражається у заміні окремих лексичних одиниць вихідної мови лексичними одиницями мови перекладу, які не є словниковими еквівалентами й ті, які мають нове значення, відмінне від значення лексичної одиниці вихідної мови); *граматичні* (уміння правильно аналізувати граматичну будову іншомовних речень, правильно конструювати речення в перекладі відповідно до норм мови і жанру перекладу); *стилістичні* (заміна морфологічних засобів лексичними, або іншими морфологічними).

Останнім часом зростає інтерес науковців до вивчення поняття «ідентичність», зокрема «расова ідентичність». Власне поняття «ідентичність» визначають як результат отождолення індивіда із соціальними групами, внутрішнє прийняття їх цінностей, норм або інтересів, що проявляються у його поведінці – як громадянина, як фахівця в тій чи іншій галузі, як віруючої людини, як представника певної етнічної групи, класу тощо (7). Саме вона формує систему цінностей, ідеали, соціальну роль індивіда, його потреби і способи їх реалізації. Щодо раси — то це велика група людей, об'єднаних за схожими зовнішнім фізичним (біологічним) ознаками, що передаються у спадок. Зазвичай до таких ознак відносимо колір шкіри, колір і структуру волосся, розріз очей, форму губ, тощо.

Расова ідентичність, відповідно, показує приналежність людини до тієї чи іншої групи, базуючись на кольорі шкіри або раси, а не на основі будь-яких інших ознак (8). Наприклад:

“Unlike a snake or a bear, a dead Negro could not be skinned for sale and his weight could not be obtained in coins”. - На відміну від змії чи ведмедя, з мертвого негра не можна було здерти шкуру на продаж і не можна було отримати його на вагу в монетах (9).

Цей приклад представлений для того, щоб показати на скільки расова ідентичність відрізняється від ідентичності. Видно, нажалі, що не завжди расова ідентичність при перекладах може бути позитивною, адже у більшості випадків расову ідентичність можна виявити на таких прикладах.

У самому факті існування людей з різною зовнішністю немає ніякої соціальної проблеми. Однак ті, хто визнають реальність расових відмінностей, вважаючи, що фізичні відмінності людей є підставою для їх культурних і інтелектуальних відмінностей, що веде до принципу «вищий - нижчий» і породжує ще один вимір соціальної нерівності. З часу своєї появи расові класифікації часто зв'язувалися з твердженням про нерівноцінність представників різних рас.

Наше дослідження було проведено на матеріалі роману Toni Morrison “Beloved”. Згідно з його результатами, до проблем відтворення расової ідентичності американського постмодерністського тексту слід віднести такі: неадекватний переклад, не еквівалентність перекладу, порушення стилістики тексту, буквалізм, відмінності емоційних відтінків.

Отже, процес перекладу багатокомпонентний, він характеризується не тільки високим професіоналізмом людини, яка ним займається, а й здібністю фахівця врахувати тонкощі. Знання засад при перекладі визначає якість того чи іншого комплексного твору, яку оцінюватиме аудиторія.

Література:

1. Затонський, Дмитро. Про модернізм і модерністів, 1972.
2. Комісаров, Вілен. Теорія перекладу, 1990, 80 с.
3. Л. К. Лапшев. Міжмовні трансформації як засіб досягнення перекладацької еквівалентності. М., 1986, 107 с
4. Рецкер, Яків. Що ж таке лексичні трансформації? «Зошити перекладача». - № 17, 2004, с. 72-84.
5. Швейцер, Александр. Перевод и лингвистика: Статус, проблемы, аспекты, 1988, 215 с.
6. Корунець, Лько. Порівняльна типологія англійської та української мов: [навч. пос.]. Вінниця: Нова книга, 2003, 464 с.
7. Мирослава, Гнатюк. Літературознавча енциклопедія — духовний запит часу. Слово і час, 2007.
8. М. С. Зарицький. Переклад: створення та редагування. Київ: Парламентське видавництво, 2004, 120 с.
9. Toni Morrison. Beloved. A devision of Random House, Inc.: New York, 2004.
10. Kuznetsova O. Date of publication, [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ipc.kiev.ua/?p=88> 7.

Зелінські Т.В.,

*магістр кафедри германської філології та перекладознавства
Хмельницького національного університету*

ТЕРМІНОЛОГІЯ ІНДУСТРІЇ КРАСИ: ЛЕКСИЧНІ ТА ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧІ АСПЕКТИ

В даний час з новою силою проходять процеси інтеграції та глобалізації ділових відносин, розвиток міжнародного співробітництва супроводжується маркетингацією сучасного життя і впливають на усі сфери діяльності людини та спричиняють появу нових і еволюцію наявних наукових та професійних галузей. Прикладом цього є бурхливий розвиток індустрії краси, яка набула надзвичайно широкого розповсюдження у світі на початку нового тисячоліття. Сучасне розширення та модифікація її поняттєвої основи сприяє формуванню і розвитку відповідної мовно-комунікативної сфери, основною одиницею якої є термін.

Термінознавчі дослідження набули широкої популярності в Україні та інших країнах світу і викликали формування національних термінознавчих шкіл. Окрім того, значну увагу науковців привернули фахові мови, стрижневими компонентами яких є галузеві терміни (І. І. Бойко, М. Т. Вереш,

Л. Гофман, Т. Р. Кияк, І. В. Мотченко, І. Б. Павлюк, Р. Є. Пилипенко, В. В. Прима, О. В. Суперанська, Н. В. Подольська, М. Я. Саламаха, М. В. Токарева, М. А. К. Халідей). Незважаючи на значну кількість робіт, присвячених різним терміносистемам і мовам фаху, англійська термінологія індустрії краси як перекладознавча проблема ще не ставала предметом спеціального аналізу.

Термін – це мовна одиниця (слово або словосполучення), переважно субстантивного характеру, яке співналежить із загальними, конкретними та абстрактними поняттями певної галузі знань, та слугує для концентрації, фіксування, збереження й передачі професійної інформації.

Термін повинен відповідати наступним вимогам: 1) абсолютна і відносна однозначність; 2) відсутність синонімів; 3) відповідність буквального і дійсного значень (вмотивованість); 4) систематичність (системність); 5) стислість; 6) простота і зрозумілість; 7) точність; 8) впровадженість; 9) незалежність від контексту; 10) неприпустимість необґрунтованих іншомовних запозичень. Іншими вченими цей перелік був доповнений: 11) незалежність терміну від модальності, експресії і стилістики; «інтелектуальна чистота» терміна, тобто «відчуженість його від образних і емоційних переживань»; 12) конвенціональність; 13) приналежність до спеціальної мови; 14) лінгвістична правильність; 15) словотворча здатність (derivacyonality); 16) інтернаціональність; 17) милозвучність; 18) сучасність.

Враховуючи усе вище викладене, можна трактувати термін індустрії краси як слово або словосполучення, що позначає препарати і засоби, обладнання та прилади, методи, фізіологічні показники, дії і процеси, необхідні для покращення зовнішнього вигляду людини, та забезпечує процес номінації понять та комунікації між фахівцями.

Терміни індустрії краси зустрічаються, переважно, у фаховій мові спеціалістів, задіяних у індустрії краси. Фахова мова індустрії краси – це сукупність мовних засобів, що функціонують у її сферах. Стрижнем фахової мови індустрії краси, є ті слова, словосполучення, аббревіатури, якими користуються професіонали індустрії краси для якісного, пришивидшеного, ефективного спілкування між собою. Головну роль у будь-якій фаховій мові відіграють терміни. Аналіз термінів індустрії краси засвідчив, що за приналежністю до частин мови серед однослівних термінів переважають терміни-іменники.

Розглянувши понад 100 термінів індустрії краси, які зустрічаються у медійних текстах, ми виокремили дві тематичні групи: «Парфумерія та косметичні засоби» і «Косметологічні послуги». Усі вони представлені вузькоспеціальними термінами.

Для перекладу вибраних термінів індустрії краси ми вживали цілий спектр перекладацьких прийомів. Найбільш уживаними способами перекладу термінів є транслітерація, транскрипція, калькування і описовий переклад. Також часто перекладачеві потрібні для адекватного перекладу комбінація способів або додаткові прийоми.

Результати комплексного дослідження англійської терміносистеми індустрії краси створюють перспективи для подальшого ґрунтовнішого дослідження обраної галузевої термінології, а також проведення порівняльного аналізу особливостей української та англійської термінології зазначеної галузі та її підгалузей.

Каткова Г.О.,

студентка юридичного факультету

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ОСВІТНІЙ ПОТЕНЦІАЛ МАС-МЕДІА НА ЗАНЯТТЯХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ВИЩИХ ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Актуальність проблеми. У сучасному світі особливо у період карантину важко уявити навчання без інновацій. Сучасний стан вищої освіти в Україні значним чином зумовлює: недосконалість впровадження у навчально-виховний процес інноваційних та інформаційно-комунікаційних технологій-це проблема сьогодення. Розроблення та в подальшому прийняття Концепції впровадження медіа-освіти в Україні-це важлива складова успішної модернізації суспільства.

Мета статті є характеристика та особливості застосування мас-медіа у процесі вивчення англійської мови у закладах вищої освіти.

Відповідно до мети було сформульовано такі **задачі**:

- Продемонструвати потенціал мас-медіа при вивченні англійської мови.
- Визначити вплив мас-медіа у навчальному процесі.

Методологічною основою є теорія пізнання людини в навчальній сфері за допомогою діяльності освітан та інших науковців.

Метод: Вивчення та аналіз науково-педагогічної літератури та інших джерел.

Освітній потенціал — це найбільш узагальнене визначення тих реальних можливостей розвитку, що надані суспільству освітою. Освітній потенціал включає в себе як нагромаджені витрати суспільства на функціонування формальної і неформальної систем освіти, так і духовний компонент — це нагромаджені традиції, моральні та суспільні цінності, а також цінності колективізму та спільності.

Експеримент у вигляді опитування

У Східноєвропейському національному університеті імені Лесі Українки розробили опитування стосовно пріоритетного джерела інформації.

Вікова категорія від 17 до 21 років.

Аналіз відповідей респондентів на запитання засвідчив наступне:

- 58% осіб зазначили, що з-поміж усіх ЗМК надають перевагу **Інтернету**, 38% студентів — телебаченню та 4% респондентів — пресі, жоден з опитуваних не виділив радіо в якості джерела інформації.

Вчений Д.Андерсон вважає,що телепрограми формують критичне мислення(вміння виділяти головне та ретельно обмірковувати інформацію),покрашують навички письма та поповнюють словниковий запас.

Окрім того,перегляд фільмів на англійській мові з застосуванням субтитрів формують цікавість та мотивацію учнів до навчання(результативність покращується,тому що у цей момент працюють обидві півкулі мозку)

При виборі таких засобів потрібно правильно підібрати матеріал для аудиторії:

1. Визначити середній вік аудиторії.
2. Рівень знань за шкалою.
3. Визначити мету.

Науковець Д.Джонассен визначив,що завдяки кольоровим картинкам та швидкими змінами кадрів йому вдавалося втримати увагу не менше ніж на 15 секунд.Отже,рівень сприймання інформації,безумовно,залежить від якості матеріалу,актуальності та часовій обмеженості.

Неможливо представити світ і без корисних додатків,які мають безперечні переваги на функціональному рівні.Вони містять в собі:інтерактивні завдання,відео-аудіоматеріали,які підіймають розумову працездатність за рахунок актуальності лексики та молодіжному сленгу,багато додатків безкоштовні.

Наприклад:

- 1.Duolingo

Найпопулярніша і проста у використанні програма Duolingo - мобільний додаток з вивчення мови в ігровій формі.

- 2.Easy Ten

Головна ідея програми – з нею ви зможете вивчати мінімум по 10 слів на день. Програма не потребує багато часу.У словнику програми більше 22 тисяч англійських слів.

- 3.Johnny G.

Воно було розроблене на замовлення British Council.

У цій програмі можна перевірити та закріпити знання за допомогою різних цікавих вікторин. Є 1 хвилина щоб відповісти на стільки запитань, скільки можливо, а в кінці ви зможете дізнатися результат і розглянути помилки і правильні відповіді.

- 4.EnglishDom

Додаток для тих, хто вивчає англійську мову. ED Words допоможе поліпшити словниковий запас за допомогою карток. Можна вдосконалювати англійську виконуючи 4 види тренувань на запам'ятовування слів.

5.TED-це лідер серед різних навчальних додатків.Тут можна подивитися відео з різних тем:всі види наук,поради,новини,життєві ситуації на англійській мові з субтитрами та миттєвим перекладом.

Використання додатків на уроках англійської мови покращить умови оцінювання, тому що багато людей мають страх зробити помилку, або не вміють вголос формулювати думки через різні психологічні та фізичні чинники.

Варто зазначити, що використання відео-аудіо матеріалів, телебачення, Інтернет-ресурсів та мобільних додатків є доцільними засобами для вивчення мов.

Висновок: Отже, мас-медіа у сучасному суспільстві мають величезний вплив на всі сфери життя, а їх потенціал криється в умінні доцільно використовувати ресурси. Найефективнішим засобом вивчення англійської мови є корисні додатки, тому що вони містять усі типи завдань та більш зручні, а найвпливовішим є Інтернет. У віртуальному просторі людина засвоює зразки поведінки, соціальні норми, цінності, отримує актуальну інформацію швидко, у режимі реального часу, не виходячи з кімнати. Використання медіа-матеріалів у закладах вищої освіти для вивчення англійської мови дає чудову можливість модернізувати суспільство, сформувати сучасну, креативну, комунікаційну особистість.

Література:

1. Вільна енциклопедія [Електронний ресурс]
2. Полат Е.С. Інтернет на уроках англійської мови
3. Коваленко Н.С., Колбишева Ю.В. Використання сучасних Інтернет-ресурсів при навчанні іноземної мови студентів немовних напрямів.
4. Моисеев Н. Информационное общество как этап новейшей истории / Моисеев Н. // Свободная мысль. – 1996. – №1. – С.76–82.

Каткова Г.О.,

студентка юридичного факультету

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

*Науковий керівник: **Леонова Н.В.***

КОМУНІКАТИВНЕ ПРИЗНАЧЕННЯ МОВИ В ПРОФЕСІЙНІЙ СФЕРІ

Державна мова — мова професійного спілкування.

Державна мова — це закріплена традицією або законодавством мова, вживання якої обов'язкове в органах державного управління та діловодства, громадських органах та організаціях, на підприємствах, у закладах освіти, науки, культури, у сферах зв'язку та інформатики.

Літературна мова характеризується такими ознаками: - унормованістю; - уніфікованістю (стандартністю); - наддіалектністю; - поліфункціональністю; - стилістичною диференціацією (розвинутою системою стилів). Найістотношою ознакою літературної мови є її унормованість, тобто наявність усталених мовних норм, - найбільш поширених, уніфікованих зразків репрезентації мовної системи

Маючи усну й писемну форму вираження, літературна мова охоплює всі сфери комунікативної практики суспільства за допомоги мовно-виражальних засобів. Це і є її поліфункціональність.

Комунікативна функція мови полягає в тому, що вона — найважливіший засіб спілкування та взаємодії людей, вона виконує функцію забезпечення інформаційних процесів у сучасному суспільстві (у науковій, технічній, політичній, діловій, освітній та інших галузях життя людства).

Мовна політика - це система заходів (політичних, юридичних, адміністративних), спрямованих на регулювання мовних відносин в державі, зміну чи збереження мовної ситуації в державі.

Мовна політика є частиною національної політики, органічною складовою певного політичного курсу держави.

багатонаціональної країни питання мовної політики є одним із державноуправлінських складників поступу до стабілізації суспільства, формування єдності поліетнічного соціуму. Тому розроблення та оптимізація нормативно-правової бази мовної політики держави в сучасній Україні потребує модернізації та збільшення ефективності.

Державна мовна політика на сьогодні має зосереджуватися на таких пріоритетних напрямках:

1) внесення на розгляд Верховної Ради України проекту закону України про розвиток і застосування мов в Україні;

2) приведення мовного законодавства і практики його застосування у сувору відповідність з Конституцією України та Рішенням Конституційного Суду України;

Стаття 10. Конституції України

Державною мовою в Україні є українська мова.

Держава забезпечує всебічний розвиток і функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя на всій території України.

В Україні гарантується вільний розвиток, використання і захист російської, інших мов національних меншин України.

Держава сприяє вивченню мов міжнародного спілкування.

Застосування мов в Україні гарантується Конституцією України та визначається законом.

3) утвердження української мови як державної в усіх сферах суспільного життя на всій території України;

4) створення незалежної нормативної бази підтримки і підґрунтя для україномовних ЗМІ;

5) вироблення дієвих засобів захисту від активів зовнішньої мовно-культурної експансії та публічної дискредитації української мови;

6) поліпшення якості українського на теле- і радіоканалах України;

8) запобігання дискримінації за мовною ознакою;

9) сприяння підвищенню загальної культури громадян України; Нариклад, за допомогою ЗМІ та інших ресурсів.

Комунікативне призначення мови в професійній сфері.

Обслуговуючи потреби суспільства, мова виконує низку функцій, основною з якої є комунікація. Мова - найважливіший засіб спілкування людей і забезпечення інформаційних процесів у сучасному суспільстві в усіх галузях людства.

Щоб досягти своєї мети спілкування комунікант має володіти комунікативною професійною орієнтованою компетенцією та мовним етикетом.

З цього огляду можна виокремити низку характеристик, які представлятимуть професійний портрет фахівця:

- уміти формувати мету і завдання професійного спілкування;
- аналізувати предмет спілкування, організовувати обговорення;
- керувати спілкуванням, обговорювати його;
- послуговуватися етикетними засобами для досягнення комунікативної мети;
- уміти проводити бесіду, співбесіду, дискусію, діалог, дебати тощо;
- уміти користуватися різними тактиками для реалізації вибраної стратегії;
- уміти аналізувати конфлікти, кризові ситуації і вирішувати їх;
- уміти доводити, аргументувати, обґрунтовувати, спростовувати, заперечувати, відхиляти, погоджуватися, оцінювати тощо;
- уміти перефразовувати, тезово висловлюватися, володіти навичками вербалізації;
- уміти трансформувати усну інформацію в письмову і навпаки;
- володіти основними жанрами ділового спілкування;
- бути бездоганно грамотним, реалізуючи як письмову, так і усну форми української літературної мови;
- володіти технікою спілкування, дотримуючись усіх його мовленнєвих норм, мовленнєвого етикету, культури спілкування.

Комунікативну компетентність можна використовувати у процесі пошуку нової роботи за допомогою саме комунікативних навичок можна компенсувати брак досвіду. Більш успішними є ті претенденти на вакантну посаду, які грамотно підходять до написання резюме, продумують супровідний лист, займають активну позицію під час співбесіди, вибудовуючи діалог з рекрутером у форматі взаємного інтересу.

У ситуації, коли ви вже працюєте, але відчуваєте, що вас щось не задовольняє, то саме за допомогою конструктивної і аргументованої розмови із керівником та колегами можна покращити ситуацію. Наприклад, узгодити об'єм свого робочого функціоналу; можливість просування кар'єрними сходинками; підняття заробітної плати.

Професійна діяльність юриста будь-якої спеціалізації пов'язана з інтенсивним мовним спілкуванням і тому вимагає вміння будувати ефективні монологи і діалоги, знаходити доречне юридичне висловлювання. Недостатність мовної компетенції помітно знижує рейтинг юриста як фахівця, позбавляючи його професійної перспективи. Як правило, від якості мови юриста залежить результат його

роботи. У зв'язку з цим, фахівця, що недостатньо володіє професійною мовою, нездатного висловити свої думки послідовно та переконливо, що не вміє організувати спілкування і привернути на свій бік співрозмовника, важко назвати хорошим юристом.

Ознаки мови юриспруденції:

– наявність специфічних, професійних мовних засобів (юридична термінологія, правнича лексика, усталені звороти, юридичні фразеологізми, нормативні речення);

– відповідність законам і нормам сучасної літературної мови;

– підпорядкованість діяльності, пов'язаній з юриспруденцією;

– діалогічність (професійна діяльність потребує обміну думками, обговорення загальних проблем чи окремих питань, ухвалення рішень, тобто безпосереднього словесного контакту) та монологічність (укладання юридичних документів);

– логічність (послідовність, стрункість викладу думки законодавця, її смислова завершеність);

– об'єктивність (мовець висловлюється не від себе, а від імені установи, держави тощо)

тенденція до інтернаціоналізації, яка зумовлена міжнародним характером наукових знань, використанням термінів-інтернаціоналізмів; – документальність.

– стандартність, сталість, стереотипність форми;

– стислість викладу думки юриста за умов збереження повноти її зміст.

Неможливо представити гарного юриста без правильної вимови та літературної мови, тому що мова-це один із найголовніших інструментів професійної діяльності юриста.

Професійна мовна (мовнокомунікативна) компетенція особистості є показником сформованості системи професійних знань, комунікативних умінь і навичок, ціннісних орієнтацій, загальної гуманітарної культури, інтегральних показників культури мовлення та мислення, культури в цілому!

Література:

1. Венедиктова В. И., Ділова репутація: особистість, культура, етика, імідж ділової людини. - М., 1996.
2. Давид Робінсон. Домогтися від людей найкращого. - М., 1994.
3. Іванова Е. Н. Ефективне спілкування і конфлікти., С-Пб., 1997.
4. Карнегі Д. Мистецтво виступати публічно. – К., 2000.
5. Курбатов В. І. Мистецтво керувати спілкуванням. - Ростов-на-Дону, 1997.
6. Митителло В. Л. Етика й етикет ділової людини. - Самара, 1992.
7. Мускон М. Х. Альберт М., Хедоури Ф., Основи менеджменту. - М., 1992.
8. Назаров В. Н., Мелешко Е. Д., Етика: словник афоризмів і виречень., М., 1999.
9. Шмидт Р. Мистецтво спілкування. - М., 1992.
10. 10. Бальцевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики: Підручник. – К.: Видавничий центр «Академія», 2004.

Кондратюк М.В.,

*к.філ.н., ст.викладач кафедри іноземних мов професійного спрямування
Донецького національного університету ім. В. Стуса*

ПОЕТИЧНІ ТВОРИ У МЕТОДИЦІ ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ НА НЕМОВНИХ ФАКУЛЬТЕТАХ ВУЗІВ

Традиційно викладання англійської мови на немовних факультетах має професійне спрямування: на базі General English викладається English for Professional Purposes, що орієнтована на жанри та вокабуляр, які можуть знадобитися в професійній діяльності. Отож і назви підручників мають такі назви як англійська для маркетингу, англійська для програмістів, англійська для юристів. Практична спрямованість пояснюється прагматикою сучасного життя, де майже все вимірюється через показники результативності та ефективності. Не дивно, що при такому підході залишається мало місця для поезії, а дарма.

Поезія вважається високою формою літератури і тому вірші рідко використовують на заняттях з іноземної мови. Словник *Collins Cobuild* подає таке визначення: «вірш - це письмовий твір, в якому обрані за красою і звучанням слова ретельно розташовані рядки, які римуються або не римуються»

Хоча викладання іноземних мов на немовних факультетах вузів має професійну спрямованість, поетичні елементи розбавити вузько-спеціалізовані тексти, розвивати вміння засвоювати складні тексти, навчати стратегіям читання, тренувати нові способи мислити. Поезії не завжди відповідають граматичним правилам, а тому дають студентам творчу свободу і звільняють від страху зробити помилки.

Запрошуючи студентів до роботи з віршами, активно читати, писати та аналізувати вірші може стати невід'ємною частиною програми і дати змогу розглядати теми актуальні для студентів. Наприклад, можна запропонувати студентам підписатися на щоденну розсилку *Writer's Almanac* від *Garrison Keillor* і тоді, вони щодня будуть отримувати озвучені літературні новини і один вірш.

Вірші заохочують творчість та експерименти з іноземною мовою, допомагаючи студентам отримати приємний та творчий досвід. Групова робота може проходити у формі мозкового штурму, пропозицій, редагування чернеток.

Короткі поетичні форми (наприклад, хайку) є гарним матеріалом завдяки своїй простій та гнучкій структурі. Традиційні 3 рядки та 17 складів (5, 7 та 5) дозволяють передати відчуття чи враження від моменту життя. Хайку часто побудовані на контрастах та порівняннях.

Після ознайомлення з віршованою формою, можна запропонувати студентам самостійно написати вірші. Наприклад, при роботі з хайку, студенти оцінять точність вибору слів та коротких фраз, відчують музичність, зробити зіставлення. Така робота розвиває впевненість, креативність, розвиває словниковий запас, закріпить орфографічні, словникові та інші мовленнєві навички. Вірші можуть допомогти засвоїти правила розташування іменників/діслів/прикметників, якщо студентам запропонувати схеми і шаблони. Наприклад, при опрацюванні теми порядок прикметників у реченні замість довгого пояснення викладач може проілюструвати правила прикладами з віршів та заохотити студентів складати власні вірші, використовуючи граматичну структуру.

Наприклад, Holmes and Moulton пропонують шаблон "I am poem." для студентів в Teaching points: Sentences, Subordinate clauses, Relative clauses, Metaphors. (Holmes & Moulton, 2001, p. 112).

Example:	Pattern:
I am a studious girl who loves to read.	I am (2 special characteristics).
I wonder if I could someday be an author, too.	I wonder (something you wonder about).
I hear the voices of characters talking as I read.	I hear (imaginary sound).
I see what they look like and what they are doing. I want to create my own stories for others to read. I am a studious girl who likes to read.	I see (imaginary sight).
I understand that I may not be a successful writer I say that success is in my and I must pursue it.	I want (actual desire).
I dream of the joy my writing could give others.	I am (first line repeated)
I try to read and write as often as I can.	I understand (something you know is true) I say (something you believe in)
I hope my dream can come true.	I dream (something you dream about)
I am a studious girl who loves to read.	I try (something you make an effort about). I hope (something you hope for).
	I am (first line repeated)

При роботі з віршами на іноземній мові, студенти:

- Підбирають слова за допомогою словника та тезауруса;
- Створюють власний вірш за відносно короткий період;
- Тренують правильне написання;
- Практикують мовні структури, фрази, порядок слів та ін. без страху зробити помилку.
- Розвивають впевненість і бажання ділитися ідеями в письмовій формі;
- Розвивають творчу уяву, втілюючи її в слова;

Розвивають навички логічного та послідовного мислення. (Holmes & Moulton, 2001, с.3)

Особливої уваги заслуговує одна з ідей Holmes та Moulton: "Мова поезії охоплює нашу уяву емоції та інтелект з однаковою силою незалежно від нашого мовного походження." (Holmes & Moulton, 2001, p. 2). В американській методології пропонують декілька методів аналізу віршів, кожний яких має свою аббревіатуру для кращого запам'ятовування.

DIDL: Diction, Imagery, Details, Language and Structure

TWIST: Tone, Word choice, Imagery, Style, and Theme

TPFASTT (Title, Paraphrase, Figures of Speech, Attitude, Shifts, Title, Theme)

З названих методів найчастіше користуються TPFASTT. Існують багато варіантів алгоритму аналізу поезії за методом TPFASTT, і вони зручно подаються в таблиці:

Title	Paraphrase	Figurative Devices	Attitude	Shifts	Title	Theme
Anticipate Meaning.	What's it about? One-two sentences.	Look beyond the literal at figurative and sound devices. How affect meaning/ feeling?	Analyze narrator's and poet's attitude (tone.)	Note shifts in tone, subject, speaker, situation, diction.	Re-think the meaning of the title.	What is the poem saying? What is "message?"

Спочатку за назвою вірша студенти роблять прогноз про що, на їх думку, може йти мова у творі. Далі вони читають і перекладають вірш своїми словами. На цьому етапі також визначаються невідомі слова. Вивчення словесно-образних засобів означає розгляд багатозначних слів і виразів, і спробу визначити стилістичні фігури: метафора, порівняння, метонімія, і так далі. Ставлення передбачає визначення тону і емоцій у вірші. Яке ставлення та емоції має ліричний герой? Студенти аналізують вірш, щоб знайти зміни тону, і якщо вони є, то мають пояснити зміни та вплив на зміст та значення вірша. Наприкінці, студенти знову повертаються до назви вірша. Чи є якісь нові ідеї щодо назви після того, як вони прочитали вірш? Останній крок - визначення теми, мети та ідеї вірша. Що сподівався передати поет? Однією з переваг цього методу є спрямованість процесу аналізу поезії та декілька рівнів складності.

Поезія на мові оригіналу сприяє змістовному та релевантному вираженню особистих значень, привертає увагу до аспектів структури та синтаксису. Використовуючи поетичні форми та шаблони студенти можуть взаємодіяти з іноземною мовою, одночасно досліджуючи проблеми, що мають для них глибоке значення. На рецептивному рівні, студенти можуть виконувати такі види роботи як читання, аудіювання, переклад, на репродуктивному рівні – художній переклад, на продуктивному рівні – аналіз поезії, художній переклад та написання власних віршів. Поезія розвиває творчі здібності та глибину розуміння англійської мови студентів. До того поетичні заходи покращають мотивацію до вивчення англійської мови у студентів, що навчаються на немовних факультетах.

Література

1. Collins Cobuild English Dictionary for Advanced Learners. (2001) Glasgow.
2. Huff D. TPCASTT: a Method for Analyzing Poetry. <http://www.huffenglish.com/tpcastt-a-method-for-analyzing-poetry/#:~:text=TPCASTT%20is%20an%20acronym%20standing,the%20poem%20and%20paraphrase%20it>.
3. Moore, J. N. (2002). Practicing poetry: Teaching to learn and learning to teach. English Journal, 91(3), pp. 44-50.
4. Holmes, V. L., & Moulton, M. R. (2001). Writing simple poems: Pattern poetry for language acquisition. Cambridge: Cambridge University Press.
5. Keillor G. Writer's Almanac. <https://www.garrisonkeillor.com>

Розуваєва А.В.,

студентка юридичного факультету

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

«ВПЛИВ РУХУ ШІСТДЕСЯТНИКІВ НА БУТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА КУЛЬТУРИ»

Репресії, терори, жорстока політика Сталіна на чверть століття знищило активне українське суспільне, а також політичне життя. Ці події поступово, але досить рішуче, знищувало, перетворювали її в сіру масу та морально ламало суспільство, яке було символом відродження двадцятих років.

На суцільний занепад націю вплинула молодь, яка не була ладна змиритися з таким відношенням до них та їх майбутнього. Під час відлиги на світ з'явилося покоління шістдесятників. Це ілюструвало духовне відродження нації.

Шістдесятники — літературно-мистецька та суспільно-політ. течія серед укр. інтелектуальної еліти наприкінці 1950-х — на поч. 1970-х рр. Передумовою виникнення Ш. та шістдесятників були політ. новозміни, які мали місце в період деєталінізації та супроводжувалися викриттям і засудженням масових репресій, демократизацією суспільно-політ. і культ. життя в Україні. (2)

Можна розглядати шістдесятництво і в контексті європейської метаісторії як філософську категорію. Рухомість і незаданість історичної перспективи, її залежність від людської дії, яку утвердили шістдесятники, кардинально змінили ставлення суспільства до свого майбутнього. Це була велика перемога над жорстким детермінізмом Системи, яка скручувала історичну перспективу в нерухомі зміїні кільця своєї марксистської "спіралі".

Шістдесятники відновили комунікативну функцію культури завдяки новій ролі Слова. Одна з кардинальних проблем філософії XX ст. — проблема комунікації — особливо ускладнювалася в комунікативному контексті радянського простору, що його демагогічна природа була антиетична саме природі діалогу, природі дискусії. Радянська система утворила софістиковану сітку фальшивих комунікацій, в якій жодне слово не відповідало предмету конотації, в якій воно пунктуально розминалося зі своїм реальним значенням, простуючи в протилежний бік. Вербалізовані фікції ковзали поверхнею реальності. (3)

До шістдесятник належала майже вся інтелігенція тієї сучасності: художники, літератори, критики, режисери. Микола Вінгровський, Ліна Костенко, Василь Симоненко, Іван Дзюба, Алла Горська, Сергій Параджанов, Василь Стус та багато інших, всі вони виступали на захист культури, національної мови та свободи художньої творчості. Попри все, що робила з ними

Шістдесятники протиставляли себе офіційному догматизмові, сповідували свободу творчого самовираження, культурний плюралізм, пріоритет загальнолюдських цінностей над класовими. Значний вплив на їх становлення справила західна гуманістична культура, традиції «розстріляного відродження» та здобутки української культури кінця XIX — початку XX ст. (4)

Діячі влаштовували:

- літературні вечори та виставки, які не були досить офіційними;
- вечори пам'яті митців, діячів, які були репресовані;
- ставили п'єси, які були заборонені;
- складали петиції щодо захисту культури України;
- створювали в Києві та Львові Клуби творчості, які підтримували національну культуру.
- Відновили традиції інтелігенції, яка була до революції. Така інтелігенція була значимою для буття культури та мови тому, що вона прагнула до незалежності, як політичної, так і духовної; мала певні ідеали суспільства.

Поре всі намагання поліпшити скрутне становище української мови та культури, шістдесятників почали заарештовувати, принижувати, звинувачувати у буржуазному націоналізмі та встановили заборону друку у газетах та журналах, але цих геніїв це не зупиняло. Друкувати почали у, так званих, самвидавах.

Яскравим прикладом непохитності перед владою, під час активних репресій, був М. Холодний. Він написав більше 10 творів у знак протесту і війни словом до свого арешту. На мою думку, найяскравішими його працями були:

1. "П'ять бажань патріота або інтернаціоналізм навиворіт" (1970)
2. «Монолог Франка» (1966)
3. «Крик з могили» (1961)
4. «Перед автопортретом Параджанова» (1968)
5. «Вмирають поети» (1965)

Для поезії цього етапу історії були характерні такі риси:

1. Інтелектуальність.
 2. Ускладнення метафорами.
 3. Різноманітна ритміка.
- Для прози було характерним:
1. Реалістичне зображення дійсності.

2. Ускладнення сатирою та іронією.
3. Досить яскрава лінія історії.

Виховані режимом, вони спромоглися очистити мозок від дзвінких, але порожніх пропагандистських стереотипів, а душу — від страху перед «воронком» (5). Вони – яскравий приклад того, як потрібно любити свою мову та культуру попри все, не зважаючи на ризик власним життям. Саме завдяки їм наша мова ще досі жива, а культура процвітає. Нам треба пом'ятати та цінувати здобутки наших попередників

Література:

1. <https://history.wikireading.ru/155745>
2. О. Бажан. «Шістдесятництво» // Політична енциклопедія. Редкол.: Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови) та ін. — К.: Парламентське видавництво, 2011. — с.784
3. Парфенов К. С. Шестидесятники. Москва.1994г.
4. <https://maidan.org.ua/2013/03/oleksij-zaretskyj-shistdesyatnytstvo/>
5. https://vuzlit.ru/500679/diyalnist_shistdesyatnikiv_ukrayini
6. <https://history.vn.ua/book/novitnya/83.html>

Серебрякова Вероніка Сергіївна,

*студентка VI курсу факультету післядипломної освіти
Чорноморський національний університет імені Петра Могили*

АНАЛІЗ ЕКРАНІЗАЦІЇ РОМАНУ ДЖОНАТАНА САФРАНА ФОЕРА «ВСЕ ЯСНО»: ПЕРЕКЛАДАЦЬКИЙ АСПЕКТ

Кожного року випускають багато нових книжок, особливо художні тексти різних письменників, а потім екранізують їх, перекладають, дублюють або створюють субтитри. З'являється все більше нових фільмів, тому перекладачі та редактори зустрічаються з проблемою перекладу екранізацій. Для будь-якого перекладача дана проблема є важкою та відповідальною справою, оскільки переклад кіно – є одним із найпопулярніших видів перекладу у наші часи. В Україні є багато студій дубляжу та успішні проєкти, які з'являються на великих екранах кінотеатрів. Кіно-переклад та індустрія кіно знаходиться на стадії розвитку, ще є багато невизначених понять, що потребують детального дослідження. Ці складнощі забезпечують інтерес до даної проблеми.

Кіно-переклад – окремий вид мистецтва та літератури, що має власну історію розвитку. Його можна поділити на три етапи становлення в Україні:

1. Створення та перші переклади російською мовою художніх фільмів у кіностудії імені Олександра Довженка у 60-х роках.

2. 1978 рік - студія кіно перекладу у Києві «Синхрон» при театрі «Хлопавка»; почали перекладати фільми українською мовою та озвучувати їх.

3. 1991 рік - проголошення незалежності України. Хоча імпортований кіно-простір України зазнавав впливу з боку російської школи кіно-перекладу. [4]

Сьогодні аудіо-візуальний переклад в Україні вважається найякіснішим за російський переклад, за даними сайту УНІАН станом та 12 травня 2010 року. К. Лінартович зазначив: «...у процесі підготовки дубляжу одного фільму бере участь команда з 10-15 акторів, режисера, помічника режисера, перекладача та інших. Усе це робиться з метою забезпечити необхідну якість. Це колосальна і виснажлива робота». [5]

Дослідженню екранізацій було присвячено праці українських, російських, та інших іноземних фахівців і дослідників. Проблемами кінотексту займалися: Єфремова М. А., Назмутдинова С., Снеткова М. С., Горшкова В. Є., Сендерсон Дж. Д., Матасов Р. А., Слишкін Г. Г. та багато інших.

Метою дослідження є проведення порівняльного аналізу художнього тексту та його екранізації на матеріалі роману Джонатана Сафрана Фоера «Все ясно».

Г. Слишкін та М. Єфремова зазначили, що «кінотекст – це зв'язне, цілісне і завершене повідомлення, виражене за допомогою вербальної (лінгвістичної) та невербальної (нелінгвістичної) системи,

організоване у відповідності із задумом колективно функціонального диференційованого автора за допомогою кінематографічних кодів, зафіксоване на матеріальному носіїві та призначене для відтворення на екрані та аудіовізуального сприйняття глядачами». [3, с. 120]

За одиницю кіноперекладу А. Галас вважає репліку: «незважаючи на те, скільки реплік складають діалогічну єдність, важко визначити значення одиниці, менше репліки. При розгляді діалогічної єдності як одиниці перекладу можна забезпечити правильну передачу значення оригіналу. Одиниця, менша діалогічної єдності, не може цього забезпечити, а одиницею, більшою діалогічної єдності, важко оперувати». [1, с. 142]

Під час дослідження, ми дійшли висновку, що за А. Кареліним, екранізацію роману Джонатана Сафрана Фоера «Все ясно» можна віднести до прямої екранізації [2]. Прямая екранізація повторює книгу, а також дає можливість глядачам ще раз згадати події за допомогою аудіо-візуального сприйняття. У цьому романі є все: захопливі пригоди, добрий гумор, історія та шлях до самого себе, діалектична мова, сленгові вирази та підкреслена сучасна українська мова, якою спілкується молодь. Все це зумовлено змінами під час екранізації роману та комунікативною направленістю екранної версії. Але проаналізовані граматичні та стилістичні перекладацькі трансформації не впливають на головну ідею твору та не змінюють думку глядачів.

Література:

1. Галас А. С. Відтворення особливостей драматичного діалогу в перекладі / А. С. Галас // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. – 2011. – С.142.
2. Карелин А. История кино. Проблема экранизации // Мир фантастики. 2004. № 15.
3. Слышкин Г. Г. Кинотекст (опытлингвостилеведческого анализа) / Г. Г. Слышкин, М. А. Ефремова. – М.: Володей Publishers, 2004. – 153 с.
4. Терентьев В. Легенды дубляжа: Выпуск №4 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.youtube.com/watch?v=V_w1KKXvmts
5. УНІАН. Експерти визнали український дубляж якіснішим за російський. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.unian.ua/society/356617-eksperti-viznali-ukrajinskiy-dublyaj-yakisnishim-za-rosiyskiy.html>

Л.Н. Уолсер

Житомирський державний університет імені Івана Франка.

Науковий керівник: к. ф. н., доц. Тараба І.О.

ОСОБЛИВОСТІ ТИПОЛОГІЇ СЛОВОСКЛАДАННЯ В КОНТЕКСТІ НЕОЛОГІЇ СУЧАСНОЇ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

Постановка проблеми. Вивчення композитів німецької мови має давню традицію. Це обумовлено достатньою продуктивністю композитотворення, у порівнянні з іншими способами словотвору в німецькій мові. Ранні роботи по композитотворенню були присвячені в основному розкриттю формальної та змістовної структури складних слів (композитів) з семасіологічної точки зору. Це визначало і використовуваний фактичний матеріал: готові, зафіксовані в словниках, як правило, узуальні складні слова [4:4].

Композити є важливим засобом мови, одним з найбільш потужних засобів впливу на читача – отримувача інформації, тому вони відіграють досить суттєву роль в процесі комунікації, виконуючи функцію мовної економії; в складних словах знаходить відбиток особливий спосіб мислення німецького народу. З однієї сторони, композити володіють прозорою розчленованою формою, в їхній номінативній структурі представлені мінімум дві ономасіологічні ознаки, та в той же час, завдяки наявності двох повнозначних одиниць, композити здатні виступати засобами формально-семантичної компресії та імплікації стилістичної інформації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Численна кількість науковців та лінгвістів займались вивченням шляхів утворення складних слів, їх характеристиками та семантичною обумовленістю. Детальним аналізом структури і функцій складних слів в сучасній німецькій мові займалась М. Д. Степанова; важливу роль мають

роботи В. С. Вашуніна, Е. К. Кодена, В. Г. Хенцена, академіка В. В. Виног-радова, О. С. Ахманової, А. І. Смирницького, Г. П. Гернера, К. А. Левківської.

Мета статті. Проаналізувати особливості типології словоскладання в контексті неології сучасної німецької мови.

Виклад основного матеріалу. Для розширення та збагачення словникового запасу мови у мовців є три можливості: утворення нових коренів із наявного звукового матеріалу (словотворення/штучне словотворення), запозичення з інших мов і утворення нових слів (словотворення). У процесах неонімації особлива роль належить словотворенню. Основним способом продукування новотворів із вираженою домінуючою тенденцією є словоскладання.

Під терміном «словоскладання» потрібно розуміти оформлене поєднання двох або більше морфем, які виступають в якості кореневих в окремих словах. Словоскладання - найбільш продуктивний і поширений тип словотворення в німецькій мові. Найчастіше один з компонентів (перший) уточнює, конкретизує значення другого: зв'язок між компонентами розкривається, як підрядний. Однак наявність семантичного зв'язку між частинами складного слова не дає приводу для того, щоб вважати складні слова словосполученнями.

В германських мовах найбільш продуктивною є модель «іменник + іменник». В німецькій мові ця група складає найбільший відсоток, наприклад: *der Eichebaum*.

Категорія роду складних іменників існує тільки в німецькій мові. Іменники з показником чоловічого роду мають найбільший відсоток продуктивності, ніж решта іменників, а саме, в німецькій мові - близько 39%, наприклад: *der Kameldorn*. Дещо нижчий показник мають іменники жіночого роду в німецькій мові, наприклад: *die Hirschtrüffel*, *die Seerose*.

Композити середнього роду мають майже однакову питому вагу та є менш продуктивними.

Найбільш точним та правильним визначенням утворення складного слова вважається визначення О. О. Селіванової: Композит (від лат. *compositus* – складний, складений з частин) – номінативна одиниця, цілісно оформлена графічно й лексико-граматично, яка має дві чи більше ономасіологічні ознаки (у словотворі – твірні основи чи корені). Складне слово(композит) має фонетичні, морфологічні, синтаксичні і семантичні ознаки, які залежать від структури складного слова. Аналізуючи типи складних слів, ми виходимо винятково із сучасного стану мови, розглядаючи складні слова як цілісні лексеми. Багато складних слів і зараз по оформленню і місцезнаходженню компонентів точно відповідають синтаксичним з'єднанням.

Незалежно від характеру компонентів, складне слово є монолітною лексичною одиницею, яка володіє визначеним колом значень і визначеною граматичною характеристикою.

У більшості випадків морфологічна характеристика складного слова співпадає з морфологічною характеристикою слова, з яким співвідносимо останній по місцезнаходженню компонентів.

Формальною фонетичною особливістю складних слів є наявність у них двох чи декількох наголосів, з яких один є головним. Наявність однієї словотворчої основи і головного наголосу дозволяє віднести більшість складних слів до «ціліснооформлених» одиниць мови, відповідно до термінології А. І. Смирницького.

Семантична мотивованість складних слів володіє низкою особливостей. Передусім не одна, а всі частини складного слова «знаходять опору» в самостійних лексемах. Семантична мотивованість складних слів обумовлена:

- лексичним значенням;
- відношеннями між компонентами;
- інді значенням граматичних форм їх компонентів.

Порівнюючи та піддаючи аналізу підходи до класифікації типів композитів, слід відзначити, що біля витоків розробки теорії композитології стояли німецькі вчені Якоб Грімм і Герман Пауль.

На основі відношень між компонентами складні слова діляться на детермінативні (означувано-підрядні), копулятивні (сурядні) і складно-синтаксичні слова.

Особливе значення має вивчення функцій складних слів, так як функціональний підхід дозволяє зосередити увагу на призначенні композитної конструкції в німецькій мові.

Оскільки композит є одним із способів для утворення нових назв, то й основною функцією композитної конструкції потрібно вважати номінативну функцію. «Номінативна функція повинна розглядатися серед головних. Основу для відповіді на це питання можна знайти в наявності різних типів

сміслового змісту композитів, тобто в існуванні у них так званих роздільнонаправлених, типізованих, кумулятивних і ідіоматичних значень.

Найважливішою функцією складних слів виявляється синтаксична функція. М. Д. Степанова вважає, що синтаксична функція підлягає словотворчій. Однак ступінь синтаксичності в різних групах композитів проявляється по-різному.

Сукупність функцій композиту називається функціональною композитною моделлю. В німецькій мові існує ціла система функціональних композитних моделей, при чому одні моделі об'єднують більше, інші меншу кількість композитів, але всі функціональні моделі є за своїм характером потенціальними.

Висновки. Словоскладання є одним з найбільш древніх способів і в той же час найбільш продуктивним способом словотворення усіх частин мови в німецькій мові.

Основних типи утворення складних слів: детермінативні композити, композити з пояснювальною функцією, сурядні композити та деякі випадки зрощувань; зсуви і редуплікативні конструкції не належать до типів такого способу словотворення, як словоскладання.

Формування композитних функцій тісно пов'язане з законами і тенденціями існування і розвитку мови взагалі і німецької мови зокрема. Так, номінативна та морфологічна функції сприяють поповненню мовної недостатності, яка притаманна кожній мові.

Список використаних джерел та літератури

1. Васил'єва О. Г. Концептуальна семантика субстантивних композитів бахуврихі : автореф. дис. на здобуття наук. степеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04 „Германські мови” / О. Г. Васил'єва. – Київ, 2006. – Режим доступу : <http://www.lib.ua-ru.net/inode/4111.html>.
2. Добровольский Д. О. Типология идиом / Д. О. Добровольский // Фразеогрфия в Машинном фонде русского языка. – М., 1990. – С. 56–62.
3. Жайворонок В. В. Лексична підсистема мови і значення мовних одиниць / В. В. Жайворонок // Мовознавство. – 1999. – № 6. – С. 32–46.
4. Баранов А. Н. Идиоматичность и идиомы / А. Н. Баранов, Д. О. Добровольский // Вопросы языкознания. – 1996. – № 5. – С. 51–64.

Харченко Ю.М.,

студент Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ.

*Науковий керівник: **Леонova Н.В.**, кандидат філологічних наук.*

НЕОЛОГІЗМИ У СУЧАСНОМУ ПРОСТОРИ

Мова як динамічна система в процесі історичного розвитку постійно зазнає змін. Така змінність літературної мови невід'ємна від лексичних та інших інновацій, тісно пов'язана з трансформаційними процесами в її лексико-семантичній структурі. У лексиці еволюційні процеси відбуваються інтенсивно й безперервно, тому вивчення змін словникового складу залишається одним із найактуальніших напрямів мовознавчих досліджень.

Сучасна українська мас-медійна комунікація – це невичерпне джерело для дослідження новітніх тенденцій у розвитку української мови. Одним із найпомітніших процесів, що відбуваються у нашій мові сьогодні, є процес активного поповнення її лексичного складу. Саме тому мова мас-медіа, а відтак неологізми та їх функціонування у ЗМІ стають важливою й актуальною проблемою сучасних досліджень.

Зважаючи на це, сучасний український мас-медійний дискурс потребує ретельного лінгвістичного аналізу із погляду лексичних інновацій з означенням перспектив його розвитку та функціонування в умовах вербального впливу на свідомість реципієнтів, з чого й випливає актуальність нашого дослідження.

Неологізм (за О.С. Кубряковою) – це “нове слово (стійке словосполучення), що відповідає потребам спілкування, нове за значенням і за формою (або лише за значенням, або лише за формою), що було

створене за словотворчими законами даної мови або запозичене з іншої мови і що сприймається носіями даної мови в якості нового протягом певного часу” [1].

Неологізми називають також лексичними інноваціями. На думку О. Сербенської, інновації – це “новотвори, запозичення, а також включення і входження в мову, зумовлені перерозподілом значень у видах і жанрах мовлення...” [2]. Варто звернути увагу на фактори, які спричиняють утворення неологізмів. Їх поділяють наступним чином:

1) позамовний (екстралінгвальний) – потреба дати назви новим предметам і явищам;

2) внутрішньомовний (інтралінгвальний) – для заміни попередніх найменувань новими, зумовленої різними чинниками – тенденцією до мовної економії, уніфікації номінативних моделей, виразнішого, точнішого найменування, експресивно-стилістичного оновлення, з причин соціально-політичного, пуристичного, евфемістичного характеру та інше [3].

За походженням новітня мас-медійна лексика здебільшого утворена шляхом іншомовних запозичень. На думку О. А. Стишова, “інтенсивний приплив і функціонування, а також порівняно швидке засвоєння неологізмів – іншомовних входжень – зумовлені загальними процесами європеїзації та інтернаціоналізації лексичного складу сучасних мов” [4]. Запозичена лексика використовується насамперед для найменування суспільно-політичних явищ і процесів: діджиталізація “Як повідомляв Укрінформ, Президент України Володимир Зеленський на початку вересня оголосив курс на “діджиталізацію” і доручив Кабміну спростити надання публічних послуг.”; локдаун “У квітні через локдаун у зв'язку з боротьбою з поширенням вірусу 122 мільйони індійців втратили роботу ; апгрейд “Кабмін планує дати гроші на “апгрейд” будівлі Офісу Президента. Кабінет міністрів розгляне проєкт розпорядження про виділення коштів з резервного фонду держбюджету для проведення протипавільйонних робіт в Офісі Президента.” ; апсайклінг “Всіляко підтримується апсайклінг - виготовлення нових речей зі старих. І все це під гаслом “зроби сам, а не купуй”... .

Інший традиційний спосіб неологізації лексики – морфологічний – зберігає свою продуктивність у мас-медійному дискурсі, де представлено домінантні способи утворення нових слів:

1) афікальний спосіб творення виявляється насамперед на рівні префіксації та суфіксації: антикоронавірусний “У Києві встановили мультимедійні білборди з “антикоронавірусними” порадами.”; екоїст “Стань екоїстом: Intertop відвідував про річні досягнення та презентував екостратегію.”; партизація “Прем’єр-міністр наголосив на необхідності “рухатися до партизації країни”, що також передбачатимуть зміни до Виборчого кодексу.”.

2) основокладання та словоскладання, серед яких частотні поєднання слів або основ, різних за походженням – запозичених і питомих, напр.: інфомедія “Як повідомлялось, глава МЗС Італії Луїджі Ді Майо заявив про шкоду “інфомедії” для країни. За його словами, суперечливі і неточні новини за кордоном про поширення вірусу в Італії завдають шкоди економіці та репутації країни.”; губернаторопад “Губернаторопад”: Арахамія каже, що звільнення голів ОДА триватиме Львівський науковий фоум 34; турборежим “Зеленський про “турборежим”: Краще рухатися швидко, ніж тулцювати на місці.”; коронакриза “Коронакриза”: Goldman Sachs зробив невтішний прогност для світової економіки.”.

На думку мовознавців, морфологічний спосіб творення переважає, тому що “найбільш регулярно лексичний склад сучасної української мови поповнюється похідними, утвореними за допомогою морфологічного способу словотвору, який є продуктивним як для новотворів на базі власне української лексики, так і для словотвірної адаптації слів-запозичень. Зокрема, більшість нових слів (майже 81%) є наслідком морфологічного творення, а 19% – семантичні неологізми”.

Актуальним є також і зворотний процес – онімізація. Теж активно представлений у мас-медіа: меганмарклити “Ім’я дружини принца Гаррі і колишньої акторки Меган Маркл перетворили на дієслово “меганмарклити”, яке означає “залишати людей, які вас по-справжньому не цінують, рухатися далі.” ; ЗеКоманда “ЗеКоманда змінює зовнішню риторичку.”; антиколомойський закон “У вівторок, відповідаючи на запитання журналіста НВ Бізнес про те, чи буде прийнятий в цьому місяці “антиколомойський закон”, президент сказав, що “це правильний закон”, який заборонить повернення виведених з ринку банків екс-власникам.”.

Отже, узагальнюючи визначальні тенденції неологізації української мас-медійної комунікації, варто зауважити, що мова засобів ЗМІ як виразник еволюції суспільної думки зазнає постійного розвитку.

Відповідно вплив екстралінгвальних та інтралінгвальних чинників зумовлює активізацію інноваційних процесів спрямованих на оновлення словникового фонду українських мас-медіа, що визначає перспективу подальших досліджень цього мовознавчого аспекту досліджень.

Література:

1. Кубрякова О. С. Що таке словотвір? – М.: Наука, 1965. – 174 с
2. Сербенська О. А. Актуальне інтерв'ю з мовознавцем: Просвіта, 2001. – С. 108.
3. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства. - К.: ВЦ Академія, 2002. - 367 с.
4. Стишов О. А. Динамічні процеси в лексико-семантичній системі та в словотворі української мови кінця XX ст./ О. А. Стишов. – К., 2003. – 34 с

Шамрай Д.Р.,

студентка кафедри германської філології.

Науковий керівник – канд. педагогічних наук, Красуля А.В.

Факультет іноземної філології та соціальних комунікацій,

Сумського державного університету

СТРУКТУРНІ ТА ЗМІСТОВІ ОСОБЛИВОСТІ АКРОНІМІВ ТА АКРОВІРШІВ

Пам'ять має ключовий вплив на знання мови, зокрема на збільшення словникового запасу. Принагідно зазначимо, що існує два основних типи пам'яті: *короткочасна та довготривала*. Короткочасна пам'ять зберігає інформацію, яку мозок шойно отримав (нове слово, яке зустрічається вперше). Така пам'ять швидка, проте може зберігати інформацію дуже нетривалий час завдяки своїй невеликій ємності. На противагу довготривала пам'ять має необмежену ємність, але є відносно повільною. Спосібом покращення словникового запасу є перенесення лексичної інформації з короткочасної пам'яті у довготривалу [1, с. 178]. Зауважимо, що якщо потрібну інформацію часто пригадувати та повторювати, вона може залишитися вже у довгостроковій пам'яті. Зашифровану інформацію, яка знаходиться у відносно постійному довгостроковому сховищі, згодом можна отримати за допомогою різних «стратегій пошуку».

Таким чином, ключем до довгострокового збереження є тип обробки, який відбувається при кодуванні. Уточнення ємності зберігання, пов'язане з трьома стадіями пам'яті (сенсорною, короткостроковою та довгостроковою). Власне, акроніми та акровірші є прикладом такого кодування. Разом такі типи кодування називаються *мнемонічними техніками*.

Акроніми – це специфічний тип аббревіатури, який вимовляється як слово. Кожна буква позначає першу літеру групи слів, яку потрібно запам'ятати. Іншими словами, перша буква з кожного слова, яке потрібно запам'ятати, береться для написання простого слова чи фрази. Наприклад:

“PIES” (Positive Interdependence, Individual Accountability, Equal Participation, Simultaneous Interaction).

Акровірші – це вигадане речення, де перша буква кожного слова є сигналом ідеї, яку потрібно запам'ятати. Наприклад у математиці порядок арифметичних дій:

“Please Excuse My Dear Aunt Sally” (Parentheses, Exponent, Multiply, Divide, Add, Subtract).

Кожна з мнемонічних технік має на меті поліпшити якість і швидкість запам'ятовування та залишити шойно отриману інформацію нехай у скороченому вигляді, проте у довготривалій пам'яті. Та чи впливають стилістичне забарвлення, ритміка, фонетика та мелодійність звучання на якість запам'ятовування?

До прикладу, якщо проаналізуємо акровірш *“How Ready Is This Child”* з фонетичної точки зору, то побачимо, що послідовність голосних та приголосних звуків повторюється, а також зберігається милозвучність. Отже, можна дійти висновку, що акровірш вдалий, стилістично та фонетично прийнятний до вживання.

Але інколи трапляються акроніми, що стилістично мають абсолютно протилежне забарвлення. Таким прикладом може стати акронім *“DEATH”*, який іноземні студенти-медики вивчають з наміром запам'ятати дії, які пацієнт повинен виконувати самостійно. Стилiстична забарвленiсть цього акронiму не

відповідає його початковому значенню. Мнемонічні техніки мають бути милозвучними та влучними, інакше вони можуть викликати неприємні та некоректні асоціації [2].

Так, у 1991 році Самсон і Заторре [3, с. 45] досліджували неврологічний зв'язок між кодуванням тексту і мелодіями в мозку. Обрані ними учасники мали ураження правої або лівої скроневих часток. Вони виявили, що кожна частина голови відіграє різну роль у розпізнаванні тексту та мелодії. Їм стало відомо, що ліва скроня пов'язана з розпізнаванням тексту, тоді як і ліва, і права демонструють участь у розпізнаванні мелодії. Дослідникам також вдалось встановити, що закодований текст (наприклад акронім або акровірш) може визначити мелодію, а мелодія, у свою чергу, стає підказкою до розкодування цього тексту. Мозок обробляє музичні, римовані, повторювані образи унікальним способом, який не має аналогів навіть із зоровими асоціаціями [4, с. 238].

Завдяки таким спостереженням можна дійти висновку, що при застосуванні мнемонічних технік, дуже важливо звертати увагу не лише на факт скорочення певної інформації, але й на їх стилістичне забарвлення, яке має відповідати початковій інформації. Окрім того, такі складові, як: мелодійність, ритмічність, римування та структурна організація акроніма/акровірша мають бути суголосними.

Література:

1. Carney R. N. & Levin J. R. Do Mnemonic Fade as Time Goes By? Here's Looking Anew! Contemporary Educational Psychology, 1988. 297 p.
2. Mnemonic Devices History URL : <http://members.chello.nl/r.kuijt/index-history.htm>.
3. Samson, S., & Zatorre, R. J. Recognition memory for text and melody of songs after unilateral temporal lobe lesion: Evidence for dual encoding. Journal of Experimental Psychology: Learning, Memory, and Cognition, 1991. 168 p.
4. Krathwohl D.R. Methods of Educational & Social Science Research: An Integrated Approach. New York: Longman, 2007. 336 p.